

אוניברסיטת תל אביב
TEL AVIV UNIVERSITY

הפקולטה למשפטים על שם בוכמן
אוניברסיטת תל אביב
עבודה במסגרת קליניקת הכנסת, התשפ"א-2021

תיק תכנית עבודה פרלמנטרית

צוות תזונה וחקלאות

מרצה: ד"ר דב חנין

מגישות: תמר קונדה ודנה זלמנוב

סמסטר ב, תשפ"א

30 במאי, 2021

תוכן עניינים

מבוא	עמוד 4
תזונה	
הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – חובת דיווח חשש לאי ביטחון תזונתי), התשפ"א 2021	עמוד 7
הצעת חוק הגנה על בריאות הציבור (מזון) (תיקון – חובת סימון ירוק ואזהרה ממזונות מזיקים), התשפ"א 2021	עמוד 9
הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – תכנית השלמה: תזונה בריאה נכונה ובת קיימא), התשפ"א 2021	עמוד 12
הצעת חוק עידוד תרומות מזון (תיקון – תמריץ כלכלי ואיסור תרומת מזון מזיק), התשפ"א 2021	עמוד 13
הצעת חוק פיקוח על מחירים, שיווק וסבסוד של סל מזון בריא, התשפ"א 2021	עמוד 15
הצעת חוק 1,000 ימים ראשונים, התשפ"א 2021	עמוד 18
הצעת חוק איסור מכירת מזון מזיק בקרבת בתי ספר וגנים, התשפ"א 2021	עמוד 20
הצעת חוק ארוחה קבועה לאוכלוסייה המרותקת לביתה, התשפ"א 2021	עמוד 22
הצעת חוק איסור הגשת מזון מזיק בגופים גדולים, התשפ"א 2021	עמוד 23
הצעת חוק איסור פרסומת והגבלת השיווק של מוצרי מזון מזיק, התשע"ח–2018 (הגשה מחדש, התשפ"א 2021)	עמוד 25
הצעת חוק מיזם לאומי לביטחון תזונתי בישראל, התשע"ז–2017 (הגשה מחדש, התשפ"א–2021)	עמוד 32
חקלאות	
הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות (תיקון – חקלאות מקיימת), התשפ"א, 2021	עמוד 40
הצעת חוק שמירת הניקיון (תיקון – אחריות בדבר הבערת פסולת או שינוע אסור), התשפ"א–2021.	עמוד 42
הצעת חוק לעידוד דור המשך בענף החקלאות, התשפ"א–2021	עמוד 43
הצעת חוק להסדרת פסולת בחקלאות (אחריות יצרן מורחבת), התשפ"א–2021	עמוד 51
הצעת חוק גידול והחזקת תרנגולות מטילות בתנאים נאותים, התשפ"א–2021	עמוד 65
הצעת חוק עידוד חקלאות צמחית, התשפ"א–2021	עמוד 69

עמוד 72	הצעת חוק הגנה על בריאות הציבור (הפחתת הסיכון מחומרי הדברה), התשע"ז–2017 (הגשה מחדש, התשפ"א–2021)
עמוד 106	הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות (תיקון – השוואת ההטבות בתעשייה להטבות בחקלאות), התשע"ז–2016 (הגשה מחדש, התשפ"א–2021)
עמוד 114	הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – סימון תוצרת חקלאית שיוצרה במדינת ישראל), התשפ"א–2020 (הגשה מחדש, התשפ"א–2021)
עמוד 115	הצעת חוק החקלאות, התשפ"א–2021 (הונחה עתה על שולחן הכנסת)

מבוא

תיק חקיקה זה מתבסס על עקרונות תוכנית שינוי כיוון, ומתמקד בתחום התזונה והחקלאות. פרק התזונה בתיק נכתב על ידי תמר קונדה. פרק החקלאות בתיק נכתב על ידי דנה זלמנוב.

תזונה

פרק התזונה בתיק חקיקה זה מתמקד בפתרון בעיית אי הביטחון התזונתי בישראל במספר מישורים, תוך התמקדות במעבר לתזונה ים תיכונית, הבולטת ביתרונותיה הבריאותיים והסביבתיים. תזונה זו אף הומלצה על ידי משרד הבריאות. החוקים מתמקדים באוכלוסיות רגישות, הזקוקות לטיפול ייעודי: אוכלוסייה ממעמד סוציו-אקונומי נמוך, אוכלוסייה המצויה באי ביטחון תזונתי ומרותקת לביתה, ואוכלוסיית נשים בהיריון, אימהות מניקות ותינוקות. כל אחת מן האוכלוסיות קיבלה חוק ייעודי שאמור להקל על מצבה ולפתור את בעיית אי הביטחון התזונתי שלה. שאר החוקים התמקדו במניעת צריכת מזון מזיק, ובעידוד צריכת תזונה בריאה ובת קיימא, בשלל אמצעים.

לצד החוקים הייעודיים עבור אוכלוסיות רגישות, "הצעת חוק פיקוח על מחירים, שיווק וסבסוד של סל מזון בריא" תקפה לכלל אוכלוסיית ישראל, ומנגישה סל מזון בריא המבוסס על תזונה ים תיכונית. זאת כדי לעודד מעבר לתזונה בריאה ומקיימת, מן התזונה המערבית הנצרכת בישראל כיום, שאינה בריאה, פוגעת בסביבה ומהווה חלק אינטגרלי מהדרדרות משבר האקלים. חוק זה פונה גם לאוכלוסייה שאינה מוחלשת כלכלית, מתוך הרעיון כי תזונה בריאה אמורה להיות מצרך בסיסי נגיש וזול לכל אזרח במדינת ישראל.

שינוי נוסף שפרק התזונה שואף לקדם הוא חינוך והעלאת המודעות לחשיבות שבצריכת תזונה נכונה. ניתן לראות זאת בתיקון לחוק חינוך ממלכתי, שמציע להוסיף לתוכנית הלימודים במהלך כל שנות הלימוד תוכנית המתמקדת בהשפעות צריכת תזונה מזיקה ותזונה בריאה על גוף האדם, ובהשפעות ענף המזון על משבר האקלים. בנוסף ניתן לראות זאת בחוק 1,000 ימים ראשונים, המספק הדרכה מקיפה בדבר תזונה ייעודית לנשים בהיריון ונשים מניקות, ומעודד הנקה.

לבסוף, פרק התזונה מתמקד באיתור אוכלוסייה הנמצאת באי ביטחון תזונתי, על ידי יצירת חובת דיווח של עובדי מערך הרפואה בכל ביקור של מטופל, כאשר קיים חשש כי הינו מצוי באי ביטחון תזונתי. צעד זה, שמאפשר לאתר ולזהות את אלו הזקוקים לתמיכה, הוא בסיסי, מהותי וחשוב, ורק לאחריו מרבית הפתרונות שתיק החקיקה מציע הופכים לרלוונטיים.

מפת הכוחות

משרד הבריאות עשוי להיות תומך משמעותי בהצעות בתחום התזונה. אף אחת מן ההצעות לא עושה שימוש בכספי המשרד, והרבה מן הרעיונות שמקודמים בהן כבר הופיעו באופן חלקי במדיניות המשרד. ביניהן חובת סימון מוצרים, חינוך לאורח חיים בריא ולתזונה נכונה, ואיסור מכירת מזון מזיק במוסדות חינוך. בנוסף, ההצעות מקנות לשר סמכות רבה, ומאפשרות לו שיקול דעת נרחב. לצידו, סביר כי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים גם יתמוך בהצעות, משום שהן מתייחסות באופן ספציפי לאוכלוסיות הנמצאות בתחום אחריותו, ומספקות עבורן מענה הולם. גם משרד החקלאות עשוי לתמוך בהצעות המתייחסות למעבר לתזונה

ים תיכונית, המתבססת על צריכת תוצרת חקלאית באופן נרחב. ש"ס ויהדות התורה עשויות להיות תומכות משמעותיות, משום שהרבה מההצעות פונות לאוכלוסיית הבוחרים שלהן: משפחות מרובות ילדים, לרוב חלשות כלכלית, שיוכלו להנות מסבסוד סל מזון בריא ומהתמיכה הנרחבת במהלך ההיריון והלידה בחוק 1,000 ימים ראשונים. יעקב מרגי אף היה אחד מיוזמי הצעת חוק איסור פרסומת והגבלת השיווק של מוצרי מזון מזיק שמופיעה בתוכנית החקיקה בתיק זה, לכן ניתן להסיק כי יתמוך בהצעות דומות המקדמות תזונה בריאה ומגבילות תזונה מזיקה גם בעתיד. הגיוני שגם מפלגות השמאל הסוציאליסטיות יתמכו בהצעות.

המתנגד המרכזי להצעות החוק יהיה משרד האוצר, משום שמרביתן עושות שימוש בתקציבים משמעותיים בחוק יסודות התקציב, כתוכניות נפרדות ובמנותק מתקציבי משרדי ממשלה. גם יצרני מזון יצאו נגד חלק מההצעות שמגבילות רכישת או הגשת מזון מזיק, וכך פוגעות ברווח של היצרנים. התאחדות התעשיינים תתנגד להצעות כגון "הצעת חוק איסור מכירת מזון מזיק בקרבת בתי ספר וגנים", שמגבילה עסקים ומצמצמת את שטחי המסחר הרלוונטיים עבורם.

כדי להתמודד עם שלל המתנגדים, יש לנצל את המומנטום שיצר משבר הקורונה, שהבהיר לעולם כולו מהי החשיבות של צריכת מזון בריא ומזין, שמאפשר להתגבר על מחלות ושומר על חסינות גוף האדם. המגפה מהווה לגיטימציה מרכזית לכלל ההצעות, אותן ניתן למתג כצעדי מנע מרכזיים לקראת המשבר הבא.

העבודה על הצעות החוק בפרק התזונה נעשתה תוך התייעצות עם ד"ר דורית אדלר, נשיאת הפורום הישראלי לתזונה בית קיימא, וד"ר מיכל גילאון, מומחית לתזונה. כל הצעות החוק בפרק זה נכתבו על ידי תמר קונדה, מלבד שתי ההצעות האחרונות שהוצעו על ידי חברי כנסת שונים בכנסות הקודמות, וחתומתם מופיעה בתחתית ההצעות.

חקלאות

פרק החקלאות בתיק חקיקה זה מבקש לקדם מדיניות יציבה וארוכת טווח שתביע מחויבות ממשלתית לקדם ולפתח את החקלאות המקומית מתוך יישום עקרונות ברי-קיימא. החוקים המוצעים פועלים לענות על האתגרים המצויים בפני החקלאות הישראלית, בבואה להתמודד עם משבר האקלים וגידול האוכלוסייה הצפוי בחברה, והם פועלים לשינוי במספר מישורים: (1) פיתוח הצמיחה החקלאית והכלכלית תוך שמירה על איזון עם משאבים טבע; (2) הבטחת ביטחון תזונתי באוכלוסייה (כך למשל, דרך עידוד חקלאות צמחית, קידום החקלאים הקטנים והנגשת הקשר הישיר שבין החקלאי לצרכן); (3) התייעלות אנרגטית, סביבתית וכלכלית (כך למשל, דרך תפיסה של מחקר ופיתוח כמשאב בפני עצמו שיש בו להביא לקידום החקלאות); (4) ראייה רב-דורית בחשיבות השמירה על ענף החקלאות; (5) מיתוג מחודש של ענף החקלאות לשם עידוד דור המשך; (6) חיזוק הידע החקלאי והמקיים בקרב ציבור החקלאים, החדשים והותיקים כאחד.

מפת הכוחות

קידום חקיקה בתחום החקלאות טומנת בחובה מורכבות רבה, אך יחד עם זאת מדובר באתגר בעל תועלות לאוכלוסייה כולה, שניתן למצוא לו תומכים מרחבי הקשת הפוליטית (כפי שגם נראה בהצעות החוק שהוגשו בעבר על-ידי חברי הכנסת ומוצעות בתיק הנוכחי). יחד עם זאת, התמקדות בשינוי ארוך טווח המבקש לייעל את

המערכת מהיסוד ולעגן התחייבות ממשלתית לקידומה צפוי להתנגדויות צפויות מצד משרד האוצר וגורמים בתעשייה.

תקופת משבר הקורונה וכמו גם מקרה ספינת הענק שנתקעה במפרץ סואץ במרץ 2021, העלו את החשיבות הקיימת בחיזוק יכולת המשק הישראלי לדאוג לעצמו, ללא תלות בגורמי ייבוא. ההבנה שיש צורך בחיזוק בריאות האוכלוסייה בהתגוננות מפני הנגיף, עלתה גם היא לכותרות (נעשה קישור תדיר בין רמת בריאות האנשים לבין סיכוני תחלואתם בקורונה והסיבוכים האפשריים העומדים בפניהם). יחד עם זאת, משבר האקלים גם הוא אינו זר בתודעה הציבורית ולכן ניתן יהיה לעורר הד תקשורתי סביב חשיבותו, במיוחד בקרב הדור הצעיר שהינו בעל מודעות אקולוגית גבוהה במיוחד בזכות המדיה והגלובליזציה.

ההתנגדות המרכזית לכלל החוקים המוצעים בתיק החקיקה יהיה משרד האוצר משום שכלל החוקים מחייבים השקעה כלכלית שתוצא מקופת המדינה לשם קידום. למול זאת, משרדי החקלאות, הגנת הסביבה והבריאות יתמכו בכל ההצעות המובאות בתיק. אליהם יצטרפו משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים בהצעות חוק כמו "עידוד דור המשך בענף החקלאות, התשפ"א-2021"; "עידוד חקלאות צמחית, התשפ"א-2021" ו"הצעת חוק החקלאות, התשפ"א-2021"; אשר צפויים כולם לייצר מקומות תעסוקה חדשים, לצמצם אבטלה בקרב האוכלוסייה ואף לפעול לצמצום פגמים כלכליים בין אוכלוסיות חזקות לאוכלוסיות מוחלשות.

ייתכן שמשרד האוצר לא יביע התנגדות להצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון- סימון תוצרת חקלאית שיוצרה במדינת ישראל), מאחר והיא צפויה להיטיב עם קופת המדינה. יחד עם זאת, בהצגה נבונה ונכונה של כלל החקיקה, יוכח משרד האוצר שהוצאה כלכלית כיום מהווה השקעה עתידית משתלמת עבור הכלכלה הישראלית.

אין ספק שתהיה התנגדות ממשית להטלת אחריות יצרן מורחבת על יצרני ויבואני מוצרי פלסטיק בחקלאות, שבה מוטלות גם חובות נוספות על משווקי המוצרים וכמו-גם על הרשויות המקומיות. החוק שם למטרה לגרום לכך שיצרני הפסולת ישאו בעלויות הכלכליות הכרוכות בהקמת מנגנון מיחזור מקיף ועל כן, צפוי שמולו יעמוד כוחם המגובש של היצרנים, היבואנים, המשווקים והמועצות המקומיות. יחד עם זאת, משרד החקלאות, משרד הגנת הסביבה, ארגוני חקלאים וארגונים סביבתיים רבים יהיו תמיכה לחוק. בנוסף, החוק מגיע לאחר שורת חוקים שהעבירו בהצלחה את מנגנון אחריות היצרן המורחבת (כך למשל, "החוק לסילוק ולמיחזור צמיגים, התשס"ז-2007"), כך שניתן יהיה לפעול ברוח המגמה הזו כדי להעביר את החוק.

העבודה על הצעות החוק בפרק החקלאות נעשתה תוך התייעצות עם ד"ר עופר מנדלסון, אגרונום המתמחה בחקלאות בת קיימא וכמו-גם בהתייעצות עם ערן אטינגר וצוות משרד החקלאות העוסק בגיבוש המדיניות לטיפול בפסולת הפלסטיק בחקלאות, הכולל את: ציפי פרידקין, שחר לבנה וד"ר מעין כהן. הצעות החוק בפרק זה נכתבו על ידי דנה זלמנוב או הוצעו על ידי חברי כנסת שונים בכנסות הקודמות, וחתימתם מופיעה בתחתית ההצעות.

הצעות חוק - תזונה

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – חובת דיווח חשש לאי ביטחון תזונתי), התשפ"א 2021

הגדרות

1. בחוק זה –

"נותן שירותים" – מוסד רפואי כמשמעותו בסעיף 24(א) לפקודת בריאות העם, 1940 ;
"מטופל" – כמשמעותו בסעיף 24(א) לפקודת בריאות העם, 1940 ;
"ביטחון תזונתי" – כהגדרתו בסעיף 2 לחוק המועצה הארצית לביטחון תזונתי, תשע"א-2011 ;
"המיזם הלאומי לביטחון תזונתי" – תכנית סיוע ברכישת מזון למשפחות מעוטות הכנסה מטעם משרד הרווחה ;
"רשות מקומית" – כהגדרתה בסעיף 3 לחוק הפרשנות, תשמ"א-1981 ;
"עובד סוציאלי" – כהגדרתו בסעיף 2 לחוק העובדים הסוציאליים, תשנ"ו-1996 ;
"מדד איכות" – כהגדרתו בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (מדדי איכות ומסירת מידע), התשע"ב-2012 ;
"השר" – שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים."

הוספת סעיף 6(ג)

2.

בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד-1994 (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 6(ב) יבוא :

איתור אי ביטחון 6(ג) (א) (1) בכל טיפול במטופל לצורך מתן שירותי בריאות הניתנים בתחומים המפורטים בסעיף תזונתי

קטן 6(א)(1) עד 6(א)(12), יבחן נותן שירותים האם המטופל סובל מאי ביטחון תזונתי או תחלואה תזונתית, באופן שיקבע שר הבריאות בתקנות.

(2) כל נותן שירותים ינהל מאגר נתונים שיכיל מידע על מטופלים לגביהם קיים חשש כי הינם סובלים מאי ביטחון תזונתי או תחלואה תזונתית.

(ב) המידע יועבר למחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית, בהתאם למגורי המטופל.

(ג) עובד סוציאלי מטעם המחלקה לשירותים חברתיים יקבע אם יש לקבל את המטופל למיזם הלאומי לביטחון תזונתי, לפי קריטריונים שיקבע השר בתקנות.

תיקון סעיף 40(א) – 3. בסעיף 40(א) לחוק העיקרי – מסירת מידע

אחרי "או למשרד הבריאות" יבוא "או לרשות מקומית".

הוספת סעיף 35(ב)(7) 4. אחרי סעיף 35(ב)(6) לחוק העיקרי יבוא : – מדד איכות

מדד איכות 35(ב)(7) מידע על מטופלים לגביהם קיים חשש כי הינם סובלים מאי ביטחון תזונתי או תחלואה תזונתית.

הוספת סעיף 35א – 5. חובת דיווח 35א היה לנותן שירות יסוד סביר לחשוב כי מטופל סובל מאי ביטחון תזונתי או תחלואה תזונתית, חובה על נותן השירות לדווח על כך מיד בתום הטיפול למאגר הנתונים לפי סעיף 2(א) לחוק זה.

ביצוע 5. השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

שמירת זכויות 6. חוק זה בא להוסיף על כל זכות או חובה הקבועות על פי דין ואינו בא למעט מהן.

תחילה 7. תחילתו של חוק זה חצי שנה מיום פרסומו.

ד ב ר י ה ס ב ר

נכון לשנת 2018, אחד מחמישה ישראלים חי באי ביטחון תזונתי, המוגדר כחוסר נגישות סדירה למזון, באופן שלא מאפשר קיום חיים בריאים. משבר הקורונה העמיק את הפערים החברתיים, והחריף את מצבן של אוכלוסיות בסיכון לאי ביטחון תזונתי. מטרת הצעה זו היא לחייב מוסדות רפואיים לדווח על חשש לאי ביטחון תזונתי, בדומה לחובות הדיווח האחרות הקבועות בחוק. זאת לצורך מיפוי יעיל ומקיף של אוכלוסיות הנמצאות בסיכון, ללא צורך בפנייה מוקדמת על ידי המטופל, וכגורם משלים למיפוי שמבצעות הרשויות המקומיות. תחלואה תזונתית היא חמורה וקשה, ויש לראותה כמחלה שיש למגרה ולפעול למניעתה מבעוד מועד, בדומה למחלות אחרות.

המיזם הלאומי לביטחון תזונתי, שפועל החל משנת 2017, שיפר את חייהן של אלפי משפחות, והוכיח את עצמו במספר מדגמים, לפיהם הביטחון התזונתי של משפחות נתמכות עלה בצורה מובהקת. הצורך במיפוי אי ביטחון תזונתי במוסדות רפואיים עלה במסגרת תכנית שינוי כיוון, כאחד מן הצעדים הנדרשים ליצירת חוסן תזונתי לאומי בישראל. הצעה זו היא עוד שלב חשוב והכרחי בדרך למטרה זו.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תמר קונדה.

הצעת חוק הגנה על בריאות הציבור (מזון) (תיקון – חובת סימון ירוק ואזהרה ממזונות מזיקים), התשפ"א

2021

1. מטרה
מטרת חוק זה הגנה על בריאות הציבור על ידי יצירת מוטיבציה מרחיקה עבר מזונות מזיקים, ומוטיבציה מקרבת עבר מזונות בריאים ומומלצים תזונתית על ידי משרד הבריאות.
2. הגדרות
"מזון" – כהגדרתו בסעיף 2 לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), תשע"ו-2015.
"סל מזון בריא" – סל מזון המכיל את המוצרים המפורטים בתוספת הראשונה, וכן כל מוצר נוסף העומד בהמלצות אגף התזונה של משרד הבריאות לביטחון תזונתי המבוסס על תזונה ים תיכונית.
"השר" – שר הבריאות.
"מוצרי מזון מזיק" – מוצרי מזון שנארגו בידי יצרן בטרם שיווקו, בין אם הוא מיועד לשיווק קמעונאי ובין אם לאו, מוצק או נוזלי, בכל כמות או גודל המכילים רכיבים, לרבות אחד מהרכיבים המפורטים להלן, בכמות העולה על הכמות כמפורט בתוספת: (1) נתרן (2) סוכרים (3) חומצות שומן רוויות.
"סמל מזון ירוק" – סימון שיפוטי "חיובי" בחזית האריזה: סימון מוצר מזון אשר הרכבו מתאים להמלצות התזונה של משרד הבריאות. גודלו יהיה כשל "סמל מזון אדום", כהגדרתו בתקנות הגנה על בריאות הציבור (מזון) (סימון תזונתי), התשע"ח-2017.
3. הוספת סעיף 15א- חובת תווית אזהרה
בחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), תשע"ו-2015 (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף אחרי סעיף 15 יבוא:
לא ישווק אדם מוצר מזון מזיק, אלא אם כן מודפסת או מודבקת על אריזתו אזהרה באותיות דפוס ברורות וקריאות, והמילה "אזהרה" מודגשת בקו תחתיה, בהתאם לכללים ותנאים שיקבע השר בתקנות.
4. הוספת סעיף 138א - סמל מזון ירוק
בחוק העיקרי, אחרי סעיף 138 יבוא:
השר יקבע בתקנות חובת סימון מוצרי סל מזון בריא וכן מוצרים נוספים מומלצים תזונתית על ידי משרד הבריאות ב"סמל מזון ירוק", כתנאי למכירתם.
5. ביצוע
השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
6. תחילה
תחילתו של חוק זה שנה מיום פרסומו.

תוספת ראשונה

(1) **מוצרי חלב:** חלב לשתייה, מוצרי חלב מותססים (לבן, יוגורט וכד') עד 5% שומן, גבינות עד 5% ללא תוספות פרט לתבלינים ומלח עד 200 מ"ג נתרן ל 100 גרם.

(2) **מוצרים על בסיס סויה:** טופו ללא תוספות (למעט תבלינים ומלח עד 200 מ"ג נתרן ל 100 גרם), משקאות סויה ללא תוספות (למעט מלח עד 50 מ"ג נתרן ל 100 גרם).

(3) **שמנים צמחיים:** שמן זית, שמן אבוקדו, שמן שקדים, שמן קנולה (לפתית), שמן חריע.

(4) **זרעים, אגוזים, בוטנים, ושקדים** גולמיים או קלויים ללא תוספות, כדוגמת בוטנים, שקדים, אגוזי מלך, אגוזי פקאן, קשיו.

(5) **דגנים** הכוללים את גרעין הדגן בשלמותו בכל צורות ההכנה – למעט טיגון, קרקרים או פריכיות (ללא תוספות פרט לתבלינים ומלח עד 200 מ"ג נתרן). קמח מדגנים מלאים, פסטה מלאה – ללא תוספות. דוגמאות: חיטה מלאה, בורגול, קוסקוס, קוואקר, כוסמת, פריקי, אורז מלא, תירס, כוסמין.

(6) **קטניות:** גרעין בשלמותו כולל קטניות שבורות וקלופות, בכל צורת הכנה או אריזה למעט טיגון. ללא תוספות פרט לתבלינים ומלח עד 200 מ"ג נתרן ב 100 גרם). בנוסף קמחי קטניות (100%) ללא תוספות, וממרחי קטניות עם תבלינים, טחינה, שמן זית או לימון ומלח (עד 200 מ"ג נתרן ל 100 גרם). דוגמאות: עדשים, שעועית, אפונה, חומוס, פול, לוביה, פולי סויה, טופו.

(7) **טחינה:** טחינה גולמית ללא תוספות, סלט טחינה מוכן ללא תוספות למעט תבלינים ומלח (עד 200 מ"ג נתרן ב 100 גרם).

(8) **דגים:** דגים טריים, קפואים, גולמיים או מוכנים ללא תוספות. דגים אפויים/צלויים/מתובלים ללא תוספות פרט לתבלינים ומלח (עד 200 מ"ג נתרן ב 100 גרם), שימורי דגים (ללא תוספות, למעט תבלינים, מלח (עד 200 מ"ג נתרן ב 100 גרם), מים, שמנים צמחיים מאושרים).

(9) **ביצים** טריות (בקליפתן).

(10) **עוף, הודו:** טריים, מצוננים או קפואים (גולמיים), שלמים או בחלקים (למעט חלקים פנימיים), אפויים או צלויים (ללא תוספות פרט לתבלינים ומלח עד 200 מ"ג נתרן ב 100 גרם).

(11) **פירות, ירקות, פטריות מאכל ואצות:** בצורתם הגולמית, בכל צורת הכנה או אריזה למעט טיגון (תוספת של תבלינים ומלח בלבד). לא כולל פירות מיובשים (למעט פירות שיובשו בהקפאה ועברו תהליך שחזור לפני אכילתם). לא כולל ריבות, אבקות, קונפיטורות ומיצים.

תוספת שנייה

טור א' פריט הסימון	טור ב' כמות ב- 100 גרם מזון מוצק	טור ג' כמות ב- 100 מ"ל מזון נוזלי
נתרן	400 מ"ג	100 מ"ג

סך סוכרים	10 גרם	5 גרם
סך חומצות השומן הרוויות	4 גרם	3 גרם

דברי הסבר

צריכת מזון מזיק היא אחת מן הסיבות המרכזיות לשלל מחלות, וכן לעודף משקל, השמנת יתר, ודיכאון. רפורמת סימון מזון שנעשתה בפינלנד בשנות השמונים והתשעים הובילה לירידה דרסטית בשיעורי התמותה והתחלואה בה, שהיו מן הגבוהים בעולם בשנות השבעים, טרם שינויי החקיקה בתחום. מזון מזיק הינו בעל פוטנציאל פגיעה בגוף האדם בדומה לעישון סיגריות, ולכן חוק זה מציע לחייב יצרני מוצרי מזון ומשקאות מזיקים בהדפסת תווית אזהרה על גבי אריזותיהם, כפי שנעשה כיום על אריזות מוצרי הטבק.

לצד סימון המוצרים השלילי, מוצע לחייב סימון חיובי של מוצרים על ידי "סמל מזון ירוק", שיאותת לצרכן כי מדובר במוצר בריא, מזין ומומלץ לצריכה. זאת על מנת לעודד את כלל האוכלוסייה, אך בפרט אוכלוסיות מוחלשות, לפנות למוצרי "סל מזון בריא" המסובסדים לפי הצעת חוק נפרדת בתיק חקיקה זה, במקום למוצרים מזיקים. הצעת החוק מבוססת על דו"ח וועדת האסדרה לתזונה בריאה שפורסם בשנת 2016. בין מסקנותיו מוצעים השינויים המופיעים בהצעה זו. הנתונים המופיעים בתוספת הראשונה הם מתוך המלצות אגף התזונה במשרד הבריאות. הנתונים המופיעים בתוספת השנייה הם מתוך דו"ח וועדת האסדרה שפורסם בשנת 2016, והיווה בסיס לרפורמת סימון המוצרים.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תמר קונדה.

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – תכנית השלמה: תזונה בריאה ובת קיימא), התשפ"א 2021

מטרה	1.	מטרתו של חוק זה היא הנחלת ידע לתלמידים על יתרונות צריכת תזונה בריאה ובת קיימא, וכלים לניהול אורח חיים בריא.
הגדרות	2.	בחוק זה – "חוק חינוך ממלכתי" – חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953; "חוק לימוד חובה" – חוק לימוד חובה, תש"ט-1949; "תכנית השלמה" – כהגדרתה בחוק חינוך ממלכתי; "מוסד חינוך רשמי" – כהגדרתו בחוק לימוד חובה; "מוסד חינוך מוכר" – כהגדרתו בחוק לימוד חובה; "השר" – שר החינוך.
הוספת סעיף 5א	3.	בחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953 (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 5 יבוא: "תכנית השלמה: 5א (ב) (3) השר יקבע בתקנות תכנית השלמה על תזונה בריאה ובת קיימא תזונה נכונה, בריאה, ובת קיימא.
ביצוע	4.	השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

- (4) התוכנית תונהג בכל מוסד חינוך רשמי ומוסד חינוך מוכר, מכיתה א' ועד כיתה י"ב, תוך התאמת החומר הנלמד לכל כיתה.
- (5) מוסד חינוך רשמי ומוסד חינוך מוכר יקדישו לא פחות משעת לימוד אחת בשבוע לקיום תכנית ההשלמה במהלך שנת הלימודים.
- (ב) אופי התוכנית יקבע על ידי השר תוך התייעצות עם נציגי אגף התזונה במשרד הבריאות ונציגי משרד החינוך, והיא תכיל שיעורים בנושאים להלן-
- (1) מזונות מומלצים תזונתית;
- (2) מזונות מזיקים תזונתית;
- (3) יתרונות תזונה ים תיכונית;
- (4) יתרונות תזונה וחקלאות מקיימת;
- (5) השפעת ענף המזון והחקלאות על משבר האקלים.

- שמירת זכויות 5. חוק זה בא להוסיף על כל זכות או חובה הקבועות על פי דין ואינו בא למעט מהן.
- תחילה 6. תחילתו של חוק זה בתחילת שנת הלימודים התשפ"ב.

דברי הסבר

מגפת הקורונה הדגישה ביתר שאת את החשיבות של צריכת תזונה בריאה ונכונה, כאשר מחקרים רבים הראו כי חולים שצרכו אוכל בריא במהלך חייהם התגברו על המחלה ביתר קלות, לעומת חולים שצרכו מזונות מזיקים. מגפת ההשמנה היא מחלה שיש להתייחס אליה ככל מחלה אחרת. שכיחות ההשמנה בקרב ילדים בישראל היא מהגבוהות בעולם המערבי, כאשר נכון לשנת 2018, שליש מילדי ישראל בגילאי 12-15 סובלים מעודף משקל. חינוך ויצירת מודעות הן הצעד הראשון לטיפול בבעיה. כפי שבתי הספר מספקים ידע והדרכה בנושאים כגון עישון וצריכת אלכוהול, עליהם לספק הדרכה בדבר הסכנות הגלומות בצריכת מזון מזיק, והיתרונות של קיום אורח חיים בריא, הן לאדם הן לסביבה. ענף המזון הינו בעל השפעה ישירה ומשמעותית על משבר האקלים, אך מעטים מודעים להשפעות הכבדות של הרגלי צריכת המזון שלהם. דור של תלמידים אשר רכש חינוך תזונתי עשוי להשפיע על הרגלי האכילה של משפחתו, ולציידה בכלים המתאימים לשינוי אורח חייה ומעבר לצריכת והכנת מזון בריא המבוסס על תזונה ים תיכונית, שהוכחה כבריאה ביותר, ובעלת פוטנציאל הפגיעה הנמוך ביותר בסביבה. הצורך בחינוך תזונתי הוא צורך שעולה מהשטח. מחלקת התזונה במשרד הבריאות מקבלת מהורים לתלמידים פניות שבועיות בנושא, ואין ספק כי בשלה העת לראות בחינוך תזונתי כמקצוע מחייב וידע שחובה להנחילו לתלמידי ישראל, במיוחד נוכח המשבר הבריאותי והכלכלי האחרון. במדינות רבות בעולם חינוך תזונתי הוא חלק אינטגרלי ממערכת החינוך, ביניהן ארצות הברית, קנדה, אוסטרליה, ברזיל ואנגליה. מחקרים שנעשו בנושא, הראו כי שילוב חינוך תזונתי בבתי ספר תורם להפחתת מדד BMI בקרב ילדים ומגביר צריכת ירקות. בשל כך הצעת חוק זו קוראת להקדיש שעת לימוד שבועית לנושא, לאורך שנת הלימודים.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תמר קונדה.

הצעת חוק עידוד תרומות מזון (תיקון – תמריץ כלכלי ואיסור תרומת מזון מזיק), התשפ"א 2021

- מטרה 1. מטרתו של חוק זה עידוד תרומות מזון באמצעות תמריץ כלכלי, תוך הגנה על בריאות הנתרמים על ידי איסור תרומת מזון מזיק.
- הגדרות 2. בחוק זה –
- "חוק הגנה על בריאות הציבור (מזון)" – חוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), תשע"ו-2015;
- "מזון" – כהגדרתו בסעיף 2 לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון);
- "מזון מזיק" – מזון מוצק או נוזלי בכל כמות או גודל, המכיל את הרכיבים המפורטים להלן, בכמות העולה על הכמות כמפורט בתוספת:
- (1) נתרן;
- (2) סוכרים;
- (3) חומצות שומן רוויות;
- "ארגון לחלוקת מזון" – כהגדרתו בסעיף 159 לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), התשע"ו-2015;
- "השר" – שר הבריאות.

הוספת סעיף 5 3. בחוק עידוד תרומות מזון, תשע"ט-2018 (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 4 יבוא :

"הכרה כהוצאה 5. (6) מזון שיתרם לארגון לחלוקת מזון, יוכר מוכרת כהוצאה מוכרת נוספת, בנוסף להוצאה שהוכרה בעת קנייתו, לצורך חישוב מס הכנסה עבור עסק התורם מזון, בשווי מחצית שוויו של המזון שנתרם.

(7) ארגון לחלוקת מזון יספק לעסק התורם מזון קבלה שתפרט כל פריט מזון שנתרם, לצורך חישוב מס הכנסה עבור העסק התורם.

הוספת סעיף 6 4. אחרי סעיף 5 לחוק העיקרי יבוא :

"איסור תרומת מזון 6. (א) עסק לא יתרום מזון מזיק מזיק

(ב) ארגון לחלוקת מזון לא יקבל תרומת מזון מזיק.

(ג) על מזון מזיק לא יחולו הוראות סעיף 3 לחוק זה.

ביצוע 5. השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

תחילה 6. תחילתו של חוק זה חצי שנה מיום פרסומו.

תוספת

טור א' פריט הסימון	טור ב' כמות ב- 100 גרם מזון מוצק	טור ג' כמות ב- 100 מ"ל מזון נוזלי
נתרן	400 מ"ג	100 מ"ג
סך סוכרים	10 גרם	5 גרם

סך חומצות השומן הרוויות	גרם 4	גרם 3
-------------------------------	-------	-------

דברי הסבר

לחוק זה שתי מטרות. הראשונה, עידוד תרומת מזון מצד עסקים, על ידי יצירת תמריץ כלכלי שיהפוך את התרומה למשתלמת עבורם. הכרה בתרומה כהוצאה מוכרת לצורך הפחתה בגובה מס הכנסה תאפשר למזון רב להגיע לידיים נזקקות, כאשר עסקים יעדיפו להפחית את גובה המס שלהם מאשר לזרוק את המזון ולאבד את הרווח הגלום בתרומתו.

מטרתו השנייה של החוק, היא הגנה על בריאות האוכלוסייה הנתרמת. תרומות מזון המורכבות ממזון מזיק לא תורמות לביטחונה התזונתי של אוכלוסייה נזקקת. הן פוגעות בבריאותה, ובטווח הרחוק מאלצות אוכלוסייה זו להוציא סכומים גבוהים על טיפול בתחלואה תזונתית שנגרמת כתוצאה מכך. חוק זה יבטיח כי כל מזון שיתרם יעמוד בתנאי סף נאותים, שלא יעמידו בסכנה את הנתרמים, להם אין יכולת בחירה באשר למזון הנכנס לגופם.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תמר קונדה.

הצעת חוק פיקוח על מחירים, שיווק וסבסוד של סל מזון בריא, התשפ"א 2021

- מטרה 1. מטרתו של חוק זה לתמוך באוכלוסייה החיה באי ביטחון תזונתי בישראל, לאפשר לה היצע מזון בריא ראוי ונגיש, ויכולת קיום בכבוד. זאת לצד הנגשת סל מזון בריא לכלל אוכלוסיית ישראל, לצורך מעבר לתזונה בריאה ובת קיימא.
- הגדרות 2. בחוק זה –

"מזון" – כהגדרתו בסעיף 2 לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), תשע"ו-2015 ;

"סל מזון בריא" – סל מזון המכיל את המוצרים המפורטים בתוספת, וכן כל מוצר נוסף העומד בהמלצות אגף התזונה של משרד הבריאות לביטחון תזונתי המבוסס על תזונה ים תיכונית ;

"השר" – שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ;

"ביטחון תזונתי" – כהגדרתו בסעיף 2 לחוק המועצה הארצית לביטחון תזונתי, תשע"א-2011 ;

"מצרך מזון בפיקוח" – כהגדרתו בסעיף 1 לתקנות הגנת הצרכן (חובת גילוי וחשיפה נאותה של מצרך מזון בפיקוח), תשע"ב-2012.
- הרכב סל מזון בריא 3. השר, תוך התייעצות ובהסכמת נציגי אגף התזונה במשרד הבריאות, יקבע את הרכב המוצרים של סל מזון בריא, לפי הקריטריונים המפורטים בתוספת, תוך קביעת מספר חלופות לכל סעיף בתוספת.

פטור ממע"מ	4.	מוצרי סל מזון בריא יהיו פטורים ממע"מ.
מוצרים בפיקוח	5.	השר, בהתייעצות עם משרד הכלכלה והתעשייה ומשרד החקלאות, יקבע בתקנות מוצרים מתוך סל מזון בריא שיוגדרו "מצרך מזון בפיקוח", כפי שנקבע בהוראות לפי חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו-1996.
סבסוד סל מזון בריא	6.	אדם הנמצא באי ביטחון תזונתי יהיה זכאי להחזר הוצאות מאוצר המדינה בסכום שלא יעלה על 500 שקלים חדשים בחודש, עבור רכישת מוצרי סל מזון בריא, לפי כללים ותנאים שיקבע השר בתקנות.
זכאות	7.	השר יקבע בצו תנאים לזכאות לסבסוד סל מזון לפי סעיף 6 לחוק זה. תנאים כאמור יכללו, בין היתר, את מאפייני הזכאים, את רמת הזכאות ואת סוגי הזכאות, לרבות לגבי זכאות בעין לסל מזון או לשווה ערך לסל מזון באמצעות תלושי מזון או בכל אמצעי אחר.
תקציב	8.	תקציב שנתי להשתתפות אוצר המדינה במתן סיוע בסל מזון בריא ייקבע בתיאום בין השר ושר והאוצר, ויצוין בחוק התקציב בתחומי פעולה נפרדים, כמשמעותם בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.
ביצוע	9.	השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
שמירת זכויות	10.	חוק זה בא להוסיף על כל זכות או חובה הקבועות על פי דין ואינו בא למעט מהן.
תחילה	11.	תחילתו של חוק זה חצי שנה מיום פרסומו.

תוספת

- (1) **מוצרי חלב**: חלב לשתייה, מוצרי חלב מותססים (לבן, יוגורט וכד') עד 5% שומן, גבינות עד 5% ללא תוספות פרט לתבלינים ומלח עד 200 מ"ג נתרן ל 100 גרם.
- (2) **מוצרים על בסיס סויה**: טופו ללא תוספות (למעט תבלינים ומלח עד 200 מ"ג נתרן ל 100 גרם), משקאות סויה ללא תוספות (למעט מלח עד 50 מ"ג נתרן ל 100 גרם).
- (3) **שמנים צמחיים**: שמן זית, שמן אבוקדו, שמן שקדים, שמן קנולה (לפתית), שמן חריע.
- (4) **זרעים, אגוזים, בוטנים, ושקדים** גולמיים או קלויים ללא תוספות, כדוגמת בוטנים, שקדים, אגוזי מלך, אגוזי פקאן, קשיו.
- (5) **דגנים** הכוללים את גרעין הדגן בשלמותו בכל צורות ההכנה – למעט טיגון, קרקרים או פריכיות (ללא תוספות פרט לתבלינים ומלח עד 200 מ"ג נתרן). קמח מדגנים מלאים, פסטה מלאה – ללא תוספות. דוגמאות: חיטה מלאה, בורגול, קוסקוס, קוואקר, כוסמת, פריקי, אורז מלא, תירס, כוסמין.

(6) קטניות: גרעין בשלמותו כולל קטניות שבורות וקלופות, בכל צורת הכנה או אריזה למעט טיגון. ללא תוספות פרט לתבלינים ומלח עד 200 מ"ג נתרן ב 100 גרם). בנוסף קמחי קטניות (100%) ללא תוספות, וממרחי קטניות עם תבלינים, טחינה, שמן זית או לימון ומלח (עד 200 מ"ג נתרן ל 100 גרם). דוגמאות: עדשים, שעועית, אפונה, חומס, פול, לוביה, פולי סויה, טופו.

(7) טחינה: טחינה גולמית ללא תוספות, סלט טחינה מוכן ללא תוספות למעט תבלינים ומלח (עד 200 מ"ג נתרן ב 100 גרם).

(8) דגים: דגים טריים, קפואים, גולמיים או מוכנים ללא תוספות. דגים אפויים/צלויים/מתובלים ללא תוספות פרט לתבלינים ומלח (עד 200 מ"ג נתרן ב 100 גרם), שימורי דגים (ללא תוספות, למעט תבלינים, מלח (עד 200 מ"ג נתרן ב 100 גרם), מים, שמנים צמחיים מאושרים).

(9) ביצים טריות (בקליפתן).

(10) עוף, הודו: טריים, מצוננים או קפואים (גולמיים), שלמים או בחלקים (למעט חלקים פנימיים), אפויים או צלויים (ללא תוספות פרט לתבלינים ומלח עד 200 מ"ג נתרן ב 100 גרם).

(11) פירות, ירקות, פטריות מאכל ואצות: בצורתם הגולמית, בכל צורת הכנה או אריזה למעט טיגון (תוספת של תבלינים ומלח בלבד). לא כולל פירות מיובשים (למעט פירות שיובשו בהקפאה ועברו תהליך שחזור לפני אכילתם). לא כולל ריבות, אבקות, קונפיטורות ומיצים.

דברי הסבר

בשנת 2018, מחקר של הביטוח הלאומי מצא שאחד מחמישה ישראלים חי באי ביטחון תזונתי, כלומר ללא נגישות סדירה למזון וללא אפשרות לקיום חיים בריאים. עבור מחצית מאוכלוסייה זו מדובר במצב קבוע, שסביר שימשך כל חייה. מגפת הקורונה הקשתה את חייהם של רבים, והחריפה משברים קיימים. במהלך המגפה עלה הצורך המיידי לפתרון משבר אי הביטחון התזונתי של אוכלוסיית ישראל, אם בשל אובדן הכנסה וירידה מתחת לקו העוני, ואם בשל סגירת גבולות וירידה בסחר הבינלאומי, מהלכים אשר הובילו לקושי בייבוא מזון בריא בשעת חירום. תזונה ים תיכונית בריאה הוכחה לא פעם כמגינה מפני שלל מחלות, ובעלת יתרונות בריאותיים וסביבתיים רבים. שינויי האקלים הצפויים בישראל ובעולם עתידים להוביל לעלייה במחירי מזונות הבסיס, ומטרת חוק זה היא לטפל בשתי הבעיות, האקלימית והתזונתית. מעבר לדפוסי אכילה המתבססים על מוצרי סל מזון בריא, המהווים דיאטה ים תיכונית מזינה שבשר ומוצרים מן החי הם רק חלק קטן מאוד ממנה, יביא להפחתה בצריכת משאבים סביבתיים ופליטת גזי חממה, וכן יגן על אוכלוסיית ישראל מפני אי ביטחון תזונתי ותת-תזונה. הנגשת סל מזון בריא לכלל אוכלוסיית ישראל, תוך דגש על תמיכה באוכלוסיות מוחלשות, היא צעד הכרחי לצורך שמירה על אזרחי ישראל חזקים, בריאים, ועמידים בפני מחלות, במיוחד לאור מגפת הקורונה.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תמר קונדה.

הצעת חוק 1,000 ימים ראשונים, התשפ"א-2021

1. מטרה
מטרתו של חוק זה לספק ביטחון תזונתי והדרכה תזונתית בריאה ובת קיימא לנשים בהריון, נשים מניקות ותינוקות הנמצאים באי ביטחון תזונתי, על פי הוראות חוק זה.
2. הגדרות
בחוק זה –
"ביטחון תזונתי" – האפשרות לצרוך באופן סדיר מזון, הכולל את כל רכיבי התזונה הנדרשים להתפתחות תקינה ולבריאות האם והתינוק;
"המועצה הארצית לביטחון תזונתי" – המועצה הארצית לביטחון תזונתי שהוקמה לפי סעיף 4 לחוק המועצה הארצית לביטחון תזונתי, התשע"א-2011;
"התוכנית" – תוכנית 1,000 ימים ראשונים;
"קופת חולים" – כהגדרתה בסעיף 2 לחוק חוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד-1994;
"מדד איכות" – כהגדרתו בסעיף 1 לתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (מדדי איכות ומסירת מידע), התשע"ב-2012;
"עובד סוציאלי" – כהגדרתו בסעיף 2 לחוק העובדים הסוציאליים, תשנ"ו-1996;
"דיאטן מוסמך" – דיאטן שלמד את מקצוע התזונה במוסד אקדמאי מוכר;
"מטופל" – כמשמעותו בסעיף 24(א) לפקודת בריאות העם, 1940;
"השר" – שר הבריאות.
3. הקמת תכנית 1,000 ימים ראשונים
מוקמת בזה תכנית 1,000 ימים ראשונים תחת המועצה הארצית לביטחון תזונתי.
4. כרטיס אשראי ייעודי מסובסד
(א) נשים בהריון, נשים מניקות עד 1,000 ימים לאחר הולדת התינוק, ותינוקות במהלך 1,000 הימים הראשונים לחייהם הנמצאים באי ביטחון תזונתי, יקבלו כרטיס אשראי ייעודי לקניית מוצרים בגובה 500 שקלים חדשים בחודש, המותאמים לצרכיהם התזונתיים המיוחדים, לפי כללים ותנאים שיקבע השר בתקנות, תוך התייעצות עם שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים;
(ב) השר יקבע את הרכב המוצרים המסובסדים.
5. הדרכה תזונתית
(א) התוכנית תספק הדרכה תזונתית ייעודית עבור נשים בהריון ונשים מניקות על ידי דיאטנים מוסמכים מטעם קופות החולים, לאורך תקופת ההריון ו-1,000 הימים שלאחר הלידה.
(ב) הדרכה תזונתית תתקיים אחת לשבוע לפחות, בבית האישה או בקופת החולים, לפי בחירתה. לאחר חצי שנה ממועד הלידה, הדרכה תזונתית תתקיים רק בקופת החולים. במהלך ההריון, הדרכה תזונתית תתקיים רק בקופת החולים.

עידוד הנקה	6.	התוכנית תפעל לעידוד הנקה ותספק הדרכת הנקה נכונה בקופות החולים, באופן שיקבע השר בתקנות.
איתור	7.	(א) רופא המלווה היריון יציע למטופלת מיד בתחילתו להגיש בקשת זכאות לתוכנית. (ב) רופא משחרר ממחלקת יולדות יציע למטופלת להגיש בקשת זכאות לתוכנית טרם שחרורה ממחלקת היולדות.
תנאי זכאות	8.	(א) השר יקבע בתקנות תנאים למתן זכאות לתוכנית, וכן את אופן הגשת בקשת הזכאות. תנאים כאמור יכללו, בין היתר, התייחסות למצב הכלכלי-חברתי של המבקשת. (ב) לתוכנית יוכלו להגיש בקשת זכאות נשים בכל שלב במהלך ההיריון, נשים מניקות ותינוקות עד ל-1,000 ימים לאחר הלידה.
מנהלת התוכנית	9.	(א) לתוכנית תוקם מנהלת ייעודית תחת המועצה הארצית לביטחון תזונתי, שתמנה 12 חברים כמפורט להלן- (1) 2 עובדים של משרד הבריאות ; (2) 2 עובדים של משרד הרווחה ; (3) 3 נציגים מטעם המועצה הארצית לביטחון תזונתי ; (4) 2 עובדים סוציאליים ; (5) 2 דיאטנים מוסמכים ; (6) עובד אחד של משרד האוצר. (ב) השר יקבע בתקנות את תפקידי המנהלת וסמכויותיה. המנהלת, מבלי לגרוע משאר תפקידיה אשר יוסדרו בתקנות המנויות לעיל, תהיה בעלת התפקידים והסמכויות הבאות : (1) ניהול המדיניות והתוכניות של התוכנית; (2) ניהול מערך בקשות הזכאות ואישורן ; (3) ניהול תקציבי התוכנית ; (4) כל תפקיד אחר שיקבע השר בתקנות. (ג) השר ימנה את חברי המנהלת. (ד) תקופת כהונתו של חבר במנהלת תהיה 3 שנים, אך ניתן יהיה למנותו לתקופת כהונה נוספת אחת.
תקציב	10.	תקציב שנתי לתוכנית ייקבע בתיאום בין השר ושר האוצר, ויצוין בחוק התקציב בתחומי פעולה נפרדים, כמשמעותם בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.
בקרה	11.	המנהלת תדווח לשר ולמועצה הארצית לביטחון תזונתי בכל עניין הקשור בתוכנית לבקשתם, ותמסור לשר ולמועצה הארצית לביטחון תזונתי דין וחשבון שנתי על פעילות התוכנית והמנהלת.

ממד איכות	12.	התוכנית תימדד תחת מדד איכות בכל קופות החולים.
ביצוע	13.	השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
שמירת זכויות	14.	חוק זה בא להוסיף על כל זכות או חובה הקבועות על פי דין ואינו בא למעט מהן.
תחילה	15.	תחילתו של חוק זה שנה מיום פרסומו.

דברי הסבר

ההשלכות של אופן צריכת התזונה של אם במהלך ההיריון וההנקה הן דרמטיות ורב דוריות. תקופה זו עבור התינוק היא חלון הזדמנויות חד פעמי, אשר אם אינו מנוצל כהלכה, עלול להיות בעל השלכות בלתי הפיכות על בריאותו. מטרת הצעת חוק זו היא מתן ביטחון תזונתי מלא לאם ולתינוק במהלך 1,000 הימים הראשונים לחייו. זאת לצורך מניעת מחלות כרוניות עתידיות ותחלואה תזונתית, ולשם שמירה על בריאות נשים ותינוקות במעמד סוציו-אקונומי נמוך, אשר אינם בעלי נגישות למזון שיספק את צורכיהם התזונתיים המיוחדים בתקופת התפתחות קריטית זו. לצד מתן ביטחון תזונתי, הצעת החוק שמה לה למטרה לדאוג לתינוך תזונתי מקיף, שיספק לאם כלים וידע לקיום אורח חיים בריא ושמירה על בריאות ילדיה, גם בתום 1,000 ימי התוכנית, ולאורך חיי המשפחה. הצעת החוק מתבססת על תוכנית WIC האמריקאית (Women, Infant, Children), שנוסדה בתחילת שנות השבעים וזכתה להצלחה רבה. מחקרים העוקבים אחרי התוכנית הראו כי מזון מותאם מיוחד שהתוכנית סיפקה לצד הדרכה תזונתית מקיפה, הובילו להפחתה בשיעורי ההשמנה ושיפור משמעותי בהתפתחות הקוגניטיבית של תינוקות שנתמכו על ידי התוכנית, בהשוואה לאוכלוסייה שקיבלה רק את המזון המסובסד, ללא ההדרכה התזונתית שהתוכנית מספקת.

להצעת חוק זו חשיבות רבה. התזונה שתינוק מקבל ב-1,000 הימים הראשונים לחייו משפיעה על כל עתידו. על מדינת ישראל לדאוג כי אף תינוק לא יישאר רעב, וכי כל אם תוכל להביא לעולם את תינוקה בכבוד, ובידיעה כי באפשרותה לספק לו ביטחון תזונתי בסיסי.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תמר קונדה.

הצעת חוק איסור מכירת מזון מזיק בקרבת בתי ספר וגנים, התשפ"א 2021

מטרה	1.	מטרתו של חוק זה מניעת תופעת השמנת יתר בקרב ילדים ובני נוער.
הגדרות	2.	בחוק זה – "חוק לימוד חובה" – חוק לימוד חובה, התש"ט-1949; "חוק הגנה על בריאות הציבור (מזון)" – חוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), תשע"ו-2015; "צו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי)" – צו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), תשע"ג-2013; "מוסד חינוך לילדים" – כהגדרתו בסעיף 1 לחוק לימוד חובה; "מוסד חינוך לנערים" – כהגדרתו בסעיף 1 לחוק לימוד חובה;

"מזון" – כהגדרתו בסעיף 2 לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון);

"מזון מזיק" – מזון מוצק או נוזלי בכל כמות או גודל, המכיל את הרכיבים המפורטים להלן, בכמות העולה על הכמות כמפורט בתוספת:

(1) נתרן;

(2) סוכרים;

(3) חומצות שומן רוויות;

"בית אוכל" – מקום הכנה או הגשה של מזון לצריכה במקום או מחוצה לו, כמפורט בסעיף 4.2 לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי);

"מרכול" – כהגדרתו בסעיף 4.7 לתוספת בצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי);

"קניון" – כהגדרתו בתוספת לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי);

"השר" – שר הבריאות.

3. איסור פתיחת בית אוכל
לא יפתח בית אוכל המוכר מזון מזיק, בטווח של 400 מטרים מכל מוסד חינוך לילדים או מוסד חינוך לנערים.
4. סייגים
חוק זה אין כוחו יפה על המפורט להלן:
(1) בית אוכל קיים;
(2) בית אוכל הפועל בתוך קניון;
(3) מרכול.
5. ביצוע
השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
6. שמירת זכויות
חוק זה בא להוסיף על כל זכות או חובה הקבועות על פי דין ואינו בא למעט מהן.
7. תחילה
תחילתו של חוק זה חצי שנה מיום פרסומו.

תוספת

טור א' פריט הסימון	טור ב' כמות ב- 100 גרם מזון מוצק	טור ג' כמות ב- 100 מ"ל מזון נוזלי
נתרן	400 מ"ג	100 מ"ג
סך סוכרים	10 גרם	5 גרם
סך חומצות השומן הרוויות	4 גרם	3 גרם

דברי הסבר

תלמידי בית ספר וילדים בגני ילדים הם קהל שבוי עבור חנויות מזון מהיר שנפתחות מול שערי מוסדות חינוך, בדיוק מסיבה זו. מחקר של אוניברסיטת קיימברידג' בנושא הראה כי אנשים החיים במרחק הליכה מחנויות מזון מהיר, בעלי פי שתיים סיכוי להימצא בהשמנת יתר מסכנת בריאות לעומת שאר האוכלוסייה. הצעת חוק זו מבוססת על חוק שנכנס לתוקף בלונדון בשנת 2019, וקבע איסור דומה המחייב חנויות המוכרות מזון מזיק להיפתח במרחק של 400 מטרים לפחות ממוסדות לימוד. בעקבות לונדון, גם ארצות הברית הביעה עניין בחקיקה זו. הצעת חוק איסור מכירת מזון מזיק בקרבת בתי ספר וגנים היא עוד שלב חשוב בדרך למיגור תופעת השמנת היתר בקרב ילדים ובני נוער. היא מהווה איזון הוגן בין אי פגיעה בעסקים קיימים, לבין בקרה על כמות העסקים החדשים שיפתחו באזורים אסטרטגיים, המנצלים את חולשת הילדים למזון מהיר.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תמר קונדה.

הצעת חוק ארוחה קבועה לאוכלוסייה המרותקת לביתה, התשפ"א 2021

מטרה	1.	מטרת חוק זה תמיכה באוכלוסייה הנמצאת באי ביטחון תזונתי ומרותקת לביתה, תוך הנגשה פיזית של מזון בריא ומזין.
הגדרות	2.	בחוק זה –
"ספק מזון מורשה" – כהגדרתו בסעיף 1 לחוק לפיקוח על איכות המזון ולתזונה נכונה בצהרונים, התשע"ז-2016;
"הממונה" – מי שמונה על ידי ראש רשות מקומית לפי סעיף 7 לחוק זה;
"רשות מקומית" – כהגדרתה בסעיף 3 לחוק הפרשנות, תשמ"א-1981;
"השר" – שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.
ארוחה יומית לאוכלוסייה באי ביטחון תזונתי המרותקת לביתה	3.	(א) רשות מקומית תספק באמצעות ספקי מזון מורשים, המספקים מזון למערך הצהרונים שבתחומה, ארוחה יומית לקשישים המרותקים לביתם, וכן לכל אוכלוסייה אחרת הנמצאת באי ביטחון תזונתי ומרותקת לביתה, ומתגוררת בתחום הרשות.
(ב) השר יקבע בתקנות קריטריונים לזכאות.
(ג) הארוחות יעמדו בתנאים שנקבעו בחוק לפיקוח על איכות המזון ולתזונה נכונה בצהרונים, התשע"ז-2016 ובתקנות לפיקוח על איכות המזון ולתזונה נכונה בצהרונים, תשע"ז-2017.
(ד) הממונה לפי סעיף 7 יקבע את אופן ביצוע חוק זה, אם על ידי מערך החלוקה הקיים של ספק מזון מורשה או בכל דרך אחרת.
תקציב	4.	זכאותה של אוכלוסייה הנמצאת באי ביטחון תזונתי ומרותקת לביתה לארוחה יומית על פי חוק זה, תהיה לפי תקציב שנתי שיקבע בתיאום בין השר ושר האוצר,

שיצוין בחוק התקציב בתחומי פעולה נפרדים, כמשמעותם בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

מינוי ממונה	5.	ראש רשות מקומית ימנה, מבין עובדי מחלקת העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים של הרשות, ממונה לעניין חוק זה. סמכויותיו יקבעו על ידי ראש הרשות.
ביצוע	6.	השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
שמירת זכויות	7.	חוק זה בא להוסיף על כל זכות או חובה הקבועות על פי דין ואינו בא למעט מהן.
תחילה	8.	תחילתו של חוק זה שנה מיום פרסומו.

דברי הסבר

אוכלוסיות בסיכון לאי ביטחון תזונתי המרותקות לבתייהן סובלות מחולשה כפולה, פיזית וכלכלית. הן זקוקות להנגשה פיזית של מזון בריא ומזין באופן רציף, ובסבסוד מלא. השימוש במערך הקיים של חלוקת המזון בצהרונים ימנע כפל מנגנונים, יחסוך את התקציב הדרוש להקמת מערך חדש, ויבטיח כי המזון המסופק יעמוד בקריטריונים הנדרשים לביטחון תזונתי, שכן הרכבו מפוקח בתקנות. גם העובדה כי המערך הקיים פועל בפריסה ארצית, בתיאום מלא עם הרשויות המקומיות ותחת פיקוחן והפעלתן, מהווה יתרון מרכזי בבחירה בו כתשתית חזקה המבטיחה יציבות לצורך ביצוע חוק זה.

במהלך משבר הקורונה הפתרון שמציעה הצעה זו נוסה באופן חלקי ומוצלח במספר עיריות. אימוצו באופן מלא וקבוע, יאפשר לשמור על ביטחונה התזונתי של אוכלוסייה המרותקת לביתה גם במהלך ימי שגרה, ויבטיח מוכנות ועמידות לקראת משברים עתידיים.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תמר קונדה.

הצעת חוק איסור הגשת מזון מזיק בגופים גדולים, התשפ"א-2021

מטרה	1.	מטרתו של חוק זה הגנה על בריאות העובדים בגופים גדולים על ידי קביעת תנאי סף להרכב המזון המוגש בגופים אלו.
הגדרות	2.	בחוק זה –
"מזון" – כהגדרתו בסעיף 2 לחוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), תשע"ו-2015;
"גוף גדול" – גוף המונה יותר מ-500 עובדים;
"מזון מזיק" – מזון מוצק או נוזלי בכל כמות או גודל, המכיל את הרכיבים המפורטים להלן, בכמות העולה על הכמות כמפורט בתוספת:
(1) נתרן;
(2) סוכרים;
(3) חומצות שומן רוויות;

"השר" – שר הבריאות.

3. איסור הגשת מזון מזיק
גוף גדול המספק יותר מ-500 ארוחות ביממה לעובדיו, לא יגיש מזון מזיק.
4. ביצוע
השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
5. תחילה
תחילתו של חוק זה שנה מיום פרסומו.

תוספת

טור א'	טור ב'	טור ג'
פריט הסימון	כמות ב- 100 גרם	כמות ב- 100 מ"ל
	מזון מוצק	מזון נוזלי
נתרן	800 מ"ג	100 מ"ג
סך סוכרים	22.5 גרם	6 גרם
סך חומצות השומן הרוויות	6 גרם	3 גרם

דברי הסבר

הצעת חוק זו שמה לה למטרה לדאוג לבריאותם של עובדים בגופים גדולים, שמעבירים את מרבית זמנם במקום העבודה, ומסתמכים על המזון המסופק בו. גופים רבים מספקים מזון כחלק מתנאי העבודה, כך שלעובדיהם יש יכולת בחירה מוגבלת לגבי צריכת המזון שלהם לאורך השבוע. גופים אלו הם למעשה מפעלי הזנה גדולים, שראוי כי ייקחו אחריות על בריאות עובדיהם, ויעמדו בתנאי סף בסיסיים של תזונה בריאה.

הטבלה המופיעה בתוספת מתבססת על השלב הראשון ברפורמת סימון המוצרים של משרד הבריאות, שנכנס לתוקף בשנת 2018. מאז נכנסו לתוקף תנאים מחמירים יותר, ולכן הצעה זו מתבססת רק על השלב הראשון, כדי לאפשר לגופים הרלוונטיים מעבר ישים ככל הניתן לתזונה בריאה, שיהיה אפשרי לקיימו במבחן המציאות.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תמר קונדה

**הצעת חוק איסור פרסומת והגבלת השיווק של מוצרי מזון מזיק, התשע"ח–2018 (הגשה מחדש, התשפ"א-
(2021)**

מטרה	1.	מטרתו של חוק זה להגן על בריאות הציבור, ובייחוד על בריאותם של קטינים, באמצעות קביעת איסורים, הגבלות וחובות לעניין פרסומת ושיווק של מוצר מזון מזיק, ובהם איסור עשיית פרסומת למוצרי מזון מזיק והגבלת פעולות העשויות לעודד צריכת מוצרי מזון מזיק, וכן באמצעות מתן מידע לציבור, והכל בשל הנזקים הקשים והקטלניים שנגרמים לבריאות כתוצאה משימוש במוצרי מזון מזיק.
הגדרות	2.	בחוק זה –

"חוק העונשין" – חוק העונשין, התשל"ז–1977¹;

"מוצרי מזון מזיק" – מוצרי מזון שנארזו בידי יצרן בטרם שיווקו, בין אם הוא מיועד לשיווק קמעונאי ובין אם לאו, מוצק או נוזלי, בכל כמות או גודל המכילים רכיבים, לרבות אחד מהרכיבים המפורטים להלן, בכמות העולה על הכמות כמפורט בתוספת:

- (1) נתרן;
- (2) סוכרים;
- (3) חומצות שומן רוויות;

"מותג" – סימן מסחרי, סמל, כיתוב מיוחד, עיצוב גרפי, סיסמה או סימנים ייחודיים אחרים;

"פרסומת" – פרסומת בעל פה, בכתב, בדפוס או באמצעים אלקטרוניים, ובכלל זה באמצעות האינטרנט או באמצעי טכנולוגי אחר, לרבות בציור, בדמות, בצליל, בתמונה, בתנועה או בכל אמצעי אחר, המיועדת או הזמינה לציבור, כולו או חלקו, בכל צורה שהיא, באופן ישיר או עקיף, גלוי או סמוי לרבות בדרך של מתן חסות, פרסומת אגב, פרסומת בלתי מודעת, פרסומת סמויה ופרסומת עקיפה¹ לעניין זה –

"פרסומת אגב" – פרסומת המופיעה לכאורה כבדרך אגב, ובכלל זה אזכור או מופע שמו של אדם, מוצר, שירות או עסק או שמם המסחרי;

¹ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

"פרסומת בלתי-מודעת" – פרסומת המשודרת לצופים בלא שיהיו מודעים לכך באופן מלא, ובכלל זה בתמונות חטופות, בהבזקים או בדרך תת-הכרתית;

"פרסומת סמויה" – פרסומת המשולבת במישדר באמצעות קול, תמונה או כל דרך אחרת, הנחזית להיות חלק ממנו כך שצופה סביר עלול שלא לזהות שיש בה פרסום למוצר או לשירות, או שיש בה כדי לקדם, ובכלל זה שילוב שם מותג, או סמל של מוצר, שירות, עסק או כל ענין מסחרי אחר;

"פרסומת עקיפה" – פרסומת למוצר שאינו מוצר מזון מזיק, שמטרתה בין היתר לקדם שיווק של מוצר מזון מזיק מסוים;"

"עשיית פרסומת" – לרבות יצירת פרסומת, הפקתה, הפצתה, הזמנתה או מימונה;

"שיווק" – מכירה, הספקה או יבוא של מוצרי מזון מזיק, למעט –

(1) יצוא;

(2) יבוא על ידי זכאים לפטור מתשלום מכס לפי כל חיקוק בר תוקף בענייני מכס;

(3) הספקה ממחסן לצידת אניות וכלי טיס, בהתאם להוראות לפי פקודת המכס².

3. איסור פרסומת בשבח מזון מזיק כשלעצמו. לא יעשה אדם פרסומת בשבח מזון מזיק כשלעצמו.

4. איסור פרסומת וסייגים לאיסור (א) לא יעשה אדם פרסומת למוצרי מזון מזיק.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על אלה:

(1) פרסומת שנמסרה לנמען שמלאו לו שמונה עשרה שנה ונתן הסכמה מפורשת מראש ובכתב לקבלת פרסומת למוצרי מזון מזיק ולאופן קבלתם, וכל עוד הוא מסכים לכך;

(2) יצירת אמנות או דיווח חדשותי, שנעשו שלא במטרה לקדם מוצר מזון מזיק, שם מסחרי של מוצר מזון מזיק, או מותג של מוצר מזון מזיק.

5. הגבלות לעניין הצגה של מוצרי מזון מזיק במסגרת מסחרית. לא יציג אדם לציבור, באופן בולט לעין, במסגרת מסחרית, מוצרי מזון מזיק; שר הבריאות, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות הוראות לעניין הצגה באופן בולט לעין.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 3, עמ' 39.

הגבלת פרסומת 6. לא יעשה אדם, בפרסומת המותרת לפי סעיף 4(ב)(1), שימוש בשם או בדמותם של בני אדם, של בעלי חיים, או של איבר מאיבריהם, או בתמונה של פרי או צמח אחר, והכל לרבות בציור או בהנפשה.

איסור הצבת מכונת 7. לא יציב אדם מכונה למכירת מוצרי מזון מזיק. מכירה

איסור מתנות 8. (א) לא ישווק אדם לצרכן ולא יפיץ לצרכן מוצר מזון מזיק אליו מצורפים נלווים פרס, מתנה, צעצוע או זכות להשתתפות בהגרלת פרסים או בתחרות.

(ב) לא יפיץ אדם לצרכן מוצרי מזון מזיק ללא תמורה או בתמורה סמלית.

דיווח בדבר הוצאות 9. (א) יצרן או יבואן של מוצרי מזון מזיק יגיש לשר הבריאות או למי שהוא הסמיך לכך, בכל שנה עד יום 1 בינואר, דוח של רואה חשבון מטעמו, בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים, בדבר הוצאותיו בשנה הקודמת בעד פרסומת, קידום מכירות ומתן חסות, למוצרי המזון המזיק שהוא ייצר או ייבא, לפי העניין; דוח כאמור יימסר בכתב וכן באמצעי אלקטרוני או מגנטי.

(ב) בדוח כאמור בסעיף קטן (א) יסווגו ההוצאות בעד פרסומת למוצרי מזון כמפורט להלן:

(1) פרסומת;

(2) מתן חסות;

(3) מבצעי קידום מכירות;

(4) דיוור ישיר כהגדרתו בסעיף 17ג לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.³

(ג) שר הבריאות יפרסם באתר האינטרנט של משרד הבריאות או בדרך אחרת כפי שימצא לנכון את סך ההוצאות של כלל היצרנים והיבואנים של מוצרי מזון מזיק כאמור בסעיף קטן (א), וכן את סך ההוצאות של כלל היצרנים והיבואנים כאמור כשהן מסווגות כמפורט להלן:

(1) סך ההוצאות כאמור בסעיף קטן (ב)(1) ו-(4), בסכום אחד;

(2) סך ההוצאות כאמור בסעיף קטן (ב)(2);

(3) סך ההוצאות כאמור בסעיף קטן (ב)(3).

³o"ח התשמ"א, עמ' 128.

(ד) הוראות סעיף זה יחולו גם על בעל זכויות בסימן מסחרי של מוצרי מזון מזיק ומי מטעמו ועל בעל רשות להשתמש בסימן המסחרי, שאינם יצרן או יבואן של מוצרי מזון מזיק, העושים פרסומת לשם מסחרי.

10. דין המדינה לעניין חוק זה דין המדינה כדין כל אדם.

11. עונשין (א) העושה אחד מאלה, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד – כפל הקנס כאמור:

(1) עושה פרסומת בשבח מזון מזיק כשלעצמו, בניגוד להוראות סעיף 3;

(2) עושה פרסומת לצריכת מוצר מזון מזיק בניגוד להוראות סעיף 4;

(3) מציג במסגרת מסחרית באופן בולט לעין מוצר מזון מזיק, בניגוד להוראות לפי סעיף 5;

(4) עושה פרסומת למוצר מזון מזיק באמצעות שימוש בשם או בדמותם של בני אדם, של בעלי חיים, או של איבר מאיבריהם, או בתמונה של פרי או צמח אחר בניגוד להוראות סעיף 6;

(5) משווק או מפיץ לצרכן מוצר מזון מזיק אליו נלוות מתנה או ללא תמורה, בניגוד להוראות לפי סעיף 8.

(ב) העושה אחד מאלה, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד – כפל הקנס כאמור:

(1) מציב או מחזיק במכונה למכירת מוצרי מזון מזיק בניגוד להוראות סעיף 7;

(2) לא מגיש דוח כאמור בסעיף 9, או מגיש דוח חלקי או דוח הכולל פרט שגוי בניגוד להוראות אותו סעיף.

12. אחריות נושא משרה (א) נושא משרה בתאגיד חייב לפקח ולעשות כל שניתן למניעת ביצוע עבירה לפי סעיף 11 בידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו; המפר הוראה זו, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין.

(ב) נעברה עבירה לפי סעיף 11 על ידי תאגיד או על ידי עובד מעובדיו, חזקה היא כי נושא משרה בתאגיד הפר את חובתו לפי סעיף קטן (א), אלא אם כן הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.

(ג) בסעיף זה, "נושא משרה בתאגיד" – מנהל פעיל בתאגיד, שותף, למעט שותף מוגבל, או בעל תפקיד אחר בתאגיד האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו נעברה העבירה.

- קובלנה 13. (א) גוף ציבורי שמטרתו שמירה על הבריאות של הציבור, רשאי להגיש קובלנה כאמור בסעיף 68 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982⁴, על עבירה לפי חוק זה.
- (ב) קובלנה בהתאם להוראות סעיף קטן (א) לא תוגש, אלא באישור פרקליט מחוז.
- חזקה 14. נעשתה פרסומת למוצר מזון מזיק רואים כאילו פורסמה על ידי היצרן, ואם היה המוצר מיובא – היבואן, או נעשתה לפי הוראותיהם, כל עוד לא הוכח אחרת.
- ביצוע ותקנות 15. שר הבריאות ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו.
- תחילה והוראות מעבר 16. (א) תחילתו של חוק זה שלושה חדשים מיום פרסומו.
- (ב) פרסומת למוצרי מזון מזיק לשם מסחרי שעשה אדם לפני יום פרסומו של חוק זה לא תחשב כעבירה על פי חוק זה אם הוכיח כי יצאה משליטתו או מרשותו לפני היום האמור או אם הוכיח כי אין הוא יכול או זכאי לבטלה או להסירה.

תוספת

(סעיף 1)

טור ג' כמות ב- 100 מ"ל מזון נוזלי	טור ב' כמות ב- 100 גרם מזון מוצק	טור א' פריט הסימון
300 מ"ג	400 מ"ג	נתרן
5 גרם	10 גרם	סך סוכרים
3 גרם	4 גרם	סך חומצות השומן הרוויות

דברי הסבר

כללי

מטרתו של חוק זה לאסור את הפרסומת למוצרי מזון ומשקאות מזיקים במטרה להקטין את חשיפת הציבור לפרסומות למוצרים אלה, העלולים לגרום למוות, לתחלואה ולמוגבלויות גופניות ונפשיות. איסור מקיף על פרסומת חשוב במיוחד על מנת להגן על ילדים וצעירים מהשפעותיה של פרסומת, המייצרת תדמית כוזבת, חיובית ומושכת

⁴o"ח התשמ"ב, עמ' 43.

למוצרי מזון ומשקאות אלה.

מנתוני סקר מצב בריאות ותזונה לתלמידי כיתות ז' עד י"ב (מב"ת צעיר) שנערך בשנים 2015 עד 2016, עולה כי קיימת צריכה גבוהה של ממתקים ומשקאות ממותקים, הממוצע עומד על כ-11 מנות אלה ביום. בנוסף, כרבע מהתלמידים רוכשים מזון במהלך שעות הלימודים בתדירות של שלוש פעמים בשבוע לפחות והמזונות השכיחים לקנייה הם ממתקים, כריכים, דברי מאפה ושתיה ממותקת. כשליש מהתלמידים אוכלים מזון מהיר יותר מפעם אחת בשבוע ו-92% מהם צורכים נתרן ברמה גבוהה מהמומלץ (ממוצע הצריכה – 3179 מ"ג/יום, יותר מפי שתיים מההמלצות (1500 מ"ג/יום)). מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשנת 2014, 21% מתלמידי כיתות א ו-30% מתלמידי כיתות ז' היו בעלי עודף משקל והשמנת יתר. שיעורים דומים נצפו בין השנים 2011 עד 2013.

בשנת 2010 פרסם ארגון הבריאות העולמי (להלן – הארגון) את המלצותיו לגבי שיווק מזון ומשקאות לילדים. ההמלצות כוללות בחינה של היקף ואמצעי השיווק לילדים ובהתאם אימוץ גישה מקיפה שתקטין את חשיפת הילדים לפרסום ואת השפעת הפרסום עליהם, הגבלת פרסום באמצעי מדיה אך גם במסגרות אחרות כמו בתי ספר, גני שעשועים וכדומה והכללת מערכות לניטור, בקרה ואכיפה. בשנת 2016 בעקבות השינויים בעולם המדיה והיות שילדים ובני נוער חשופים לפרסומות במדיה דיגיטלית מגוונת פרסם הארגון דו"ח המפרט את האתגרים והאפשרויות להתמודדות עם שיווק מזון בעולם הדיגיטלי, במסגרת דו"ח זה הושם דגש על זכויות הילדים לשימוש בטוח באמצעי מדיה אלו.

בדו"ח שפורסם בשנת 2007 על ידי הארגון נעשתה הבחנה בין אסדרה עצמית לבין אסדרה חוקית. מדו"ח זה עולה כי במדינות שונות בעולם, ביניהן אנגליה וקנדה, הוכח כי החשיפה של ילדים ובני נוער לפרסומות של מזון מזיק העלתה משמעותית את צריכת אותם מוצרים בקרב קבוצה זו.

עוד יצוין, כי לפי האמור בדו"ח של מרכז המחקר והמידע של הכנסת משנת 2009, המצב החוקי כיום, המוסדר בין היתר בתקנות הגנת הצרכן (פרסומת ודרכי שיווק המכוונים לקטינים), התשנ"א–1991, בכללי הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (אתיקה בפרסומת בטלוויזיה), התשנ"ד–1994 ובכללי התקשורת (בזק ושידורים) (תשדירי פרסומת, תשדירי שירות והודעות חסות בשידורי ערוץ ייעודי), התשס"ד–2004, אינם עוסקים בהגנה על צרכנים מפני תזונה ומוצרי מזון שעלולים לגרום לעודף משקל ולבעיות בריאותיות. בנוסף, בפרק 8 במדריך האתיקה בפרסומות של הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, שפורסם בשנת 2005, מפורטות הוראות הנוגעות לפרסומות המכוונות לקטינים, אולם הוא אינו עוסק בפרסום מוצרי מזון מזיק. עוד יצוין כי בחודש דצמבר 2017 אושרו תקנות הגנה על בריאות הציבור (מזון) (סימון תזונתי), התשע"ח–2017, אך תקנות אלו יוכנסו לתוקף רק החל מ-1.1.2020. בנוסף, בישראל אין גוף הפועל לשם אסדרה עצמית בתחום הפרסום והשיווק, ובכלל זה פיקוח ואכיפה של כללים מוסכמים. זאת, בשונה ממדינות רבות ומתקדמות בעולם שהסדירו הגבלות על פרסום ושיווק של מזון מזיק. לאור האמור, והחשש מפני הנזקים האמורים, מוצע בהצעת חוק זו לאסור פרסום ולהגביל את השיווק של מוצרי מזון מזיק.

מוצע להגדיר שיווק ככל צורה של מסרים תקשורתיים שמתוכננת על מנת להגדיל את ההכרה, משיכה או צריכה של מוצרים ושירותים מסוימים. שיווק כולל כל פעולה שמיועדת לפרסום או קידום מכירה של מוצר או שירות. פרסום הוא רק סוג אחד של פעולות השיווק של מוצרים שיכולות להופיע במגוון צורות נוספות: מתן חסות, פרסומות בטלוויזיה ובאמצעי מדיה אחרים, מיצוב מוצרים בסרטים ותוכניות טלוויזיה, תצוגה בחנויות ועוד. הגבלת השיווק של מזון מזיק חיונית על מנת להגן על בריאות הציבור ובמיוחד ילדים וצעירים ולאפשר להם בחירה מושכלת של מזונותיהם, לקידום ושמירה על בריאותם.

האיסור על פרסומת למוצרי מזון ומשקאות מזיקים מעלה חשש לפגיעה בחופש העיסוק וחופש הביטוי של חברות המזון, אולם בהתחשב בנזקים הכבדים לבריאות הציבור וההשלכות של נזקים אלה, והיעדר איסור מוחלט של פרסומת למוצרי מזון מזיק אלא הגבלתו לערוצי פרסומת מסוימים הממוקדים בציבור המבוגרים בלבד, שייחשפו לפרסומת באופן רצוני, המציעים סבורים כי הפגיעה מידתית.

סעיף 1 מוצע לקבוע כי מטרתו של חוק זה להגן על בריאות הציבור, ובייחוד על בריאותם של קטינים, באמצעות קביעת איסורים, הגבלות וחובות לעניין פרסומת ושיווק של מוצר מזון מזיק, ובהם איסור עשיית פרסומת למוצרי מזון מזיק והגבלת פעולות העשויות לעודד צריכת מוצרי מזון מזיק, וכן באמצעות מתן מידע לציבור, והכל בשל הנזקים הקשים והקטלניים שנגרמים לבריאות כתוצאה משימוש במוצרי מזון מזיק.

סעיף 2 הגדרות

סעיף 3 קובע את האיסור על פרסום בשבח מזון מזיק כשלעצמו.

סעיף 4 קובע חריגים לאיסור: פרסום לבגיר שנתן הסכמה מפורשת מראש ובכתב ויצירת אמנות או דיווח חדשותי.

סעיף 5 קובע הגבלות על הצגת מוצרי מזון במסגרת עסקית, כפי שייקבע על ידי שר הבריאות באישור ועדת הכלכלה של הכנסת.

סעיף 6 קובע איסור לעשות שימוש בשם או בדמות של אדם, בעל חיים או פרי בפרסומים שהותירו בחריג הראשון שבסעיף 4.

סעיף 7 אוסר הצגת מכוונות אוטומטיות לממכר מזון מהיר.

סעיף 8 אוסר צירוף מתנה או זכות להשתתפות בהגרלה למי שרוכש מוצרי מזון מזיק, וכן אוסר מתן מוצרי מזון מזיק כמתנה.

סעיף 9 קובע חובות דיווח בעניין פרסום, קידום מכירות ומתן חסות למוצרי מזון מזיק.

סעיף 10 קובע כי דין המדינה כדין כל אדם לעניין חוק זה.

סעיף 11 מגדיר את העונשים לעובר על חוק זה: קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד – כפל הקנס כאמור, וזאת בגין עבירות לפי סעיפים 3,4,6 ו-8. כמו כן, קובע הסעיף קנס כאמור בסעיף 61 (א) (3) לחוק העונשין, ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד – כפל הקנס כאמור, וזאת בגין עבירות לפי סעיפים 7 ו-9.

סעיף 12 קובע אחריות אישית לנושא משרה בתאגיד, וקובע חזקה לפיה נושא משרה בתאגיד הפר את חובתו לפי אלא אם כן הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.

סעיף 13 מאפשר לגוף שמטרתו הגנה על הבריאות או הצרכנים להגיש קובלנה על עבירה לפי חוק זה, באישור פרקליט מחוז.

סעיף 14 קובע חזקה לפיה היצרן הוא שאחראי לפרסומת למוצר מזון מזיק, כל עוד לא הוכח אחרת.

סעיף 16 מוצע לקבוע כי תחילו של חוק זה שלושה חודשים מיום פרסומו, אולם פרסומת למוצרי מזון מזיק לשם מסחרי שעשה אדם לפני יום תחילתו החוק, לא תחשב כעבירה על פי חוק זה אם הוכיח כי יצאה

משליטתו או מרשותו לפני היום האמור או אם הוכיח כי אין הוא יכול או זכאי לבטלה או להסירה.

הצעת החוק נכתבה בשיתוף ההסתדרות הרפואית בישראל.

הצעת חוק זהה הוגשה בכנסת העשרים על ידי נורית קורן, יעקב מרגי ודוד ביטן. ההצעה הונחה על שולחן הכנסת לדיון מוקדם, ולא קודמה.

הצעת חוק מיזם לאומי לביטחון תזונתי בישראל, התשע"ז–2017 (הגשה מחדש, התשפ"א–2021)

מטרה	1.	מטרתו של חוק זה להקנות ביטחון תזונתי לתושבי ישראל, לשם שמירה על כבוד האדם ועקרונות השוויון, הצדק וההגינות, ולהבטיח סל מזון בסיסי וראוי לכל תושב שיימצא זכאי לו.
הגדרות	2.	בחוק זה –
"ארגון גג" – ארגון שהוכר לפי סעיף 10;
"ביטחון תזונתי" – האפשרות לצרוך באופן סדיר מזון, הכולל את כל רכיבי התזונה הנדרשים להתפתחות תקינה ולבריאות האדם;
"הצלת מזון" – איסוף מזון שאינו משווק על ידי יצרן, ספק או קמעונאי בשל היותו מיועד להשמדה או פסול לשיווק בגלל אחת או יותר מהסיבות המפורטות בתוספת הראשונה, ובלבד שמדובר במזון תקין מבחינה בריאותית ותברואתית;
"המועצה" – המועצה הארצית לביטחון תזונתי שהוקמה לפי סעיף 4 לחוק המועצה הארצית לביטחון תזונתי, התשע"א–2011 ⁵ ;
"חוק המזון" – חוק הגנה על בריאות הציבור (מזון), התשע"ו–2015 ⁶ ;
"מזון" – כהגדרתו בחוק המזון;
"סל מזון" – חבילת מזון לצריכה הולמת ומספקת לפי הוראות סעיף 6;
"עמותת מזון" – עמותה העוסקת באופן שוטף וקבוע בחלוקת מזון ישירות לנזקקים ועיקר פעילותה בקהילה, שנבחרה על ידי ארגון גג לשם ביצוע חלוקת המזון בהתאם לתנאים המפורטים בחוק זה;

⁵ס"ח התשע"א, עמ' 996.

⁶ס"ח התשע"ו, עמ' 90.

"תושב" – מי שהוא תושב לעניין חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה – 1995,⁷ לרבות תושב ישראל באזור כהגדרתו בסעיף 378 לחוק האמור ;

"השר" – שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

3. סיוע בסל מזון (א) לכל זכאי לסיוע בסל מזון לפי סעיף 6, יינתן סל מזון, ככל הניתן, בביתו, ובהתאם לכללים שיורה המנהל הכללי של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

(ב) איכות המזון שיחולק במסגרת הסיוע וטיבו, יעמדו בסטנדרטים ראויים.

(ג) הסיוע בסל מזון ינוהל ויתבצע במסגרת מערך סיוע ובאמצעות המינהלת שהוקמה לפי סעיף 4.

4. מינהלת המיזם לביטחון תזונתי (א) שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, ימנה מינהלה שתפעל להבטיח סיוע בסל מזון לכל תושב ישראל בהתאם להוראות חוק זה ; הרכבה של המנהלה יהיה כדלהלן :

(1) נציגי משרדי הממשלה במועצה ;

(2) 3 נציגי רשויות מקומיות, שימונו לאחר התייעצות עם שר הפנים ;

(3) 3 נציגי ארגוני גג, שתמנה המועצה ;

(4) 3 נציגי עמותות מזון, שלפחות אחד מהם יהיה מקרב האוכלוסייה הערבית, שימונו נציגי ארגוני הגג ;

(5) 3 נציגי תעשיית המזון, בהם נציג אחד שימונה בהסכמת מועצת הצמחים, נציג שני שימונה בהסכמת איגוד המזון ונציג שלישי שימונה בהסכמת איגוד רשתות שיווק המזון.

(ב) המינהלה תהיה אחראית על התיאום בין הגופים השותפים להפעלת מערך הסיוע ועל דיווח למועצה בדבר אופן יישומו של החוק.

5. תקציב תקציב שנתי להשתתפות אוצר המדינה במתן סיוע בסל מזון ייקבע בתיאום בין השר ושר האוצר, ויצוין בחוק התקציב בתחומי פעולה נפרדים, כמשמעותם בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.⁸

6. הרכב סל המזון השר, בהתייעצות עם המועצה, יקבע בצו את הרכב סל המזון הנדרש לצריכת תזונה הולמת מספקת ; הרכב סל המזון שיקבע השר כאמור יכלול, בין היתר, את הרכיבים המפורטים בתוספת השנייה.

⁷ס"ח התשנ"ה, עמ' 21;

⁸ס"ח התשמ"ה, עמ' 60.

7. תנאי זכאות
השר, בהתייעצות עם המועצה, יקבע בצו תנאים לזכאות לסיוע בסל מזון; תנאים כאמור יכללו, בין היתר, את מאפייני הזכאים, את רמת הזכאות ואת סוגי הזכאות, לרבות לגבי זכאות בעין לסל מזון או לשווה ערך לסל מזון באמצעות תלושי מזון או בכל אמצעי אחר.
8. בקרה
המועצה תייעץ לשר בכל עניין הקשור במתן סיוע בסל המזון, והיא תעקוב אחר הפעלת הסיוע ותמסור לשר דין וחשבון שנתי אודות הפעלת הסיוע בשנה שקדמה לעריכתו.
9. רכז ביטחון תזונתי
ברשות המקומית
רשות מקומית תמנה רכז ביטחון תזונתי (להלן – הרכז) אחד לפחות, שהוא עובד המחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית, שתפקידיו –
- (1) בחינת זכאותם, לפי סעיף 7, של תושבים לקבלת סיוע בסל המזון, וקביעת סוג ורמת זכאותם לפי אותו סעיף;
- (2) פיקוח על מתן הסיוע לזכאים לסל מזון;
- (3) ניהול מערכת המידע הנחוצה לשם מתן הסיוע בסל מזון.
10. פעילות ארגוני הגג
(א) השר, בתיאום עם המועצה רשאי להכיר בארגון שמתקיימים בו כל אלה כארגון גג לעניין חוק זה:
- (1) הארגון הוא מוסד ללא כוונת רווח, כהגדרתו בסעיף 1 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975⁹;
- (2) הארגון פועל חמש שנים לפחות באיסוף והצלת מזון או ברכש, אחסון, מיון, אריזה וחלוקה של מזון;
- (3) הארגון פועל באמצעות 30 עמותות מזון לפחות, באופן שוויוני ובפריסה ארצית;
- (4) הארגון הוא בעל תשתיות לוגיסטיות וניהוליות מתאימות, הכוללות צוות מקצועי של 50 עובדים ומתנדבים לפחות, מרכזים לוגיסטיים, אמצעי שינוע ותפעול, מערכות מידע וצוותי בקרה ופיקוח.
- (ב) ארגוני גג יהיו אחראים על איסוף מזון, הצלת מזון, רכש מזון וחלוקת המזון באמצעות עמותות המזון, והכל תוך הקפדה על טיב המוצרים, איכותם, ערכם התזונתי ומחירם.
11. רכש מזון
ארגוני הגג ירכשו מספקי מזון את המזון הנדרש לסל המזון ולרכיבי המזון הנדרשים בו, בשים לב לכמות המזון הנדרשת ולמקורות חלופיים להשגתו.

⁹ס"ח התשל"ו, עמ' 52.

פעילות עמותות המזון	12.	עמותות המזון –
		(א) יהיו אחראיות על אספקת סל המזון למי שנקבע כי הוא זכאי לכך לפי סעיף 9, בהתאם להנחיות ארגוני הגג;
		(ב) ינהלו רישום ותייעוד מדויקים ומלאים של המזון שחולק לזכאים;
		(ג) ימסרו מדי שנה למועצה ולארגוני הגג דין וחשבון מלא בדבר פעילותן, לרבות נתונים מלאים בדבר סלי המזון שחילקו בשנה החולפת.
הפסקת פעילות עמותת מזון במערך הסיוע	13.	(א) ארגוני הגג, בתיאום עם הרשויות המקומיות, יפקחו באופן שוטף על תקינות פעילותן של עמותות המזון ובכלל זה, על עמידתן בתנאים הקבועים בתוספת השלישית, מידת התאמתן למערך הסיוע ועמידתן בדרישות לפי כל דין.
		(ב) מצא ארגון גג כי עמותת מזון אינה מקיימת את התנאים הקבועים בתוספת השלישית במלואם, או שאינה ממלאת את חובותיה ותפקידיה כראוי או שאינה מקיימת את הוראות חוק זה והוראות כל דין אחר – ארגון הגג, לאחר התייעצות עם הרשות המקומית הנוגעת לעניין, יורה על הפסקת פעילותן של עמותת המזון במערך הסיוע.
השגה	14.	עמותת מזון שרואה את עצמה נפגעת מהוראת ארגון הגג כאמור בסעיף 13, רשאית להשיג על ההוראה בפני ועדה שתמנה המועצה, מבין חבריה.
שמירת דינים	15.	הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות כל דין ולא לגרוע מהן.
ביצוע ותקנות	16.	(א) השר מממנה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
		(ב) השר, באישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, רשאי, בצו, לשנות את התוספות לחוק זה, ובכלל זה להרחיבן או לגרוע מהן.
תחילה	17.	תחילתו של חוק זה ב-1 לחודש שלאחר תום שישים ימים מיום פרסומו של החוק.

תוספת ראשונה

(סעיף 2)

(1) תאריך התפוגה המוטבע על המוצר קצר מתקופת המינימום המוגדרת לשיווק לנקודות המכירה, כתוצאה ממדיניות הספק או ממדיניות רשת השיווק, או קצר מתקופת המינימום המוגדרת להצבה על המדפים ברשתות השיווק במסגרת המדיניות של אותן רשתות, ובתנאי שהתקופה שבין תאריך התפוגה למועד החלוקה עולה על שלושה ימים;

- (2) האריזה של המוצר פגומה, באופן שאין בו כדי לפגוע במוצר גם לאחר החלוקה;
- (3) המוצר היה חלק ממארז שהשתתף במבצע שתוקפו הסתיים;
- (4) מערכת בקרת האיכות של מפעל היצרן פסלה את המוצר, על אף שהוא תקין לצריכה, בשל פגמים קלים בצבע, במרקם או בצורה של המוצר;
- (5) ירקות ופירות שאינם נקטפים או נאספים משדות הגידול, עקב איכדאיות כלכלית;
- (6) ייצור כמות מוצרים העולה על המכסה המותרת לפי כללי משרד החקלאות, בנוגע למוצרים שלגביהם קיימות מכסות;
- (7) מוצרים בעלי תוקף ארוך שלא זכו להצלחה בשוק המסחרי, מסיבות של טעם קהל הצרכנים;
- (8) מזון שחלף התאריך האחרון המומלץ לשימוש בו ואשר ניתן לגביו היתר לשימוש ארגונים לחלוקת מזון כאמור בסעיף 162 לחוק המזון.

תוספת שניה

(סעיף 6)

הרכיבים שייכללו בסלי המזון:

- (1) **מוצרים עשירים בחלבונים:** טחינה, שימורי דגים, קטניות (עדשים, חמוס, שעועית, אפונה וכיוצא באלה);
- (2) **דגנים:** פסטה, בורגול, קוסקוס, אורז, שיבולת שועל;
- (3) **חלבון מלא כמקור לחומצות האמינו החיוניות:** שילוב בין קטניות ודגנים (אורז ועדשים, בורגול ושעועית וכיוצא באלה);
- (4) **מוצרים עשירים בפחמימות:** קמח, אורז, פסטה, גריסים, שיבולת שועל, סלטים;
- (5) **מוצרים יבשים:** דגני בוקר, חטיפי אנרגיה, אבקות מרק, ממרחים, שתייה חמה;
- (6) **מוצרים עשירים בשומנים:** שמן, שימורי דגים, שימורי זיתים;
- (7) **מוצרים עשירים בויטמינים:** פירות וירקות, מוצרי חלב (חלב, מעדנים, גבינות);
- (8) **מוצרים המותאמים לצורכי המשפחה:** רסק פירות ('גרבר') עם ויטמינים לתינוקות, שיבולת שועל ומוצרים ללא סוכר עבור קשישים;

(9) **מוצרים נוספים:** שתייה חמה, ממרחי שוקולד/ריבה, חטיפים ועוגות;

(10) **מוצרים לחגים:** יין תירוש, דבש, עוגת דבש, מצות וכיוצא באלה.

תוספת שלישית

(סעיף 12)

קריטריונים לבחירת עמותות מזון:

- (1) עמותה רשומה או מלכ"ר;
- (2) עמותה הפועלת שנתיים ברציפות (אלא אם אין עמותה נוספת במקום פעילותה);
- (3) המצאת מסמכים ואישורים פורמליים לארגון הגג על ידי העמותה, אחת לשנה, כמפורט להלן:
 - (א) אישור ניהול תקין מרשם העמותות;
 - (ב) דוח כספי מבוקר אחרון;
 - (ג) תקציב עמותה מאושר;
 - (ד) אישור ניהול ספרים ממס הכנסה;
 - (ה) פירוט חמשת מקבלי השכר הגבוה בעמותה;
 - (ו) אישור האגף לשירותים חברתיים של הרשות המקומית;
 - (ז) אישור על מספר הנתמכים ע"י העמותה, חתום על ידי רואה חשבון או עורך דין;
 - (ח) תקנון העמותה;
 - (ט) אישור על פי סעיף 46א לפקודת מס הכנסה¹⁰ לעניין תרומות – יהווה יתרון;
- (4) חתימה על הסכם לשיתוף פעולה עם ארגון גג;
- (5) יכולת לספק את הסיוע בתדירות של אחת לשבוע (יתרון ליכולת חלוקה בתדירות של פעמיים בשבוע);
- (6) חלוקת מזון כתחום פעילות עיקרי: סיוע רציף לכמות שלא תפחת מ־100 משפחות, או נכונות ויכולת להרחבת הסיוע ל־100 משפחות, בהתאם לצורכי הרשות המקומית);

דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.¹⁰

- (7) מתן הצהרה בכתב בדבר מחוייבות לשוויון ולהקפדה על פתיחות לכל מגזר ;
- (8) היעדר זיקה מפלגתית של העמותה, לרבות זיקה לנבחר ציבור ;
- (9) עמידה בתנאים לעניין הפיקוח על המזון, לפי סימן ב' לפרק ז' לחוק המזון, לרבות לעניין רישום, הובלה, אחסנה, חלוקה וכן עמידה במגבלות תוקף המוצרים והרכב הסל לפי חוק זה ;
- (10) שמירה על כבוד הנזקקים : שמירה על הקוד האתי ; שמירה על חיסיון המידע וצנעת הפרט ; חלוקת מזון, תוך שמירה על כבוד האדם, לבתי הנתמכים בסיוע מתנדבים ;
- (11) שקיפות מלאה ועבודה בשיתוף פעולה מול האגף לשירותים חברתיים ברשות המקומית על מנת להעניק סיוע למופנים על ידי האגף, כמו גם למנוע כפל בסיוע ;
- (12) שיתוף פעולה עם עמותות נוספות הפועלות ביישוב במסגרת המיזם לצורך מניעת תחרות ולשם איגום משאבים לוגיסטיים ;
- (13) יכולת לגייס מזון ממקורות נוספים על ארגוני הגג.

ד ב ר י ה ס ב ר

"הלוא פרס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערם וכסיתו ומבשרך לא תתעלם" (ישעיה נ"ח, ז'). ההגדרה המקובלת בעולם ובישראל לביטחון תזונתי היא "מצב בו לכל האנשים יש כל הזמן גישה סדירה, פיזית וכלכלית, לכמות מספקת של מזון בריא ומזין, אשר מתאים להעדפותיהם וצורכיהם התזונתיים ומאפשר קיום חיים פעילים ובריאים" (פסגת המזון העולמית ברומא משנת 1996 ; הוועדה הבין-משרדית לבחינת אחריות המדינה לביטחון התזונתי של אזרחיה (איצקוביץ, 2008)).

ביטחון תזונתי הוא אחד הרכיבים החשובים ביותר בשמירה על תנאי החיים וכבודם, ברוחו ולשונו של חוק-יסוד : כבוד האדם וחירותו. היעדר ביטחון תזונתי פוגע פגיעה אנושה בתחושת הצדק ובשוויון ויש לו השלכות חברתיות וכלכליות מרחיקות לכת. היעדר ביטחון תזונתי גורם לפגיעה בתפקוד, בהתפתחות תקינה של ילדים וביכולתן של משפחות לחיות ולהתנהל בכבוד. תזונה לקויה וחסרה פוגעת בבריאות הפיזית והנפשית, ביכולות הקוגניטיביות, בתפקוד החברתי ועוד.

לפיכך, אחד מתפקידיה של המדינה הוא לדאוג להבטחת הביטחון התזונתי של כלל תושביה. אלא שלמרבית הצער, תושבים רבים במדינת ישראל חווים רעב וביטחונם התזונתי לקוי.

על פי נתוני המוסד לביטוח לאומי משנת 2012, לא פחות מ-18.8% מתושבי ישראל חיים באי ביטחון תזונתי, מתוכם 8.6% באי ביטחון תזונתי ניכר. 243,000 (8.6%) משפחות, 747,000 (9.9%) נפשות, ו-285,000 (11.7%) ילדים חיים באי ביטחון תזונתי חמור. חרף הנתונים הקשים הללו, נמנעו ממשלות ישראל מלפעול באופן ממשי להבטחת הביטחון התזונתי, ולמעשה החברה הישראלית מסתמכת בתחום זה, כמעט באופן מוחלט, על המגזר השלישי לצורך מתן סיוע לנזקקים בתחום המזון.

בשנת 2011 נפל דבר בישראל, עת חוקקה הכנסת את חוק המועצה הארצית לביטחון תזונתי, התשע"א שמכוח קמה המועצה. אחד מתפקידיה החשובים של המועצה הוא לייצץ לשר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים בדבר "תכנון מדיניות בתחום הביטחון התזונתי, ובכלל זה תכניות להבטחת ביטחון תזונתי לאוכלוסייה בטווח הקצר ובטווח הארוך" (סעיף 15(א) לחוק). ואכן, בחודש ינואר 2014 פרסמה המועצה, בראשות פרופ' דב צ'רניחובסקי, תכנית לאומית מקיפה להבטחת ביטחון במזון לבתי אב בישראל (להלן – התכנית הלאומית). התוכנית הלאומית, שנערכה על יסוד עבודת מטה מקיפה ובהסתמך על מחקרים מן הארץ ומן העולם, כוללת עקרונות, קריטריונים ודרכי פעולה הנחוצים להבטחת הביטחון התזונתי בישראל באמצעות הקמת מיזם לאומי לביטחון תזונתי, המבוסס בעיקרו על הצלת מזון. הצלת מזון היא פתרון מנצח אשר לו תועלות לחברה, לסביבה ולכלכלה: תועלת סביבתית – בשימוש בעודפי מזון לטובת סיוע לנזקקים יש משום עידוד הקיימות, הפחתת כמויות הפסולת המוטמנת בקרקע ושמירה על איכות הסביבה; תועלת חברתית – באמצעות הצלת מזון ניתן יהיה להגדיל באופן ניכר את חלוקת המזון למשפחות נזקקות ולחולל שינוי משמעותי בפתרון בעיית אי-הביטחון התזונתי; תועלת כלכלית – עודפי המזון, משנוצרו, הם משאב שאינו מנוצל כיום עד תומו. בישראל מושמד מדי שנה מזון בשווי של 1.4 מיליארד שקלים חדשים. לפי הערכות, ניתן להציל מזון בשיעור גדול לפחות פי עשרה משיעור ההצלה הנוכחי, תוך שימוש במודל המיזם לביטחון תזונתי של התכנית הלאומית.

עד כה, לא יצאה התכנית הלאומית מן הכח אל הפועל. הצעת החוק נועדה להפוך את התכנית הלאומית לנורמה חוקית מחייבת, על מנת שהתכנית תמומש, ולא תסוכל חלילה, משיקולים פוליטיים, בירוקרטיים או משיקולים אחרים.

הצעת החוק נסמכת כאמור על העקרונות והשיטה שנקבעו בתכנית הלאומית. הצעת החוק קובעת כי יינתן סיוע לסל המזון כך שכל תושב יוכל לצרוך באופן סדיר מזון הכולל את כל רכיבי התזונה הנדרשים להתפתחות תקינה ולבריאות האדם. הצעת החוק קובעת כי הסיוע לסל המזון יובטח לכל תושב ישראל, לפי קריטריונים אוניברסאליים. עוד קובעת ההצעה שהסיוע יינתן, ככל שהדבר ניתן, בבית הזכאי, תוך שמירה על כבוד האדם ולפי הקוד האתי. כמו כן, נקבע בהצעה שאיכות המזון שיחולק במסגרת הסיוע וטיבו של מזון זה יעמדו בסטנדרטים ראויים.

בהתאם להצעת החוק, הסיוע לסל המזון יבוצע על ידי הקמת מיזם לאומי לביטחון תזונתי, באמצעות שילוב בין גופים שונים מן המגזר הציבורי והחברה האזרחית. השר ימנה מנהלת לתיאום הפעלת המיזם, אשר בה נציגים של הגופים הבאים: הממשלה, המועצה, ארגוני הגג, נציגי תעשיית המזון והמשווקים. הממשלה תהיה אחראית על קביעת מדיניות, קביעת קריטריונים לזכאות ובדיקת הזכאות, בקרה ואכיפה, מימון ותקצוב; הרשויות המקומיות, באמצעות רכזי ביטחון תזונתי ייעודיים, יבדקו את העמידה בקריטריונים לזכאות; המועצה תבצע ייעוץ, מעקב והערכה; ארגוני הגג יהיו אחראים על ארגון וניהול המזון, איסוף עודפי מזון ותרומות מזון וביצוע רכש מזון, הפעלת עמותות המזון ובקרה על פעילות החלוקה שלהן. עמותות המזון יחלקו את המזון בהתאם לקריטריונים ולכללים שיקבעו; תעשיית המזון והמשווקים יתרמו עודפי מזון וכן ימכרו מזון בהנחה עבור המיזם.

המיזם מתבסס על הצלת עודפי מזון ומהווה הן פיתרון יעיל, הממנף את ההשקעה ומעניק סיוע למקסימום משפחות בתקציב נתון, והן פיתרון אשר מתמודד עם כשל השוק של עודפי המזון ושומר על הקיימות. על מנת שהתכנית לא תסוכל מטעמים תקציביים צרים, מוצע לקבוע שהתקציב השנתי להשתתפות האוצר במתן הסיוע ייקבע במפורש ובנפרד בתחומי פעולה נפרדים, בחוק התקציב השנתי.

הצעת חוק זהה הוגשה בכנסת העשרים על ידי דוד אמסלם, אורלי לוי אבקסיס, מיקי לוי, מאיר כהן, איציק שמולי, איילת נחמיאס ורביץ, יעל כהן-פארן, יוסי יונה ושולי מועלם-רפאלי. ההצעה הונחה על שולחן הכנסת לדיון מוקדם, ולא קודמה.

הצעות חוק – חקלאות

הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות (תיקון- חקלאות מקיימת), התשפ"א, 2021

- תיקון סעיף 1 1. בחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, התשמ"א-1980 (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1 –
- (א) בפסקה (2), אחרי "המדינה" יבוא "ובהתאם לעקרונות חקלאות מקיימת";
- (ב) בסופו יבוא:
- "(4) עידוד ופיתוח החקלאות בהתאם לעקרונות החקלאות המקיימת, הכוללים:
- (א) מינימום עיבוד של הקרקע;
- (ב) שמירה על חיפוי צמחי רציף של פני הקרקע;
- (ג) מחזור גידולים;
- (5) השגת ביטחון תזונתי לכלל האוכלוסייה בכל עת";
- תיקון סעיף 2 2. בסעיף 2 לחוק העיקרי, אחרי "שיינתנו" יבוא "ככלל או";
- תיקון סעיף 9 3. בסעיף 9 לחוק העיקרי –
- (א) בסעיף קטן (א), בפסקה (3), במקום "התעשיה, המסחר והתיירות", יבוא "התעשיה, המסחר והתעסוקה";
- (ב) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
- "(ב) השרים ימנו למינהלה נציג ציבור בעל השכלה או ניסיון מתאימים, שימונה לאחר התייעצות עם ארגונים של חקלאים, שהם לדעת שר החקלאות, ארגונים יציגים לעניין חוק זה ועם מוסדות כלכליים, מדעיים ומקצועיים בתחום החקלאות";
- (ג) אחרי סעיף קטן (ב), יבוא:
- (1) השרים ימנו למנהלה נציג מקצועי בעל השכלה או ניסיון מתאימים בתחום החקלאות המקיימת שימונה לאחר התייעצות עם ארגונים של חקלאים, שהם לדעת שר החקלאות, ארגונים יציגים לעניין חוק זה ועם מוסדות כלכליים, מדעיים ומקצועיים בתחום החקלאות המקיימת";

- תיקון סעיף 10 4. בסעיף 10 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (א), אחרי פסקה (7) יבוא:
 "(8) להציע, ליזום ולקדם פעילות לעידוד השקעת הון בחקלאות מקיימת
 וקידום ביטחון תזונתי בישראל";
- תיקון סעיף 19 5. בסעיף 19 לחוק העיקרי, בסיפה, יבוא:
 "(ד) לא תאושר תוכנית אם חלק ממנה, או כולה, עומדים מנגד לעקרונות
 חקלאות מקיימת";
- תיקון סעיף 22 6. בסעיף 22 לחוק העיקרי-
 (1) במקום סעיף קטן (א) יבוא:
 "(א) השרים ימנו ועדת ערר של חמישה ובהם שניים נציגי משרד החקלאות,
 נציג משרד האוצר, נציג ציבור כאמור בסעיף 9(ב) ונציג מקצועי כאמור
 בסעיף 9(ב)(1). השרים ימנו מבין שני נציגי החקלאות את יושב ראש
 הוועדה; המנהל וחברי המנהלה לא יהיו חברים בוועדה";
 (2) בסעיף קטן (ב), במקום "נציג הציבור אחד" יבוא "נציג מקצועי אחד";
- תיקון סעיף 28 7. לאחר סעיף 28(א) לחוק העיקרי, יבוא:
 "(ב) מענק יכול שיהיה מתמשך, בשיעור זהה או נמוך מהמענק המקורי שניתן, וזאת
 באישור המנהל, שני חברי ממשלה במנהלה והנציג המקצועי במנהלה."

ד ב ר י ה ס ב ר

החקלאות הקונבנציונלית האינטנסיבית כיום מהווה את הגורם המוביל למשבר האקלים הגלובלי. התהליכים
 בה פועלת החקלאות כוללים עיבודי קרקע רבים, השארת הקרקע חשופה (ללא חיפוי צמחי) באופן שגורם
 לתופעות סביבתיות מזיקות רבות, ביניהן עליית גזי החממה והגרעת הקרקע ופוריותה באופן שפוגע בביטחון
 התזונתי.

מדינת ישראל חתומה על הסכמים בינלאומיים שמחייבים אותה להפחית את פליטות גזי החממה. ישנה חשיבות
 משמעותית בלקיחת חלק במאמץ הבינלאומי להפחתת הפליטות משום שעל סמך הערכות שונות, ישראל נמצאת
 באיזור גיאוגרפי שעלול להפגע באופן חמור משינוי האקלים. למעשה, מאז שנת 1950, בה החלו מדידות
 שיטתיות וממוסדות, ישראל חווה עליה קבועה בממוצע האקלים; עליה בגובה פני הים (שעלה בכ-13 ס"מ מאז
 1992) והפחתה בכמות המשקעים הכללית. ישנו צפי שלקראת סוף המאה הנוכחית תהיה הפחתת משקעים
 בשיעור ממוצע של 15-25%; עלייה של אירועי גשם קיצוניים ומגמת התפשטות של אזורים יבשים צפונה
 ומערבה.

מטרת חוק זה היא לענות על האתגר בעצירת המגמות האלו כדי להבטיח חוסן תזונתי לאזרחי ישראל, לצד
 הגידול הצפוי באוכלוסיה ומשבר האקלים. לפיכך, החוק מיישם את המלצת ארגון המזון והחקלאות של האו"ם
 (FAO) למעבר ושימת דגש על חקלאות מקיימת בתור הגישה המומלצת ביותר להתמודדות עם הגרעת הקרקעות
 ושינוי האקלים, ומהווה אסטרטגיה לביטחון תזונתי.

נמצא שיישום גורף של עקרונות החקלאות המקיימת בכל שטחי החקלאות בישראל יוביל לאצירה של כ-6.75
 מיליון טון פחמן אורגני נוספים בקרקע לאורך 5-10 שנים. מדובר בכמות פחמן השווה לקיזוז כלל פליטות גזי
 החממה מפעילות חקלאית למשך 10-12 שנים (25 מיליון טון שווה ערך פחמן דו-חמצני). אימוץ עקרונות
 החקלאות המקיימת יוביל לתועלות נוספות בהן שמירה על משאבי הקרקע המים ואיכות האוויר; התמודדות
 עם משבר שינוי האקלים; והבטחת ביטחון תזונתי באמצעות ייצור מזון טרי תוצרת הארץ. בנוסף, עיבוד קרקע

משמר עשוי להוביל לחסכון בעלויות הדלק, במיכון ותחזוקתו, בכוח עבודה ובזמן המושקע בפליחת הקרקע והכנתה לעונת גידולים.

החוק מבקש לשים על נס את חשיבות עידוד השקעות ההון בחקלאות מקיימת וחשיבה שתציב את עקרונות החקלאות המקיימת באישור תוכניות בענף החקלאות ככלל.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי דנה זלמנוב.

הצעת חוק דומה הונחה על שולחן הכנסת השמונה-עשרה (פ/4417/18) על ידי חברי הכנסת יצחק וקנין, נסים זאב, זאב בילסקי, אכרם חסון, יעקב כץ, שי חרמש, אמנון כהן, עמיר פרץ, אברהם מיכאלי, ציון פיניאן וסעיד נפלא.

הצעת חוק שמירת הניקיון (תיקון- אחריות בדבר הבערת פסולת או שינוע אסור), התשפ"א- 2021

תיקון סעיף 2 1. בחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד- 1984 (להלן- "החוק העיקרי"), אחרי סעיף 2(א) יבוא:

"(ב) אחריות בדבר הבערת פסולת-

היה לאדם יסוד סביר לחשוב כי נעשית בשטחו הבערת פסולת אסורה לפי חוק זה, חובה על האדם לדווח על כך בהקדם האפשרי לרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים או למשטרה הירוקה; העובר על הוראה זו, דינו כמי שהבעיר בעצמו את הפסולת;

(ג) אחריות בדבר שינוע פסולת לשם הבערת פסולת אסורה-

היה לאדם יסוד סביר לחשוב כי הוא משנע פסולת לשם הבערה אסורה לפי חוק זה, דינו כמי שהבעיר בעצמו את הפסולת;"

ביטול סעיף 13(ב)(א) 2. סעיף 13(ב) סעיף קטן (א) לחוק העיקרי- בטל;

3. בסעיף 13 לחוק העיקרי, אחרי סעיף ח', יבוא:
"ט) על כל העובר עבירת הבערת פסולת אסורה לפי האמור בחוק זה, יוטלו עבודות שירות בתחום החקלאות, לצד קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד, דינו- ארבע פעמים הקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין ובנוסף, יוטלו עבודות שירות בתחום החקלאות על כל אחראי ישיר לדבר העבירה."

4. בסעיף 16 לחוק העיקרי, אחרי סעיף א', יבוא:
"ב) השר ימנה נציג ממונה אשר יהיה אחראי להטלת עבודות שירות חקלאיות; 1. יישום עבודות השירות החקלאיות ייעשה לפי רשימת העבודות כמפורט בסעיף 174(א) בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה- 1995 (תחת תחום אתרי גידול חקלאיים, משתלות, אריזה ומיון תוצרת חקלאית- ותחומים אלו בלבד).

2. עבודות השירות החקלאיות יוטלו בשיתוף עם גוף ההשמה לעבודה מועדפת בחקלאות, כמופיע בהצעת חוק לעידוד דור המשך בענף החקלאות, התשפ"א-2021 ;
3. הנציג שימונה על ידי השר ייקבע את משך וסוג העבודות החקלאיות תוך התחשבות במצבו הרפואי וגילו של האדם ;

ד ב ר י ה ס ב ר

בשנת 1993 הותקנו "תקנות בריאות העם (מניעת מפגעים)(פינוי יריעות פלסטיק)". לפי תקנות אלו, אין לשרוף מוצרי פלסטיק במשק חקלאי. התקנות קובעות כי יש לפנות את יריעות הפלסטיק לאתר מורשה לפינוי פסולת או למפעל מיחזור וישנו איסור על שריפתן. בפרק "חובות פינוי יריעות פלסטיק" נכתב תחת סעיף 2(ד) : "המחזיק ידאג שיריעות הפלסטיק יפנו לאתר לסילוק פסולת או למפעל מחזור". האיסור בתקנות אלו חל על בעל שטח חקלאי, חוכר, מי שמחזיק בפועל בשטח, או כל אדם אחר האחראי על העבודה החקלאית בשטח.

על אף חקיקת חובת פינוי יריעות פלסטיק והאיסור על שריפתן, תופעת שריפת הפסולת הפיראטית במדינת ישראל ובשטחי יהודה ושומרון מתגברת בשנים האחרונות. פסולת הפלסטיק על סוגיו השונים הינה המרכיב העיקרי בפסולת החקלאית הא-אורגנית בישראל ומוערכת בכ-40,000 טון בשנה. להערכת המשרד להגנת הסביבה, כ-44% מפסולת זו אינה מטופלת בצורה נאותה ורבה ממנה נשרפת באופן פיראטי המהווה פגיעה באיכות חיהם ובבריאותם של מאות אלפי בני-אדם, פוגעת באיכות הסביבה ומהווה אף מפגע כלכלי למדינה מאחר ותיקון הנזקים האמורים, משמעותי בהרבה ממניעתם.

מטרת התיקונים המובאים לפנינו היא להוות רשת כוללת התומכת זו בזו ויעדה אחד- הפחתת הבערת הפסולת האסורה דרך העלאת הענישה ויצירת הרתעה בקרב עברייני שריפת פסולת. בנוסף, מוצע ששר החקלאות ימנה נציג ממשרדו שיהיה אחראי על מתן "עבודות שירות חקלאיות". אלו הן עבודות שמטרתן חינוכית וכמו גם "מאזנת" מבחינה אקולוגית. מבחינה חינוכית, עבריינים שיבצעו שריפת פלסטיק אסורה, ילמדו ממקור ראשון את החשיבות בשמירה על האדמה ובעבודה הרבה שנדרשת לכך. ל"עבודות השירות" תהיה גם תרומה למחסור בידים עובדות בשטח החקלאי ולא מן הנמנע שחלק מהגורמים העבריינים ימצאו עצמם במעגל העבודה החקלאי לאחר החיוב החוקי לעבודה, באופן שיטיב עם ענף החקלאות.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי דנה זלמנוב.

הצעת חוק לעידוד דור המשך בענף החקלאות, התשפ"א-2021

מטרה	1.	מטרתו של חוק זה להבטיח את עתידו של ענף החקלאות הישראלי תוך מחויבות ערכית וסביבתית לנקיטת גישות מקיימות ומשמרות ובדגש על הרחבת היקף העבודה הישראלית בענף החקלאות, ובכלל זה-
		(א) יצירת וקיום מערכי לימוד מסודרים שמטרתם הכשרת דור ההמשך בחקלאות ורענון הידע של חקלאי ההווה ;
		(ב) הענקת סובסידיות לערך הרב הקיים בהעברת ידע בין-דורית ;

- (ג) יצירת וקיום הליך מסודר של העברת משק חקלאי באופן הדרגתי שייקל ויטיב עם דור החקלאים היוצא והממשיך ;
- (ד) מיתוג מחודש של ענף החקלאות ;
- (ה) הרחבת מודל "עבודה מועדפת" באופן שיתמוך בחקלאים ויתמרץ צעירים נוספים לעבודה חקלאית והשתלבות ארוכת-טווח בענף החקלאות ;

בחוק זה -

2.

הגדרות

"נחלה" – מקרקעי ישראל שהינם קרקע חקלאית, בגודל שנקבע על ידי שר החקלאות בהתייעצות עם הרשות לתכנון במשרד החקלאות, המיועדת למתיישב לצורך מגוריו ופרנסתו מהמשק החקלאי שפותח או יפותח בה ;

"מקרקעי ישראל" – כמשמעותם בחוק יסוד : מקרקעי ישראל ;

"שירות ההדרכה והמקצוע" – ארגון מומחים בענפי החקלאות השונים, המהווה את גרעינו המקצועי של משרד החקלאות ופיתוח הכפר ;

"בן ממשיך" או "דור המשך" – בן/בת לחקלאי בעל הזכויות בנחלה, או מספר אחים, או עובד חקלאי אשר סיים את שלב המעבר במשק וקיבל הסכמה בכתב מבעל הזכויות בנחלה לשם מתן הגדרה זו, אשר מחזיקים בנחלה בעצמם, או מכוח התחייבות בלתי חוזרת של הוריהם, או מכוח ירושה כפי שמופיע בחוק זה ;

"משק מעבר" – תקופה זמנית שמטרתה לעודד חניכה בין דורית והעברת הידע והניסיון של החקלאי המנוסה בעל הנחלה אל דור המשך, הצפוי לקבל את הזכויות בנחלה בתום התקופה. זמניות התקופה תקבע על-ידי שירות ההדרכה והמקצוע של משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

"חקלאי" – בהתאם להגדרת "יצרן חקלאי" בחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, השתמ"א-1980 ;

"תוכנית החלוץ המודרני" – תוכנית שתגובש על ידי שירות ההדרכה והמקצוע של משרד החקלאות ופיתוח הכפר. מטרתה היא לעודד את פיתוח התעסוקה בענף החקלאות דרך יצירת מערכי לימוד שיאפשרו ביסוס ידע מקצועי לשיטות חקלאות שייטיבו עם האדמה בדרך מקיימת ;

"תעודת הכשרה חקלאית בסיסית" – תעודה שתנתן על-ידי השלמת מערך השיעורים שיגבש שירות ההדרכה והמקצוע.

"המנהלה"- מנהלת ההשקעות בחקלאות האמורה בחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, תשמ"א-1980 ;

"יחידה אסורה לפיצול" – יחידה שחלוקתה הייתה פוגעת בכושר קיומה כמשק חקלאי העשוי לפרנס משפחה חקלאית, בהתאם להוראות סעיף 114 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 ;

"עבודה מועדפת" או "עבודה נדרשת"- עבודה במקום עבודה או בסוג עבודה כמופיע בחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995 ; עבודה זו מעניקה זכויות למענקים, מלאים או חלקיים, לחיילים משוחררים, באם יעבדו, בתנאים מסוימים בעבודות המוגדרות כ"עבודה מועדפת או נדרשת" ;

"רשות מקרקעי ישראל"- רשות מקרקעי ישראל כפי שהוקמה בחוק רשות מקרקעי ישראל, תש"ך-1960 ;

"השר" – שר החקלאות ופיתוח הכפר.

3. זכויות במשק חקלאי

- (א) בן/בת ממשיך/ה במשק חקלאי, או עובד חקלאי אחר, שסיים את שלב משק המעבר, יהיה זכאי לקבל זכויות בנחלה החקלאית, ובלבד שהתחייב מפורשות בכתב על חובתו לטפל בנחלה החקלאית, מתוך מטרה להיטיב עם הקרקע ולפעול בשיטות חקלאות מקיימות ;
- (ב) זכויות אלו יתקיימו במקביל לזכויות הקבע של בעלי הנחלה ;
- (ג) הענקת זכויות משק חקלאי לעובד חקלאי שאינו בן/בת לבעל משק, תתאפשר רק אם לבעל המשק אין יורשים טבעיים ממשיכים ;
- (ד) תתאפשר העברת זכויות בנחלה חקלאית לכלל האחים במשפחת בעל המשק, ובלבד שנכס חקלאי שמוגדר כיחידה אסורה לפיצול, לא יפוצל וישאר כיחידה אחת ;

1. פיצול נחלה יתאפשר רק בנחלות המשמשות למגורים, בהתאם לחריג החלטה 979 של מנהל מקרקעי ישראל ;

- (ה) העברת הזכויות תושלם במלואה לזכויות בלעדיות של הבן/בת הממשיך/ה בפרק זמן שייקבע על-ידי שירות ההדרכה והמקצוע מטעם המשרד, או בעקבות פטירת בעל הזכויות המקורי בנחלה ;
- (ו) שאר הזכויות הנוגעות להעברת זכויות בנחלות, יעשו לפי הכללים המפורטים בנוהל "העברת זכויות במגזר החקלאי" מטעם רשות מקרקעי ישראל ;

- ירושה 4. (א) העברת זכויות בנחלות חקלאיות ליורש או יורשים מבין מספר אחים, תחייב את היורש או היורשים בפיצוי כלכלי של האחים שנותרו מחוץ לירושת הנחלה ;
- (א) הפיצוי הכלכלי יחושב לפי שווי הנחלה החקלאית אותה קיבל היורש ויחולק שווה בשווה בין שאר האחים ;
- (ב) היורש או היורשים לא יחויבו בפיצוי כלכלי במידה ויתר האחים שנותרו מחוץ לירושת החלקה חתמו בכתב על הסכם ויתור לפיצוי כלכלי ;
- (ב) במידה והיורשים עברו הליך מוסדר של "משק מעבר", לא יידרשו בבירוקרטיה נוספת מול מק"י ותתאפשר להם העברת זכויות מיידית בנחלה ;
- (ג) ירושת זכויות משק חקלאי לעובד חקלאי אחד בלבד, שאינו בן/בת לבעל משק, תתאפשר רק אם לבעל המשק אין יורשים טבעיים ;
- מכירת חלק יחסי 5. (א) כעבור חמש שנים מפטירת המנוח יהיו זכאים היורשים החפצים בכך, למכור את חלקם בירושה.
- (ב) מכירת החלק היחסי בירושה מחייבת שלפחות אחד משאר היורשים המקוריים, הסכים לקנותה ; לא תתאפשר מכירת הזכויות היחסיות בירושה לצד ג' שאינו כלול ביורשים המקוריים.
- (ג) במידה ולא נמצא אף יורש מקורי אחד מבעלי הנחלה החקלאית, אשר הסכים לרכוש את חלקו היחסי של היורש המוכר. יחויבו כלל היורשים שנותרו כבעלי הנחלה בקניית חלקו של המוכר, לפי חלקם היחסי בנחלה החקלאית.
- תעודת הכשרה 6. (א) על כל אחד מיורשי הנחלה החקלאית מוטלת החובה להציג תעודת הכשרה חקלאית בסיסית ותקפה, כפי שניתנה על ידי שה"מ, לשם העברת הזכויות בנחלה החקלאית וזכאות עיבודת מרשות מקרקעי ישראל (להלן : רמ"י).
- (ב) העברת זכויות אלו לא תושלם עד הצגת תעודת הכשרה חקלאית בסיסית של כל אחד מיורשי החלקה החקלאית ;
- (ג) והיה ולא הוצגה תעודה זו על-ידי אחד מהיורשים בחלוף שנה וישנם יורשים אחרים בחלקה שהינם בעלי תעודות, תושלם העברת הזכויות רק לבעלי התעודה. היורש ללא התעודה יוכל לבקש הליך חזרה מיוחד, רק בהצגת תעודה, למשך חמש שנים מיום פטירת המנוח. כעבור חמש שנים יחול סעיף 4(א) לחוק זה ;

העברת ידע בין דורי: 7.
"משק מעבר"

(א) חקלאי שהגיע לגיל פרישה ואינו מעוניין להפסיק את עבודתו החקלאית הפיזית במשק, יכול להמירה בהשתתפות בתוכניות "חניכה" שמטרתן העברת ידע בין-דורי וחינוך דור ההמשך בחקלאות אשר ימצאו תחת שה"מ;

(ב) השתתפות בתוכנית חניכה כזו תגדיר את המשק כ"משק מעבר" ותאפשר מתן זכויות בנחלה לעובד שהוגדר כדור המשך, בתום תקופת המעבר;
(ג) תוכנית חניכה "משק המעבר" תורשה רק לחקלאים שיש בידם תעודת הכשרה בסיסית חקלאית מעודכנת לחמש השנים האחרונות;
(ד) תוכניות החניכה יספקו שכר חודשי לחקלאי הותיק;

1. השכר החודשי יגלם את השכר החודשי אותו השתכר החקלאי הותיק ממשקו החקלאי בחמש השנים האחרונות, בתוספת מענק חודשי של 15% משכר זה;

הטבות בן ממשיך 8.

(א) בן ממשיך אשר רכש לעצמו השכלה בתחומי האגרו-טק, הייטק, הנדסה ויזמות ויחזור למשק החקלאי של משפחתו לשם ביצוע תוכנית חניכה "משק מעבר", יקבל מענק כספי חד-פעמי בתום תקופת החניכה;
(ב) אדם שאינו בן ממשיך טבעי, אשר רכש לעצמו השכלה בתחומי האגרו-טק, הייטק, הנדסה ויזמות ויעבוד ב"משק מעבר", שבו לבעל המשק אין ממשיכים טבעיים, יקבל מענק כספי חד-פעמי בתום תקופת החניכה ויעבודה של שלוש שנים במשק, עבור עבודה הקשורה להתפתחות המשק החקלאי שנעשתה במסגרת יזמית ו/או טכנולוגית ו/או מחקרית ו/או הנדסית;
(ג) המענק יחושב בהתאם לגודל המשק החקלאי, לפי הגדרות שייקבע שה"מ;

9. סמכויות שה"מ
והקמת אגף פיקוח,
בקרה ותיעוד

(א) השר יקים אגף פיקוח, בקרה ותיעוד, שתפקידיו-
1. לבחון את עבודת המדריכים באגף ההדרכה במשרד וזמינות פניותם עבור החקלאים;
2. לערוך סקירה חד-שנתית של המצב הפיזי של כל המשקים החקלאיים בארץ וניהול רישום שלהם;
(א) הרישום ידורג לפי מאפיינים שיאספו על-ידי מרכז המחקר והפיתוח של שה"מ.
(ב) בסקירה הפיזית של המשקים החקלאיים יבואו בחשבון: רמת העיבוד של הקרקע, סחיפת הקרקע, יכולת הקרקע לווסת זרימת שטפונות, קיום מגוון של

מיני צומח וחי ועוד מאפיינים רלוונטיים כפי שיעלה

מנתוני מו"פ ;

3. השר יחייב את שה"מ :

(א) לפרסם את העקרונות והשיטות לפעולתו

ולכלול במסגרתן מחויבות למטרת החוק הנ"ל ;

(ב) לנהל תיעוד ידע סדור של מדריכיו, אשר

יפורסם באתר החקלאות הממשלתי, לשם שימוש של

מדריכים וחקלאים אחרים ;

(א) השר יקים מערך הכשרה בסיסית לחקלאי ;

1. המערך יוקם על בסיס נתונים עדכניים הנוגעים לשיטות פעולה

מקיימות בחקלאות ; דרכים להעלאת האטרקטיביות של ענף

החקלאות והצרכים הייחודיים של ענפי החקלאות השונים בארץ

וכל מידע רלוונטי אחר לשם הקמת מערכי לימוד חקלאיים ;

2. השר יחייב את אגף ההדרכה ליצירת מערך שיעורים ייחודי

שיועבר לחקלאים ברחבי כל הארץ ויתעדכן מדי שנה ;

3. השר יוודא שמספר המדריכים באגף ההדרכה מאפשר מענה

הולם לכלל ההדרכות הנדרשות לחקלאי הארץ ;

4. השר יפעל ליצירת מאגר רישום של כלל החקלאים הפועלים

בארץ ויקים מערך הרשמה שאליו יהיה ניתן להרשם על מנת

ללמוד במערך ההכשרה הבסיסי ;

5. השר, בהתייעצות עם המנהלה, יקבע עלות ברת השגה עבור

לימוד במערך ההכשרה הבסיסי לשם הוצאת תעודת ;

(ב) השלמת מערך ההכשרה הבסיסי לחקלאי יעניק תעודת אישור לעיסוק

בחקלאות ובעיבוד קרקע ;

1. תעודת ההכשרה תתעדכן מדי שנה ;

2. חקלאים חדשים יהיו מחויבים בקבלתה לשם קבלת אישור

לעיבוד קרקע ועיסוק חקלאי ;

3. חקלאים ותיקים ידרשו "לחדש" את רישיונם מדי חמש שנים ;

(א) משקים חקלאיים שיהיו במצב פיזי ירוד, תחת תנאים ומאפיינים

שיוגדרו בשה"מ, יחויבו בהשתתפות במערך שיעורים חקלאיים מדי

שנה, למשך שלוש שנים. בתום שלוש השנים תערך בדיקה מחודשת

על ידי המשרד שתבחן אם יושמו שיטות שמיטיבות עם הקרקע ואם

חלה הטבה ;

מערך הכשרה בסיסי 10.

לחקלאי ומתן תעודת

עיסוק בחקלאות

מחויבות המשקים 11.

החקלאים לסקירה

החד-שנית של

שה"מ

1. משק שלא יעמוד בבחינה מחודשת זו יחוייב בקנס ובהתחייבות במערך השיעורים החקלאיים למשך שנתיים רצופות נוספות ;
(א) חקלאי בגיל הפרישה יוכל להמיר את הקנס בהתחייבות להגדיר את המשק החקלאי כ"משק מעבר".
12. הקמת גוף השמה לעבודה מועדפת בחקלאות- תוכנית "החלוץ המודרני" (א) השר יקים גוף השמה חקלאי לחיילים משוחררים במסגרת "עבודה מועדפת" או "נדרשת" ;
(ב) השר יקים את גוף ההשמה בשיתוף פעולה עם האגף לחיילים משוחררים של משרד הביטחון ואגף הפיקוח של שה"מ ;
(ג) מטרת גוף זה תהיה לקשר בין צעירים המעוניינים לעסוק בחקלאות כחלק ממענק "עבודה מועדפת" או "עבודה נדרשת" לבין חקלאים שאין באפשרותם להעסיק עובדים באופן רציף במהלך כל השנה ;
(ד) גוף זה ייקרא "תוכנית החלוץ המודרני" שתמוגג באופן שימשוך את הקהל הצעיר וישים דגש על השילוב שבין העבודה החקלאית לאווירה השיתופית ;
13. הגדלת מענק עבודה מועדפת או נדרשת השר יגדיל את מענק העבודה המועדפת או הנדרשת לעובדי ענף החקלאות, באישור שר העבודה והרווחה ;
14. מסלולי הזנק קריירה - "מעבודה מועדפת לחינוך גבוה" (א) השר יקבע מתווה שיאפשר קליטה קבועה של העובד במשק החקלאי, ובו :
 1. אפשרות הארכת משך זמן העבודה המועדפת או הנדרשת, למשך שנה ובתשלום המענק המוגדל כאמור בסעיף קטן א', באישור שר העבודה והרווחה ;
 2. בתום שנת העבודה המועדפת או הנדרשת, תנתן לעובד אפשרות הוצאת תעודת חקלאות בסיסית וקיום מערך שיעורי שה"מ לעניין זה, ללא עלות, ובתנאי שהעובד יתחייב לעבוד במשק החקלאי בזמן הזה, תוך תשלום מענק רגיל הניתן לעבודה מועדפת כקבוע בתקנות חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה- 1995 ;
 3. לאחר שנתיים של עבודה חקלאית רציפה במשק החקלאי, יתאפשר לעובד להגיש בקשה לשילוב ב"משק מעבר", בין אם במשק הנוכחי בו עבד, או במשק חקלאי אחר ; לחילופין- יתאפשר לעובד להגיש בקשה לסבסוד השכלה גבוהה מלאה

בתחומי האגרו-טק, הייטק, הנדסה ויזמות אשר תמומן על ידי הקרן לקליטת החייל המשוחרר כמופיע בחוק קליטת חיילים משוחררים, תשנ"ד-1994, באישור שר הביטחון ;

(1) אישור לסבסוד השכלה גבוהה כאמור בסעיף קטן ג' ינתן רק לעובד שיתחייב לעסוק בתחומי מחקר, יזמות, טכנולוגיה או הנדסה הקשורים בחקלאות, למשך 10 שנים לפחות ;

ביצוע	15.	השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
שמירת זכויות	16.	חוק זה בא להוסיף על כל זכות או חובה הקבועות על פי דין ואינו בא למעט מהן.
תחילה	17.	תחילתו של חוק זה שנה מיום פרסומו.

ד ב ר י ה ס ב ר

החקלאות הישראלית עומדת כיום בפני אתגר כפול פנים ; מצד אחד, עליה לעבור לשיטות מקיימות לשם מתן ביטחון תזונתי לאוכלוסייה ושמירה על הסביבה לאור משבר האקלים. מצד שני, עליה להבטיח שהמעבר לשיטות מקיימות ישמור על מחיר תוצרת הוגן וסביר לצרכן. עם זאת, יציאתם המואצת של עובדים מענף החקלאות גורמת להגדלת תנודתיות ההיצע החקלאי באופן שמשפיע על תנודתיות המחירים ויכול אף לזהביל למחסור במוצרים מסוימים. אחת הסיבות ליציאה המואצת מענף החקלאות נובע מחוסר האטרקטיביות שלו בעיני דור העתיד, שאינו רואה בו מקור קריירה ופרנסה. מדינות רבות בעולם כבר הכירו בבעיה והחלו לגבש לה פתרונות, אך עוד לא נמצאה המדיניות האפקטיבית ביותר לתמרוץ ועידוד הדור הצעיר להשתלב בענף החקלאות.

מדיניות גלובלית לטיפול בבעיית העדר דור המשך לחקלאות מתמודדת עימה בשני היבטים : ראשית, תמיכה בחקלאים היוצאים דרך הענקת פנסיה ציבורית או מענק חד-עמי בעת העברת המשק. שנית, תמיכה בחקלאי דור ההמשך דרך הכשרה עסקית ו/או השתתפות המדינה בהשקעות, סבסוד הלוואות וליווי מקצועי. עם זאת, המחקר מעלה שהתמיכה בחקלאים היוצאים לא הניבה תוצאות אפקטיביות במיוחד והיא בוטלה באיחוד האירופי בשנת 2014. מנגד, מדיניות התמיכה בחקלאי דור ההמשך אומצה על-ידי 24 מדינות באיחוד האירופי ועוד ממשיכה להתקיים.

מחקרים שונים מעלים שנטייתם של חקלאים מבוגרים היא השתדלות להשאר בענף החקלאות ככל הניתן, גם בהנחה תמריצים כלכליים. הספרות הסוציולוגית-כפרית מצביעה על מציאות מורכבת שמסבירה את התופעה בכך שהחקלאות איננה רק מקור פרנסה עבור החקלאי, אלא מהווה עבורו דרך חיים. חקלאים ישראלים רבים העלו גם כן עמדות דומות לאלו ביחס לפרישה.

האתגר הישראלי בנושא זה בחקלאות הישראלית נושא מאפיינים ייחודיים הנוגעים למבנה המוסדי שלה, שאינו מאפשר העברת בעלות חופשית על אמצעי הייצור, בייחוד בנושא הקרקע. אמנם נעשו רפורמות במבנה המוסדי

של ענף החקלאות מאז משבר החובות של שנת 2010, אך הבעלות על הקרקע נותרה תחת מגבלות אנכרוניסטיות. מאפיין מקשה נוסף נוגע לחוק הירושה; בישראל ננקטת גישה משפטית (כמו בגרמניה למשל) בה יש עדיפות ליורש אחד בלבד, בשונה מהגישה הצרפתית שמאפשרת עקרון שיוויון בין יורשים. עם זאת, בגרמניה יש צורך בפיצוי הבן הממשיך את היורשים האחרים. הגישה המשפטית הננקטת בישראל גורמת לכך שישנו עיכוב בהעברת המשק החקלאי בשל המורכבות המשפטית שמעלה ההכרזה על הבן הממשיך, הביורוקרטיה הרבה והסחירות המוגבלת של גורמי הייצור.

בשל ממצאים אלו, הצעת חוק זו מעלה שתי פרקטיקות: הראשונה היא מתן הטבות ותמריצים כלכליים לחקלאיים מגיל 60 ומעלה שיעבירו בשטחם "חפיפה ולימוד" לחקלאים צעירים. באופן זה לא תיווצר "מחיקת זהות" של החקלאי המבוגר ותתאפשר חניכת דור ההמשך. שנית, שימת דגש משמעותי על מדיניות תמיכה בחקלאים צעירים. שלישית, יצירת הליך מסודר של הערכות להעברת המשק החקלאי.

מדיניות העברת המשק נדרשת לקחת בחשבון את תמונת המצב שעולים מהמחקר, ממנה עולה שבמרבית המקרים, האב פעיל במשק המשפחתי כל עוד הוא יכול מבחינה בריאותית ואילו הבן לרוב יוצא מהמשק וחוזר כעבור כמה שנים, לאחר שהתבסס בשוק העבודה, לשם התמסדות משפחתית במרחב הכפרי. הדגש בהליך המעבר צריך להיות על אותן השנים בהן הבן יוצא לשוק העבודה, כך שיש לחשוב על סובסידיות של מימון מקצוע שיעזור לדור ההמשך בהשתלבות במשק החקלאי, או כזו המאופיינת ברצון להתרחב וליזום פעילויות נוספות בענף החקלאות. בנוסף, ההצעה מאפשרת למספר יורשים במשותף להיות בעלי זכויות במשק החקלאי, ללא אפשרות לפצלו, לשם זירוז הליך העברת המשק החקלאי. יחד עם זאת, ההצעה מבקשת ליצור תמריצים גם לדור המשך "חדש" שלא נולד לתוך משפחה בעלת משק חקלאי.

הגורם האחראי למימוש החוק הינו שירות ההדרכה והמקצוע של משרד החקלאות ופיתוח הכפר. לפיכך, יש להגדיל את תקציבו וסמכויותו; להגדיל את כמות מדריכיו בשטח וליצור תוכנית הסברתית שוטפת, מתעדכנת ומחייבת לשם הכשרה בסיסית שבסופה תוענק תעודת חקלאי מוכרת. תעודת הכשרה בסיסית זו תצטרף לתוכנית החניכה שיעשו על-ידי החקלאים היוצאים כדי ללמד את דור ההמשך את שיטות החקלאות המיטיבות ביותר עם הקרקע ויקלו עליהם את ההשתלבות בענף החקלאות.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי דנה זלמנוב.

הצעת חוק להסדרת פסולת בחקלאות (אחריות יצרן מורחבת), התשפ"א - 2021

פרק א': מטרות והגדרות

מטרה 1. מטרת חוק זה לקבוע הסדרים לעניין טיפול סביבתי בפסולת פלסטיק חקלאית, כדי לעודד שימוש חוזר במוצרי הפלסטיק בחקלאות, לצמצם את כמות הפסולת

הנוצרת מפלסטיק בחקלאות ולהקטין את ההשפעות הסביבתיות המזיקות של פסולת הפלסטיק החקלאית, דרך-

- (א) הטלת האחריות לאיסוף ומחזור פסולת פלסטיק בחקלאות על יצרן ויבואן הפסולת, לרבות יצירת מנגנוני איסוף, החזרת והפרדת הפסולת, ניהול תוכנית פיקדון ייעודית עבור המנגנונים האמורים, יצירת מנגנוני התקשרות לשם איסוף הפסולת מהחקלאי, חיוב היצרן והיבואן בקבלת אישור למנגנון איסוף, ההפרדה והמיחזור והטלת חובות שינוע לאתר איסוף פסולת מורשה על-פי חוק ;
- (ב) הטלת חובות על משווקי מוצרי הפלסטיק החקלאיים, לרבות חובת התקשרות עם יצרן בעל תעודה מאושרת לפי חוק זה והצגתו לרוכש הפלסטיק החקלאי, קבלת אישור מכירה בשטחי הרשויות המקומיות ושמירת מסמכים ותיעוד רלוונטי של ההתקשרויות והרכישות ;
- (ג) הטלת אחריות על הרשויות המקומיות לניהול רישום ומתן אישורי פעילות למשווקים המורשים למכור בשטחיהן ;
- (ד) חיוב משרד החקלאות לדו"חות שיכללו פרטים רלוונטיים באשר לכמויות פסולת הפלסטיק החקלאית שנמכרת ומוחזרת בישראל מדי שנה, שיהיו זמינים לציבור הרחב ;

בחוק זה –

2.

הגדרות

"מוצר פלסטיק חקלאי" או "ציוד פלסטיק חקלאי" – מוצרי פלסטיק מסוגים שונים, אריזות חומרי הדברה, קרטונים, צמיגים ושאר חומרים שאינם צמחיים המשמשים את החקלאים. כגון : יריעות פלסטיק למבנים, יריעות פלסטיק לחיפוי קרקע, רשתות למבנים, רשתות אחרות ושקים, מארזי חומרי הדברה ודישון, משטחים, ארגזים, דולבים, דליים, תבניות קלקר, צנרות השקייה, חבלים להדלייה ועוד ;

"הממונה" – ראש אגף לטיפול בפסולת במשרד להגנת הסביבה או עובד המשרד הכפוף אליו, מקצועית או ניהולית, שהשר, בהמלצת ראש האגף, הסמיכו לעניין הוראות לפי חוק זה, כולן או חלקן ;

"פסולת מוכנה למיחזור" – פסולת פלסטיק חקלאית שהופרדה לקטגוריות ספציפיות למטרות מיחזור ;

"המשרד" – המשרד להגנת הסביבה ;

"הכנה לשימוש חוזר" – פעולות בדיקה, ניקוי או תיקון של פסולת פלסטיק חקלאית, המאפשרות שימוש חוזר בה, בלא צורך בביצוע פעולות נוספות ;

"השבה מוכרת"- טכניקה חדשנית להפקת אנרגיה דרך תהליך עיבוד של פסולת פלסטיק ;

"יצרן פלסטיק חקלאי"- מי שמייצר, בעצמו או באמצעות אחר, מוצרי פלסטיק חקלאי אי-אורגני, המיועד למכירה או לשיווק בישראל ;

"מיחזור"- תהליך עיבוד של פסולת פלסטיק חקלאי, לחומרים או לחומרי גלם, למעט שימוש חוזר, הגנה לשימוש חוזר והשבה ;

"מיחזור מוכר"- קבלה למיחזור במפעל מיחזור המורשה על פי כל דין ;

"מיתקן טיפול"- מיתקן או מפעל שבו מתבצע טיפול בפסולת פלסטיק חקלאי ;

"מכירה"- לרבות מכירה מקוונת ;

"מפעיל"- מי שבבעלותו, בשליטתו או בהחזקתו מרכז לפסולת פלסטיק או מיתקן טיפול, וכן מי שחייב ברישיון לפי כל דין להפעלת מרכז או מיתקן כאמור ;

"מרכז לפסולת פלסטיק"- מרכז איסוף, מוקד איסוף, מרכז מיון או מרכז הכנה לשימוש חוזר ;

"מרכז איסוף"- מיתקן או מתחם המיועדים לקליטה ולאיסוף ראשוניים של פסולת פלסטיק חקלאית ;

"מרכז הכנה לשימוש חוזר"- מתחם או מיתקן המיועדים להכנה לשימוש חוזר של פסולת פלסטיק חקלאית ;

"מרכז מיון"- מתחם או מיתקן המיועדים למיון של פסולת פלסטיק חקלאית ;

"משווק"- מי שמוכר מוצרי פלסטיק חקלאי וכן מי שמספק מוצרי פלסטיק חקלאי להפצה או לשימוש בישראל, במסגרת עסקו ;

"פסולת פלסטיק חקלאית" או "פסולת פלסטיק בחקלאות"- פסולת שמקורה במוצר או ציוד פלסטיק חקלאי שהושלך או שהמחזיק בו מתכוון להשליכו, או שהוא נדרש להשליכו לפי דין ;

"רשות מקומית"- עירייה, מועצה מקומית או איגוד ערים ;

"שימוש חוזר" – שימוש נוסף בצידוד הפלסטיק החקלאי למטרה שלשמה יועדו
בראשונה ;

"השר" – השר להגנת הסביבה.

פרק ב': הוראות לעניין יצרנים ויבואנים

- חובת מיחזור פסולת 3. (א) יצרן ויבואן של צידוד פלסטיק חקלאי, יבצעו, בכל שנה, מיחזור מוכר והכנה לשימוש חוזר של פסולת הפלסטיק החקלאי בשיעור שלא יפחת מ-50 אחוזים מסך משקל צידוד הפלסטיק החקלאי שמכר היצרן או היבואן באותה שנה, לאחר שהופחת ממנו משקל פסולת צידוד הפלסטיק החקלאי שהועבר לשימוש חוזר באותה שנה ;
- (ב) חובה זו תחול רק על צידוד ומוצרי פלסטיק חקלאי שמצויים בשטחי ישראל ;
- (ג) על אף הוראות סעיף קטן (א), בתקופה שתקבע בחוק זה, מכניסות לתוקף ולתקופה של שבע שנים יהיה יעד המיחזור והשימוש החוזר בפסולת החקלאית כמפורט להלן :
1. בשנה הראשונה - 10% ;
 2. בשנה השנייה - 15% ;
 3. בשנה השלישית - 20% ;
 4. בשנה הרביעית - 25% ;
 5. בשנה החמישית - 30% ;
 6. בשנה השישית - 35% ;
 7. בשנה השביעית - 40% ;
- תוכנית איסוף, מיון, 4. (א) יצרן או יבואן של צידוד פלסטיק חקלאי ידאג ליצור מנגנון איסוף, מיון, מחזור ושימוש חוזר (להלן : תוכנית אמ"ש) של פסולת פלסטיק שיוצרה או סופקה על ידו. מנגנון זה יהיה מחויב מתחילתו ועד סופו לערכי חקלאות מקיימת ולא יעשה בו שימוש בכל חומר או פרקטיקה שיש בידה להביא לפגיעה סביבתית או בריאותית ;
- חובת שליחה למתקן 5. (א) יצרן או יבואן של צידוד פלסטיק חקלאי יהיה מחויב לשלוח את הפלסטיק הממוחזר למתקן לשימוש חוזר בסוף מנגנון המיחזור האמור בסעיף קטן (א) ;
1. ביצע יצרן או יבואן של פסולת פלסטיק חקלאי, השבה מוכרת של פסולת פלסטיק חקלאי, יראו את הפסולת שהושבה כאמור, לעניין יעד מיחזור ושימוש חוזר בצידוד הפלסטיק החקלאי,

כאילו בוצע לגביה מיחזור מוכר ושימוש חוזר, וזאת עד לשיעור של 5 אחוזים מסך משקל ציוד הפלסטיק החקלאי שמכר היצרן או היבואן באותה שנה לאחר שהופחת ממנו משקל הפסולת החקלאי שהועברה לשימוש חוזר באותה שנה ;

הוראות לתוכנית
אמ"ש

(ג) לשם קיום התוכנית המנויה בסעיף קטן (א) :

1. היצרן או היבואן ידרוש פיקדון מכל רוכש עבור כל מוצר פלסטיק שסופק על-ידו, שתחושב על בסיס סוג הפלסטיק ומשקלו, בעלות שתקבע על-ידי המשרד ותעודכן מדי שנה ;
2. היצרן או היבואן יחזיר את הפיקדון במלואו, במועד החזרת פסולת הפלסטיק מהרוכש, בתמורה להחזרת מוצרי הפלסטיק במלואם, ביחס לכמות המקורית שנמכרה לו.
- (א) החזר פיקדון עבור פסולת פלסטיק חקלאית שלא תושב במלואה, תחושב בהתאם לסך פסולת הפלסטיק החקלאית שתושב, ביחס לכמות המקורית שנמכרה לרוכש ;
- (ב) הפיקדון, בין אם חלקי או מלא, יוחזר לרוכש רק בתנאי לקבלת פסולת הפלסטיק המקורית שנקתה מהיצרן או היבואן ;
3. היצרן או היבואן יערוך הצהרות כתובות בנוגע לכל רוכש אשר יכלול את : משקל פסולת הפלסטיק החקלאית שהוחזרה, משך הזמן מהרכישה עד להחזרה, האם הפסולת הופרדה בהחזרתה ואת סוגי הפלסטיק הכלולים בה ;
4. איסוף פסולת פלסטיק חקלאית תחשב כזו בין אם נאספה ישירות מהרוכש ובין אם הרוכש העבירה למרכז איסוף או מיון פסולת פלסטיק או מרכז הכנה לשימוש חוזר, ובתנאי שמדובר במתקנים ייעודיים שהוגדרו על ידי היצרן או היבואן ;
5. היצרן או היבואן ינהל תוכנית פיקדון נפרדת אשר תרשם בבנק עבור מטרות פיקדונות פסולת הפלסטיק החקלאית ;

5. חובות איסוף פסולת
פלסטיק חקלאי

- (א) היצרן או היבואן ינהל מנגנון איסוף ומיון פסולת פלסטיק מהרוכש ;
- (ב) היצרן או היבואן ישא בעלויות המלאות של מנגנון איסוף ומיון פסולת הפלסטיק החקלאי שהוא אחראי ליצירתו או אספקתו במקור ;
- (ג) לא תגבה כל עלות איסוף ו/או מיון הפסולת מהרוכש או מהרשות המקומית ;
- (ד) הפסולת המדווחת תיאסף לא יאוחר מחודשיים מיום התקבלות בקשת הרוכש לאיסוף ;

- התקשרות עם היצרן .6 או היבואן
- (א) היצרן או היבואן יספק לרוכש דרכי התקשרות יעילים ומהירים לשם פתיחת בקשה לאיסוף פסולת הפלסטיק ;
- (ב) היצרן או היבואן יצור וישמר מנגנוני התקשרות לשם איסוף הפלסטיק החקלאי ;
- אישורים וקבלת .7 תעודה תקפה לתוכנית אמ"ש והשימוש המחודש במוצרי הפלסטיק החקלאי
- (א) היצרן או היבואן יגיש את תוכניתו לממונה לשם קבלת אישור פעילות לתוכנית המנויה בסעיף 4 לחוק זה ;
- (ב) השר יקבע הוראות בדבר הפרטים וחובת צירוף מסמכים שיש לכלול בבקשה ;
- (ג) תוכנית היצרן או היבואן תורשה לפעול רק תחת אישור תקף אשר יינתן בתעודה החתומה על-ידי הממונה ;
- 1) האישור יהיה תקף לשנה ;
- 2) תוקף האישור יופיע בתעודה ;
- (ד) לא ייעשה כל שינוי בתוכניות שאושרו, ללא דיווח לממונה ;
- (ה) השר רשאי לקבוע קריטריונים לשינויים שמחייבים אישור מחודש ;
- (ו) הגשת בקשה לאישור תוכנית תחויב בעלות קבועה, לפי גודל עסק היצרן, שתקבע על ידי השר ;
- חובות בשינוע פסולת .8
- לשם קיום המטרות האמורות בסעיף 4 לחוק זה, היצרן או היבואן ישנע את פסולת הפלסטיק החקלאית אך ורק לאתר מיחזור פסולת מורשה ובעל תוקף מטעם המשרד ;
- שלילת תעודה .9
- (א) הממונה יהא רשאי לשלול תעודה שניתנה ליצרן או ליבואן, על בסיס קריטריונים ברורים שיקבע הממונה בהתייעצות עם המשרד ;
- (ב) יצרן או יבואן שתעודתו נשללה, יהיה מחויב להודיע על כך לכל הגופים והמשווקים עימם הוא עובד, לא יאוחר משבוע משלילת תעודתו ;
- חובת הגשת דו"ח .10 פעילות לרשות המקומית
- (א) היצרן או היבואן, ימסור, מדי ארבעה חודשים, דו"ח פעילות לרשויות המקומיות שבשטחן הוא פועל, אשר יכלול :
1. כמות, משקל וסוג הפלסטיק החקלאי שנאסף למטרות מיחזור ושימוש חוזר ;
 2. כמות, משקל וסוג הפלסטיק החקלאי שנאסף למטרות השבה מוכרת ;
 3. כמות, משקל וסוג מוצרי הפלסטיק החקלאי שמכר בתקופה האמורה ;
 4. שמות, כתובות ודרכי התקשרות עם הרוכשים הישירים או המשווקים עימם פועל היצרן בשטחי הרשות המקומית ;

5. שמות, כתובות ודרכי התקשרות המשווקים עימם פועל היצרן
בשטחי הרשות המקומית;

פרק ג': הוראות לעניין משווקים

11. התקשרות עם יצרן או
יבואן בעל תעודה
משווק פלסטיק חקלאי יתקשר אך ורק עם יצרן או יבואן בעל תעודה תקפה,
כאמור בסעיף 7(ג) לחוק זה;
12. הצגת מידע לרוכש
(א) משווק פלסטיק חקלאי יצרף לכל רכישה הצהרה בכתב שמאשרת
שליצרן או ליבואן, תעודה תקפה, כאמור בסעיף 7(ג) לחוק זה;
(ב) המשווק יצרף לתעודת הרכישה את פרטי ההתקשרות עם היצרן או
היבואן, לשם תיאום איסוף מוצרי הפלסטיק בהתאם לסעיף 5 לחוק זה;
13. אישור מכירה על ידי
הרשות המקומית
(א) המשווק יגיש בקשה לאישור מכירה לרשות המקומית שבשטחיה הוא
מתכוון למכור פלסטיק חקלאי;
(ב) משווק יורשה למכור בשטחי רשות מקומית רק בהנתן אישור בכתב
מהרשות המקומית;
1. האישור יהיה תקף לשנה;
(ג) הגשת בקשה לאישור מכירה תחויב בעלות קבועה שתקבע על ידי השר;
(ד) לא ייעשה כל שינוי בתוכניות שאושרו, ללא דיווח לרשות המקומית;
14. פרטי הבקשה לאישור
בקשת אישור המשווק האמורה בסעיף 11 לחוק זה, תכלול את הפרטים הבאים:
(א) שם, כתובת ודרכי התקשרות עם המשווק;
(ב) שם, כתובת ודרכי התקשרות עם היצרן ו/או היבואן;
(ג) תעודה תקפה למנגנון המיחזור והשימוש המחודש במוצרי הפלסטיק
החקלאי, כאמור בסעיף 7 לחוק זה;
(ד) סוג וכמות ציוד ומוצרי הפלסטיק החקלאי הצפויים להמכר;
15. דו"ח סיכום פעילות
בסוף כל שנה, יגיש המשווק לרשות המקומית, דו"ח סיכום פעילות מעודכן
הכולל:
(א) שם, כתובת ודרכי התקשרות עם המשווק;
(ב) שם, כתובת ודרכי התקשרות עם היצרן ו/או היבואן;
(ג) תעודה תקפה למנגנון המיחזור והשימוש המחודש במוצרי הפלסטיק
החקלאי, כאמור בסעיף 7 לחוק זה;
(ד) סוג וכמות מוצרי הפלסטיק החקלאי שמכר בשטחה;
(ה) שם, כתובת ודרכי התקשרות עם הרוכש/ים;

שמירת מסמכים 16. המשווק ישמור רישום ותיעוד הכולל את הפרטים המצוינים בסעיף 12(א) לחוק זה, למשך שלוש שנים מיום הבקשה ;

חובת הודעה לרשויות 17. משווק שעודכן על שלילת אישור הפעילות של יצרן או יבואן, כדרוש לפי סעיף 7 לחוק זה, מחויב להודיע לרשויות המקומיות הרלוונטיות לא יאחר משבוע מהיום בו נודע לו ;

פרק ד': הוראות לעניין רשויות מקומיות

מתן אישורים 18. (א) הרשות המקומית תאשר או תדחה בקשות אישור המוגשות לפתחה על ידי המשווק, לא יאחר מחודשיים מיום התקבלות הבקשה ;
(ב) הרשות המקומית רשאית לדרוש מהמשווק כל אינפורמציה נוספת או מסמכים נדרשים, הרלוונטים למטרות בקשת האישור למשווק ;
(ג) בקשת האינפורמציה תעשה בכתב ותעניק שבעה ימי מענה לפחות ;
(ד) המשווק מחויב במענה לבקשת האינפורמציה בזמן שיצויין בבקשה ;
(ה) הרשות המקומית רשאית לקבוע קריטריונים לשינויים שמחייבים אישור מחודש מטעם הרשות ;

רישום ודיווח 19. (א) המועצה המקומית תנהל רישום של כל המשווקים המורשים למכור בשטחה ;
(ב) המועצה המקומית תנהל רישום של כל המידע המתקבל מהיצרנים או היבואנים האוספים את פסולת הפלסטיק בשטחה, ותכלול את כל האינפורמציה האמורה בסעיף 15 לחוק זה ;

בקשת אינפורמציה 20. (א) הרשות המקומית תהא רשאית לדרוש, באישור הממונה, כל אינפורמציה נוספת או מסמכים נדרשים הרלוונטיים לדו"ח סיכום פעילות המשווק לשנה הנוכחית ;
(ב) בקשת האינפורמציה תעשה בכתב ותעניק שבעה ימי מענה לפחות ;
(ג) המשווק מחויב במענה לבקשת האינפורמציה בזמן שיצויין בבקשה ;

דו"ח מסכם מטעם הרשות המקומית 21. (א) הדו"ח המסכם שתערוך הרשות המקומית יכיל את הפרטים הבאים :
1. שם, כתובת ודרכי התקשרות עם המשווקים בשטחה ;
2. שם, כתובת ודרכי התקשרות עם היצרן ו/או היבואן מטעם המשווקים, בצירוף תעודה תקפה למנגנון המיחזור והשימוש המחודש במוצרי הפלסטיק החקלאי, כאמור בסעיף 7 לחוק זה ;
3. סוג וכמות ציוד ומוצרי הפלסטיק החקלאי הצפויים להמכר בשטחה ואלו שנמכרו בשטחה ;

4. סוג וכמות ציוד ומוצרי הפלסטיק החקלאי שנאספו חזרה ליצרן

או ליבואן למטרות מיחזור ושימוש חוזר או השבה מוכרת ;

5. התכתבויות והודעות בקשה על אינפורמציה ממשווקי הפלסטיק

החקלאי ;

(ב) הרישום יסודר לפי שנות פעילות ;

(ג) הרשות המקומית תערוך דו"ח מסכם שיכיל את כל המידע האמור

בסעיף א(1) ובו השוואה בכמות וסוג הפלסטיק שנמכרה בשטחה, לפי

שנה ;

(ד) הרשות המקומית תעביר לממונה את הדו"ח המסכם בסוף כל שנה ;

(ה) רישומי הרשות המקומית האמורים בסעיף 19, יהיו זמינים ונגישים בכל

מועד לבקשת הממונה או השר, בכפוף לשעות פעילות הרשות המקומית ;

22. הקפאת פעילות שיווקית

הרשות המקומית תהא רשאית להקפא את פעילות השיווק למוצרי פלסטיק שמקורם ביצרן או היבואן שתעודתו נשללה ולדרוש הגשת אישור מחודש מטעם המשווק במקרה זה ;

23. איסוף פסולת חקלאית

רשות מקומית לא תהיה מחויבת לאסוף או לדאוג לאיסוף פסולת פלסטיק חקלאית כאשר היא סבורה שאחריות זו מוטלת על יצרן או יבואן מוצרי הפלסטיק החקלאיים ;

פרק ה': עונשין

24. סמכויות ממונה

לשם פיקוח על ביצוע הוראות חוק זה, רשאי הממונה –

(א) לדרוש מכל יצרן, יבואן או בעל בית עסק, וכן מכל עובד המועסק על ידי

מי מהם, ואם הם תאגיד – מכל נושא משרה בהם, להזדהות, למסור

לממונה, לפי הענין, ידיעה או מסמך, ולברר עמו עובדות הנוגעות לעסק

של היצרן, היבואן או בעל בית העסק ; בפסקה זו, "מסמך" – לרבות פלט

כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995 ;

(ב) להיכנס למקום שבו מתנהל עסקו של יצרן או יבואן או לבית עסק, בכל

עת סבירה ובלבד שלא ייכנס –

1. למקום המשמש למגורים, אלא על פי צו של בית משפט ;

2. למקום המוחזק על ידי מערכת הביטחון, אלא אם כן בידו

אישור כניסה למקום כאמור מאת שר הביטחון או מי שהוא

הסמך לענין זה, וכל עוד לא מתרחשים באותו מקום ובעת

כניסת הממונה פעילות מבצעית או פעילות עוינת ; לענין פסקה

זו, "מערכת הביטחון" – צבא הגנה לישראל, משרד הביטחון

ויחידות סמך של משרד הביטחון.

- (ג) הממונה יורשה לאסור או להגביל את פעילות המשווקים, גם אם ניתן להם אישור בידי הרשות המקומית כאמור בסעיף 18(א) לחוק זה ;
- הודעה על כוונת חיוב 25. היה לממונה יסוד סביר להניח כי אדם הפר הוראה מהוראות חוק זה רשאי הוא לעצום כספי
למסור לו הודעה על כוונה להטיל עליו עצום כספי ; בהודעה כאמור יציין הממונה, בין השאר, את אלה :
- (א) המעשה המהווה את ההפרה ;
(ב) שיעור העצום הכספי והמועד לשתלומ ;
(ג) זכותו של המפר לטעון את טענותיו לפי הוראות סעיף 26 ;
(ד) שיעור התוספת על העצום הכספי בהפרה נמשכת או חוזרת לפי הוראות סעיף 30 ;
- זכות טיעון 26. מפר שנמסרה לו הודעה על כוונת חיוב רשאי להגיש את טענותיו, בכתב, לממונה, לעניין הכוונה להטיל את העצום הכספי ולעניין שיעורו, בתוך שלושים ימים ממועד מסירת ההודעה ;
- דרישת תשלום 27. (א) הממונה יחליט, לאחר ששקל את הטענות שהוגשו לו לפי סעיף 26, אם להטיל על המפר עצום כספי, ורשאי הוא להפחית את סכום העצום הכספי לפי הוראות סעיף 29 ;
- (ב) (1) החליט הממונה לפי הוראות סעיף קטן (א) להטיל עצום כספי, ימסור למפר דרישה לשלם את העצום הכספי (בסימן זה – דרישת תשלום) ; בדרישת תשלום יציין הממונה, בין השאר, את סכום העצום הכספי המעודכן כאמור בסעיף 32 והמועד לתשלום ;
- (2) החליט הממונה לפי הוראות סעיף קטן (א) שלא להטיל עצום כספי, ימסור הודעה על כך למפר.
- (ג) לא הגיש המפר את טענותיו לפי הוראות סעיף 26, בתוך שלושים ימים מיום שנמסרה לו ההודעה על כוונת חיוב, יראו הודעה זו, בתום שלושים הימים האמורים, כדרישת תשלום שנמסרה למפר במועד האמור.
- סכום העצום הכספי 28. (א) סכום העצום הכספי יהיה 457,100 שקלים חדשים, ואם בוצעה ההפרה על ידי תאגיד – 914,200 שקלים חדשים, בשל הפרת הוראה מהוראות אלה :
- (1) הצגת מידע כוזב לשם אישור מכירה בשטחי רשות מקומית, בניגוד להוראות סעיפים 12 ו-13 ;

(2) אי ביצועה של חובת השליחה למתקן לשימוש חוזר, בניגוד להוראות סעיף 4(ב) לחוק זה ;

(3) זיוף תעודת אישור מיחזור ושימוש חוזר או שימוש בתעודת מיחזור ושימוש חוזר ללא תוקף, בניגוד להוראות סעיף 7(ג) ;

(ב) סכום העיצום הכספי יהיה 228,600 שקלים חדשים, ואם בוצעה ההפרה על ידי תאגיד – 457,100 שקלים חדשים, בשל הפרת הוראה מהוראות אלה :

(1) שיווק מוצרי פלסטיק חקלאי, בניגוד להוראות סעיף 13(ב) ;

(2) אי יצירת או אי שימור מנגנוני התקשרות לשם איסוף הפלסטיק החקלאי, בניגוד להוראות סעיף 6(ב) ;

(3) התקשרות משווק עם יצרן או יבואן ללא תעודה, בניגוד להוראות סעיף 11 ;

(4) אי-ניהול רישום ודיווח או אי-כלילת המידע הדרוש, כאמור בהוראות סעיף 21 ;

(ג) סכום העיצום הכספי יהיה 114,300 שקלים חדשים, ואם בוצעה ההפרה על ידי תאגיד – 228,600 שקלים חדשים, בשל הפרת הוראה מהוראות אלה :

(1) אי-ניהול רישום, אי-דיווח או הצגת דיווח כזב לממונה או לרשות המקומית, בניגוד להוראות סעיפים 4(ג), 10(א), 12, 15, 17, 19 ;

(3) דרישת פיקדון גבוהה מהעלות שנקבעה על ידי המשרד, בניגוד להוראות סעיף 4(ג) ;

(4) אי החזרת פיקדון עבור פסולת חקלאית, בניגוד להוראות סעיף 4(ג) ;

(5) גביית עלות איסוף ו/או מיון הפסולת מהרוכש או מהרשות המקומית, בניגוד להוראות סעיף 5(ג) ;

(6) איסוף הפסולת החקלאית מאוחר ממוחשבים, בניגוד להוראות סעיף 5(ד) ;

(7) אי-שמירת מסמכים, בניגוד להוראות סעיף 16 ;

(8) אי-הודעה לרשויות המקומיות על שלילת אישור פעילות של יצרן או יבואן, בניגוד להוראות סעיף 17 ;

(9) חריגה מזמן מתן האישור לבקשת משווק, בניגוד להוראות סעיף 18(א);

(ד) סכום העיצום הכספי בגין אי עמידה ביעדי המיחזור האמורים בסעיף 3(ג) לחוק זה תחושב על ידי הממונה ובהתייעצות עם המשרד והשר, בהתאם לעלות הכספית שתגרם מהנזק הסביבתי של הפסולת החקלאית שלא הועברה למיחזור ושימוש חוזר. העלות תחושב ביחס לכמות סך המשקל הפלסטיק הכולל שמכר היצרן או היבואן באותה השנה וליעד שהתבקש לעמוד בו לשם מיחזור ושימוש חוזר;

29. סכומים מופחתים

(א) הממונה אינו רשאי להטיל עיצום כספי בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בסימן זה, אלא לפי הוראות סעיף קטן (ב);

(ב) השר, בהסכמת שר המשפטים, רשאי לקבוע מקרים, נסיבות ושיקולים שבשלהם יהיה ניתן להטיל עיצום כספי בסכום הנמוך מהקבוע בסימן זה;

30. הפרה נמשכת והפרה חוזרת

(א) בהפרה נמשכת ייווסף על העיצום הכספי הקבוע לאותה הפרה, החלק העשירים שלו לכל יום שבו נמשכת ההפרה.

(ב) בהפרה חוזרת ייווסף על העיצום הכספי שהיה ניתן להטיל בשלה אילו היתה הפרה ראשונה, סכום השווה לסכום העיצום הכספי; לעניין זה, "הפרה חוזרת" – הפרת הוראה מההוראות המפורטות בסעיף 28 בתוך שנתיים מהפרה קודמת של אותה הוראה שבשלה הוטל על המפר עיצום כספי או שבשלה הורשע המפר.

31. המועד לתשלום העיצום הכספי

העיצום הכספי ישולם בתוך שלושים ימים מיום מסירת דרישת התשלום כאמור בסעיף 27.

32. סכום מעודכן של העיצום הכספי

(א) העיצום הכספי יהיה לפי סכומו המעודכן ביום מסירת דרישת התשלום, ולגבי מפר שלא הגיש את טענותיו כאמור בסעיף 26 – ביום מסירת ההודעה על כוונת החיוב; הוגשה עתירה לבית משפט לעניינים מינהליים, ובית המשפט הורה על עיכוב תשלומו של העיצום הכספי – יהיה העיצום הכספי לפי סכומו המעודכן ביום ההחלטה בעתירה.

(ב) סכומי העיצום הכספי כאמור בסעיף 28 יתעדכנו ב-1 בינואר בכל שנה (בסעיף קטן זה – יום העדכון), בהתאם לשיעור עליית המדד הידוע ביום

העדכון לעומת המדד שהיה ידוע ביום העדכון בשנה שקדמה לו ; הסכום האמור יעוגל לסכום הקרוב שהוא מכפלה של מאה שקלים חדשים ; בחוק זה, "מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(ג) הודעה על סכום העיצום הכספי המעודכן לפי סעיף קטן (ב), תפורסם ברשומות.

הפרשי הצמדה וריבית 33.

לא שולם עיצום כספי במועד, ייוספו עליו לתקופת הפיגור הפרשי הצמדה וריבית, עד לתשלומו ; בסעיף זה, "הפרשי הצמדה וריבית" – כהגדרתם בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961 (בסימן זה – הפרשי הצמדה וריבית).

עתירה

34.

(א) אין בהגשת עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים על דרישה לתשלום עיצום כספי לפי סימן זה, כדי לעכב את תשלום העיצום הכספי, אלא בהסכמת הממונה או אם בית המשפט הורה על כך.

(ב) התקבלה עתירה כאמור בסעיף קטן (א) לאחר ששולם עיצום כספי, יוחזר העיצום הכספי בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו ועד יום החזרתו.

פרסום

35.

הוטל עיצום כספי לפי סימן זה, יורה הממונה למפר לפרסם בעיתון או בכל דרך אחרת שיורה את דבר הטלת העיצום, את שמו של המפר, את מהות ההפרה שבשלה הוטל ונסיבותיה ואת סכום העיצום ;

שמירת אחריות
פלילית

36.

(א) תשלום עיצום כספי לא יגרע מאחריותו הפלילית של אדם בשל הפרת הוראה המנויה בחוק זה ;

(ב) הוגש נגד אדם כתב אישום בשל עבירה, לא יחויב בשל המעשה המהווה את העבירה בתשלום עיצום כספי, ואם שילם – יוחזר לו הסכום ששולם בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

מאסר

37.

העושה אחד מאלה, דינו- מאסר שלוש שנים :

- (1) ייצור או ייבוא מוצרי פלסטיק חקלאי ללא אישור תוכנית פעילות למיחזור ושימוש חוזר, בניגוד להוראות סעיף 7 ;
- (2) הצגת מידע כוזב לשם אישור תוכניות מיחזור ושימוש חוזר, בניגוד להוראות סעיף 7 ;
- (3) אי-ביצועה של תוכנית פעילות או עשיית שינוי לא מאושר, אשר הובילו לפגיעה סביבתית, בניגוד להוראות סעיף 7 ;

(4) אי-ביצועה של חובת איסוף ומיון פסולת הפלסטיק מהרוכש, בניגוד להוראות סעיף 5 ;

(5) שינוע הפסולת לאתר מיחזור בלתי מורשה, בניגוד להוראות סעיף 8 ;

פרק ו': ביצוע והוראות נוספות

- שקיפות ופרסום 38. המשרד יעלה, מדי שנה, דו"ח מסכם לאתר המשרד הממשלתי, אשר יהיה נגיש דו"חות לרשות הציבור
- וזמין לציבור הרחב, ללא עלות, ויכלול :
- (א) אינפורמציה בדבר סוגי וכמויות הפלסטיק שנמכרו ברשויות המקומיות השונות בשנה החולפת ;
- (ב) אינפורמציה בדבר סוגי וכמויות הפלסטיק שהועברו למיחזור והשבה מאותן רשויות מקומיות בשנה החולפת ;
- (ג) מידע בדבר מתקני האיסוף, המיון, המיחזור והשימוש החוזר לצרכי פסולת פלסטיק חקלאי, אשר יכלול את כתובתם ודרכי התקשרות ;
- (ד) סיכום מידע בדבר אחוז הפלסטיק שמוחזר והושב, ביחס לשנים עברו, משנת כניסתו לתוקף של חוק זה ;
- ביצוע 39. השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
- שמירת זכויות 40. חוק זה בא להוסיף על כל זכות או חובה הקבועות על פי דין ואינו בא למעט מהן.
- תחילה 41. תחילתו של חוק זה שנה מיום פרסומו.

ד ב ר י ה ס ב ר

ענף החקלאות הוא בעל חשיבות מרובה למשק ולאיתנות הכלכלית והחברתית בישראל. החקלאות מספקת תעסוקה וחיונית לשמירה על ביטחון תזונתי והתמודדות למול משבר האקלים הקיים והאתגרים שהוא מעמיד בפנינו.

הליך הייצור החקלאי מוביל להיווצרות תוצרי לוואי מסוגים שונים שמהווים פסולת חקלאית, ביניהם חומרים אי-אורגניים ביניהם רשתות ויריעות פלסטיק, יריעות חיפוי קרקע, ציוד השקייה וכדומה. לפי נתוני המשרד להגנת הסביבה, בישראל מיוצרים מדי שנה כ-30,000 טון של פסולת משימוש חקלאי. ניהול נכון של תוצרי הלוואי, באופן שהולם את עקרונות החקלאות המשמרת, הוא בעל פוטנציאל להוות משאב יקר ערך למטרות מיחזור לחומר הגלם. התייעלות כלכלית, אנרגטית וסביבתית מבטאת מגמה הולכת וגוברת בעולם של כלכלה מעגלית.

המצב הנוכחי בו אין מענה לסוגיה גורם לכך שמתקני האיסוף האזוריים מלאים עד אפס מקום והפסולת הופכת למטרד משמעותי עבור החקלאים¹¹; כתוצאה מכך, הפסולת נערמת במשקים או מושלכת באופן פיראטי בשטחים ציבוריים ומעלה את התופעה הבלתי-חוקית של הבערת פסולת. יש להתמודד עם הפסולת באופן שמיישם מדיניות כמקובל במדינות אירופה, מתוך דאגה לבריאות הציבור ושמירה על הקרקע למטרות סביבתיות והבטחת הביטחון התזונתי לאוכלוסייה.

חוק זה מתמקד בטיפול בפסולת הפלסטיק דרך הטלת חובת אחריות יצרן מורחבת לפסולת פלסטיק בחקלאות. זוהי הרחבה של עיקרון "המזהם משלם" לפיה עלויות השלכת ופינוי הפסולת יוטלו על יצרן הפסולת. לפי עקרון אחריות יצרן מורחבת, יש לגלם את העלות הסביבתית השלילית והטיפול בפסולת (איסוף, מיון, מחזור ושימוש חוזר) במחיר המוצר ומהותה היא הפיכת היצרן של המוצר לאחראי עליו לאורך כל מחזור החיים שלו. מטרות החקיקה לפנינו הן להוביל לכלכלה מעגלית ומשק סגור באופן שיוביל לשינוי תפיסה תעשייתית ויישום עקרונות סביבה ברי קיימא.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי דנה זלמנוב.

הצעת חוק גידול והחזקת תרנגולות מטילות בתנאים נאותים, התשפ"א- 2021

מטרה	1.	מטרתו של חוק זה לדאוג שהחזקת התרנגולות המטילות תאפשר את התנהגותן הטבעית וסיפוק צרכיהן הבסיסיים לשם גידול ומחייה בתנאים נאותים ;
הגדרות	2.	בחוק זה – "לולים ללא כלובים" – מערכות ללא כלובים שיש בהן קן ומוטות לעמידה. מערכות אלו נחלקות לכמה סוגים : (א) לולים ללא כלובים למקומות סגורים- אסם או לול מעוף ; (ב) לולים עם גישה לחצר- לולי חופש ; (ג) לולים אורגניים ; "תנאים נאותים"- החזקת התרנגולות במבנה שרצפתו מכוסה ברפד, או בחצר ובה מחסות מפגעי מזג האוויר, באופן שיאפשר לה :

¹¹ סקר שערך משרד החקלאות ופיתוח הכפר בשיתוף עם ארגון "המאיץ לשיתוף", העלה שהסיבה המשמעותית ביותר לכך שהפסולת מהווה עבור חקלאים מטרד משמעותי היא העדר מתקני מיחזור וטיפול בפסולת - <https://falcha.co.il/wp-content/uploads/2020/10/%D7%A%D7%A6%D7%90%D7%95%D7%AA-%D7%A1%D7%A7%D7%A8-%D7%9E%D7%92%D7%93%D7%9C%D7%99%D7%9D-%D7%A4%D7%A1%D7%95%D7%9C%D7%AA-%D7%A4%D7%9C%D7%A1%D7%98%D7%99%D7%A7-%D7%91%D7%97%D7%A7%D7%9C%D7%90%D7%95%D7%AA.pdf>

(א) להלך, לעופף, לשכב, לעמוד, להניע ראשן ללא מגבלה, להתנער, לנקר בקרקע או ברפד ולמתוח את איבריהן במלואם מבלי לגעת בדפנות המתחם או בתרנגולות אחרת;

(ב) להתפלש בעפר או בחומר פריר דומה, ללא הגבלה על מתקן "אמבט החול";

(ג) גישה לבד לינה מתאים, מוסתר ומוגבה משמעותית מהקרקע;

(ד) גישה לתא הטלה מתאים, המעניק מסתור;

(ה) לשחוק טפרים במתקן המתאים, או לחילופין, מתן אפשרות לשחיקת טפרים שתרחש תוך כדי הליכה וחיפוש מזון (גם כאשר המזון ניתן לתרנגולות);

"הארגון" – ארגון להגנה על בעלי חיים שאישר השר לפי חוק זה;

"השר" – השר להגנת הסביבה.

4. איסור על שימוש בכלובים
 - (א) אדם ייגדל וישכן תרנגולות מטילות אך ורק בלולים ללא כלובים המאפשרים להן תנאים נאותים;
 - (ב) גידול והחזקת תרנגולות מטילות בכלובים מכל סוג שהוא – אסור;
5. הגוף המפקח
 - (א) השר ימנה את הארגון המתאים לשם פיקוח על ביצוע סעיפי החוק;
 - (ב) הארגון יהווה את הסמכות המפקחת לביצוע חוק זה;
6. סמכויות הארגון
 - (א) הארגון יערוך סיורים קבועים במשקי הלול, לפחות פעם בשנה;
 - (ב) הארגון יורשה לערוך סיורי פתע במשקי הלול לשם בחינת ביצוע חוק זה, לא יותר מארבע פעמים בשנה;
 - (ג) הארגון רשאי להמליץ לשר על עדכונים להגדרות מעודכנות לחוק זה ודרכים ליישום החוק;
7. מתן תעודה בדבר גידול בתנאים נאותים
 - (א) הארגון יהיה רשאי לתת לאדם או משק חקלאי, המגדל תרנגולות מטילות, תעודה בדבר גידול בתנאים נאותים של תרנגולות מטילות;
 - (ב) לצורך מתן התעודה האמורה בסעיף קטן (א), רשאי הארגון לדרוש עדויות וראיות בנוסף לסיורים האמורים בסעיף 6 לחוק זה, על כך שהתרנגולות המטילות גדלות בתנאים נאותים;
 - (ג) ארגון לא יורשה לגבות תשלום או כל הטבה אחרת שתנתן לו עקב הענקת התעודה, מלבד למענק הממשלתי המופיע בסעיף 8 לחוק זה;
8. מענק ממשלתי לארגון
 - (א) הארגון שייבחר על ידי השר, יקבל מענק ממשלתי חד-שנתי בתרומה לביצוע מטרות החוק;
 - (ב) גובה המענק ייקבע על-ידי השר;
9. איסור ניגוד עניינים

הארגון יפעל כשלנגד עיניו מטרות חוק זה ויודיע לשר על כל ניגוד עניינים שעשוי להיות לארגון או לנציגים מטעמו באשר ליישום החוק או לקבלת המענק הממשלתי;

10. חובת שיווק ביצים
מקומית ממשק בעל
תעודת "תנאים
נאותים"
- (א) משווק יורשה לשווק ביצים אך ורק אם מקורן בלולים שקיבלו תעודת אישור לתנאים נאותים, כאמור בסעיף 7 לחוק זה ;
(ב) המשווק מחויב לדרוש מסמך כתוב המאשר את האמור בסעיף קטן (א) ;
11. חובת שיווק ביצים
מיובאות מלול בעל
"תנאים נאותים"
- (א) משווק תוצרת מיובאת יורשה לשווק ביצים אך ורק אם מקורן בלולים בעלי תנאים נאותים ;
(ב) משווק תוצרת מיובאת יהיה חייב בהוכחה ברורה ובכתב על כך שמקור הביצים הן במשקים בעלי תנאים נאותים ;
(ג) המסמך הכתוב יכלול פירוט של כל הקריטריונים תחת "תנאים נאותים" לחוק זה ;
12. חובת מכירת ביצים
שמקורן בלול בעל
"תנאים נאותים"
- (א) כל מוכר ביצים מחויב לדרוש מסמך כתוב המעיד על כך שמקור הביצים במשק שמעניק תנאים נאותים לתרגולות המטילות ;
(ב) כל מוכר ביצים תוצרת הארץ מחויב לדרוש מהמשווק ו/או בעל הלול העתק תעודת אישור ל"תנאים נאותים", כאמור בסעיף 7 לחוק זה ;
(ג) מכירת ביצים שאינה עומדת בתנאים שמחייב החוק הינה אסורה ;
13. איסור סימון ביצים
- לא יסמן אדם ביצים באופן ממנו משתמע כי התרגולות המטילות גדלות בתנאים נאותים ו/או בלולים ללא כלובים, אלא אם קיבל תעודה כאמור בסעיף 7 ובכפוף לקבוע בתעודה ;
14. עונשין
- (א) העובר על הוראות סעיף 4, 10(א), 11(א), 13 – דינו מאסר שלוש שנים ;
(ב) העובר על הוראות סעיף 9- דינו קנס האמור בסעיף 63(א) לחוק העונשין, התשל"ז- 1977 ;
(ג) העובר על הוראות סעיף 10(ב), 11(ב), 12- דינו הקנס האמור בסעיף 61(א) לחוק העונשין, התשל"ז- 1977 ;
15. ביצוע ותקנות
- השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
16. שמירת זכויות
- חוק זה בא להוסיף על כל זכות או חובה הקבועות על פי דין ואינו בא למעט מהן.
17. תחילה
- תחילתו של חוק זה כשנה מיום פרסומו.

ד ב ר י ה ס ב ר

מטרתו של חוק זה ליצור תנאים נאותים לגידול תרגולות מטילות בחקלאות מתוך מחויבות לערכים הומניים המתנגדים להתעללות בבעלי-חיים ודאגה לבריאות הציבור.

הדירקטיבה האירופית שהוחלה כבר לפני כעשור, קבעה חובת שימוש בלולים ללא כלובים או בלולים מאובזרים ואסרה שימוש על לולים רגילים. דו"ח ביקורת של הנציבות האירופית לפרלמנט ולמועצת האו"ם מעלה שכן

לשנת 2020, 52% מהמדינות באיחוד האירופי משתמשות בלולים ללא כלובים¹². מגמה זו של מעבר משימוש בכלובים (רגילים או מאובזרים) ללולים ללא כלובים נמצאת בעלייה מתמדת בהתאם לדו"חות הנציבות האירופית לפרלמנט (ישנו גידול של 5.2% משנת 2017)¹³.

בעוד שבשנת 2012 כל המדינות באיחוד האירופי חדלו משימוש בכלובים רגילים, המצב בישראל בשנת 2021 מלמד שהכלובים המשמשים לחלקים ניכרים בענף הלול הם לולי סוללה בהן דחוסות התרנגולות האחת על האחרת באופן שלא מאפשר להן תזונה. הכלובים המסורתיים המצויים כיום בשוק הם בלתי-הומניים ומהווים התעללות של ממש הגורמת סבל לתרנגולות. חברה מודרנית ונאורה לא יכולה לסבול התאכזרות לבעלי החיים בתוכה, על אחת כמה וכמה כשישנם פתרונות הולמים שמיושמים על-ידי עשרות מדינות בהצלחה.

דאגה לבריאות התרנגולות המטילות טומן בחובו דאגה לבריאות הציבור מאחר ותרנגולת השרויה במצוקה מצויה ברמת סיכון גבוהה יותר לפיתוח מחלות מעיים, סלמונלה ושאר מחלות מזיקות שעשויות לעבור לביצים. תרנגולות שאינן יכולות לממש התנהגויות טבעיות, כמו אמבט חול פעם ביומיים, לא יכולות לשמור על בריאות עורן ועל ניקיון מטפילים. לפיכך ישנה חשיבות נוספת באיסור שיווק או מכירה של ביצים שמקורן בתרנגולות מטילות שלא גדלו בתנאים נאותים, מתוך מחויבות לשמירה על בריאות הציבור. בחינה כלכלית מעלה שמעבר למתקנים ללא כלובים תהא משתלמת יותר מבחינה כלכלית על פני מעבר לכלובים מאובזרים וכמו-גם תדרוש אכיפה נמוכה יותר.

הגיעה העת לפעול למען שינוי שידרוש מתקנים שיאפשרו לתרנגולות תנועה חופשית, תעופה ומימוש התנהגויות טבעיות. המעבר ללולים ללא כלובים יתבטא ברווחים בריאותיים לציבור וכדאי מבחינה כלכלית על פני כל חלופה אחרת בבואנו לממש את החובה החוקית והאתית שלא לגרום לסבל והתעללות בבעלי החיים.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי דנה זלמנוב.

הצעות חוק דומות הונחו על שולחן הכנסת החמש-עשרה על ידי חבר הכנסת אברהם פורז (פ/3126, פ/3633), על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חברי הכנסת דב חנין, איתן כבל, יואל חסון וגלעד ארדן (פ/3854/17), על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חברי הכנסת דב חנין ואיתן כבל (פ/1278/18), על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חבר הכנסת דב חנין וקבוצת חברי הכנסת (פ/54/19), על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת יעקב מרגי וקבוצת חברי הכנסת (פ/2217/20), ועל שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חברי הכנסת מיקי חיימוביץ' ואלי אבירד (פ/403/22).

¹² https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/eggs-dashboard_en.pdf, p. 7.

¹³ European Commission, Report from the Commission to the European Parliament and Council on the implementation of Council Directive 98/58/EC concerning the protection of animals kept for farming purposes, September 8th 2016. The European Court of Auditors, Animal welfare in the EU: closing the gap between ambitious goals and practical implementation, November 14th 2018, p. 5.

הצעת חוק עידוד חקלאות צמחית, התשפ"א-2021

- מטרה
1. חוק זה בא לשמר ולקדם את פוטנציאל ייצור המזון הצמחי בישראל מתוך מחויבות לקידום ביטחון תזונתי לאוכלוסייה, הגנה על הסביבה הטבעית במחשבה רב-דורית והפיכת הענף החקלאי למגוון ובר-קיימא, דרך-
- (א) תמיכה בעסקים קטנים של חקלאות צמחית באופן שיצמצם את הסיכונים הכלכליים העומדים לפניהם ;
- (ב) קידום שיווק ישיר של תוצרת חקלאית טרייה ישירות לצרכן בשווקים אלקטרוניים או דרך קבוצות מכירה והקמת מרכזי מזון שישנעו את התוצרת מהחקלאי לצרכן ;
- הגדרות
2. בחוק זה –
- "חקלאות צמחית" – גידולי שדה, פירות וירקות ;
- "עסקים קטנים ובינוניים" – חקלאי אשר עוסק במישרין בייצור תוצרת חקלאית טרייה אשר מחזור עסקיו בשנה האחרונה לא עלה על 5 מיליון ש"ח ;
- "משק מקיים" – משק שפעילותו עומדת בעקרונות חקלאות משמרת, לפי מדרג שתקבע המנהלה כמופיע בחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, תשמ"א-1980 ;
- "מועצת הצמחים" – המועצה שהוקמה בחוק מועצת הצמחים (ייצור ושיווק), התשל"ג-1973 ;
- "השירותים להגנת הצומח ולביקורת" – מנהל השירותים להגנת הצומח ולביקורת במשרד החקלאות ;
- "תקנים תברואתיים" – תקנים שיוגדרו על-ידי מועצת הצמחים והשירותים להגנת הצומח ולביקורת, אשר יעמדו בתקני הייצוא המחמירים הקיימים בארץ לייצוא תוצרת חקלאית צמחית טרייה ;
- "חקלאי" – בהתאם להגדרת "יצרן חקלאי" בחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, השתמ"א-1980 ;
- "ענף החקלאות" – התייחסות בלעדית ליצרנים חקלאים בענף החקלאות הצמחי בלבד.
- "המנהלה" – מנהלת ההשקעות בחקלאות האמורה בחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, תשמ"א-1980.

"השר" – שר החקלאות ופיתוח הכפר;
 "המשרד" – משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

פרק א': מנגנוני מסחר "מהחקלאי לצרכן"

3. הקמת תוכנית אב לכלים מעשיים לשיווק בחקלאות
 השר יקים תוכנית אביב שמטרתה להקנות לחקלאים כלים מעשיים לשם שיווק מרכולתם באופן מקוון;
4. עקרונות בסיס תוכנית האב
 תוכנית האב האמורה בסעיף 3 לחוק זה, תכלול:
 (א) זירות מסחר דיגיטליות- השר יפעל ליצירת פלטפורמה מקוונת שתעניק לחקלאי את האפשרות להגיש את מוצריו באופן ישיר ויעיל לציבור הרחב ו/או יפעל למתן הנחות והטבות עבור פרסום מקוון לחקלאים;
 (ב) פלטפורמות מידע נגישות ועדכניות לחקלאי- השר יפעל ליצירת מנגנון אשר ינגיש מידע רלוונטי ועדכני לחקלאים באשר לטכנולוגיות מתקדמות ופתרונות חדישים ליעול עבודתם החקלאית. בין היתר דרך ניוזלטרים בתיבת הדואר, ארגון כנסים, גיבוש מערכי לימוד או כל דרך שתאפשר הפצת מידע מקצועי ומעודכן לחקלאי;
 (ג) תמיכה בחקלאים בנושאי לוגיסטיקה ושינוע מוצרים צמחיים- השר יפעל ליצור מנגנוני סבסוד ו/או תמיכה ישירה בחקלאים בכל הנוגע ללוגיסטיקה והובלת מוצריהם ישירות לצרכנים;
5. הקמת מרכזי מזון מרכזיים לאחסון תוצרת חקלאית טרייה
 השר יפעל להקמת מרכזי מזון מרכזיים לאחסון תוצרת חקלאית טרייה, ולשם כך יעשו הפעולות הבאות-
 (א) מיפוי מרכזי האוכלוסייה המהווים יעד שוק פוטנציאלי עבור חקלאים;
 (ב) הגדרת צרכי החקלאים לשם שינוע מוצריהם לצרכנים, תוך התחשבות ותמיכה נוספת בחקלאים המרוחקים ממרכזי האוכלוסייה המנויים בסעיף קטן (א);
 (ג) הקמת מרכזי מזון מרכזיים לאחסון תוצרת חקלאית טרייה שיחויבו לעמוד בתקנים תברואתיים מחמירים מטעם מועצת הצמחים והשירותים להגנת הצומח והביקורת;
 (ד) מרכזי המזון יתנו מענה המתחשב בצרכים המשתנים של החקלאים לפי מיקומם הגיאוגרפי ותוצרתם החקלאית;
6. דו"ח פעילות שנתי
 משרד החקלאות יפרסם מדי שנה באתר האינטרנט הממשלתי של המשרד, דו"ח פעילות מלא ושקוף שיהיה נגיש לכלל הציבור. הדו"ח יכלול:
 (א) מספר החקלאים הקטנים בארץ;
 (ב) סוגי הגידולים של החקלאים הקטנים והתפלגותם המספרית;
 (ג) מידע רלוונטי בדבר זירות המסחר הדיגיטליות, פלטפורמות המידע הנגישות לחקלאי ומנגנוני התמיכה לחקלאי לשם שינוע ולוגיסטיקה;

- (ד) מספר מרכזי המזון המרכזיים לאחסון תוצרת חקלאית טרייה, מיקומם ויכולת התפוסה המירבית שלהם ;
- (ה) הפעולות, היוזמות והתוכניות שהופעלו לקידום מטרות חוק זה וכמו גם תוכניות עתידיות לקידום מטרות החוק ;
- (ו) הסכום הכספי הכולל שהושקע ביוזמות ובתוכניות האמורות בחוק זה, מדי שנה ;

פרק ב': תמיכה ישירה לעוסקים בחקלאות צמחית

- הקמת תוכנית מענק 7.7. כספי לחקלאים בענף החקלאות הצמחית
- (א) השר ייקבע תוכנית סובסידיות ארוכת טווח, באישור המנהלה, אשר תתפרש על גבי שש שנים. אלו יהיו עקרונות המפתח :
- a. מענק כספי לחקלאים באופן בלתי תלוי בייצור, מלבד מקרים מיוחדים ;
- b. מתן זכאות למענק כספי שתנתן בתנאי לשמירה על איכות הסביבה, בטיחות המזון ורווחת בעלי החיים ;
- c. הצבת יעדי פעילות חקלאית בהתאם לייצור באיחוד האירופי ;
- d. הפחתת המימון עבור משקים גדולים והתמקדות בתוכניות לחקלאים קטנים ופיתוח הכפר ;
- e. תמיכה כלכלית ישירה על בסיס היקף הקרקע שמחזיק החקלאי ;
- זכאות למענק כספי 8.8. זכאות למענק כספי
- (א) זכאות למענק כספי בתוכנית תנתן לשטח חקלאי שמתבצעת בו פעילות חקלאית פעילה לייצור מוצרי חקלאות צמחיים ;
- (ב) השר יגדיר קריטריונים למתן המענק על בסיס תמיכה לדונם, בהתחשב בסוג הגידול, איזור הגידול ושיטת העיבוד ;
- (ג) גובה המענק יוגדר על ידי המנהלה וינתן לחקלאים המתאימים, בכפוף לקריטריונים האמורים בסעיף קטן ב' ;
- 9.9. זכאות להגדלת המענק
- (א) משקים חקלאיים שיעמדו בתנאי הפיקוח העליונים להגדרת "משק מקיים", יהיו זכאים להגדלת המענק ;
- (ב) השר יגדיר, בשיתוף עם השר להגנת הסביבה, הגדרה מתאימה לפיתוח בר-קיימא, שיתבססו על המאפיינים הבאים :
1. שמירה על משאבי הקרקע, מקורות המים, צמחים ובעלי חיים וצמצום פגיעה סביבתית ;
2. יעילות אקולוגית המבוססת על ניצול יעיל וחסכוני של משאבים הכרחיים לפעילות (אנרגיה, מים וקרקע) ;
- (ג) גובה המענק יוגדר על ידי המנהלה וינתן לחקלאים המתאימים, בכפוף לקריטריונים האמורים בסעיף קטן ב' ;
- 10.10. ביצוע
- השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
- 11.11. שמירת זכויות
- חוק זה בא להוסיף על כל זכות או חובה הקבועות על פי דין ואינו בא למעט מהן.

ד ב ר י ה ס ב ר

דפוסי התזונה הקיימים בישראל פוגעים בבריאות האוכלוסייה ומובילים למחלות כרוניות רבות ואף לתמותה, בעיקר בקרב שכבות האוכלוסייה החלשות. העלות הכלכלית על הקופה הציבורית הנובעת מטיפול באותן מחלות הנובעות מתזונה לקויה הינה עלות כבדה, הגורמת בנוסף להשפעות כלכליות עקיפות. אלו הם אתגרים שמחייבים התערבות ממשלתית בדפוסי התזונה. בנוסף, ישנה חשיבות עליונה בשינוי התזונה בישראל ומיקוד אסטרטגי שיתמוך בייצור מקומי של מזונות בריאים הנדרשים להבטחת ביטחון מזון לאוכלוסיית ישראל, על רקע משבר האקלים המחרף.

היעדים העיקריים העומדים בפנינו דרך שינוי דפוסי התזונה הם אספקה יציבה של מזון לאוכלוסייה, באופן שיענה על הצרכים הבריאותיים הנדרשים. חלק מהותי בשינוי זה הוא תמרוץ החקלאים העוסקים בחקלאות צמחית דרך תמיכה ישירה, באופן שיאפשר קשר ישיר בין החקלאי לצרכן וישמור על מחירים ברי השגה של מוצרים צמחיים בריאים. לפיכך, חוק זה בא לענות על הצורך במתן כלים מעשיים לחקלאים לשם שיווק תוצריהם, בניית ערוצי שיווק נוספים לערוצים המסורתיים, הנגשת תוצרת חקלאית טרייה לצרכן ישירות מהחקלאי וכמו גם יצירת תוכניות לתמיכה כלכלית ישירה וביטוח הכנסה לחקלאים בענף הצמחי.

החקלאות המקומית, אשר הענף הצמחי מהווה כ-60% מסך תפוקתה, היא תשתית לאומית חשובה ברמה התזונתית, הסביבתית והאסטרטגית. אספקה יציבה של מזון בריא ומזין לאוכלוסייה הגדלה במהירות, הינה אתגר משמעותי ובר השגה. עידוד ותמיכה ממשלתיים בחקלאות הצמחית הם קריטיים לשם מימוש פוטנציאל כושר ייצור הענף הצמחי בישראל לענות על צרכי האוכלוסייה הגדלה, ללא צורך בייבוא נרחב.

הצעת חוק זו נכתבה מטעם צוות תזונה וחקלאות מקיימת של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי דנה זלמנוב.

הצעת חוק הגנה על בריאות הציבור (הפחתת הסיכון מחומרי הדברה), התשע"ז-2017 (הגשה מחדש, התשפ"א-2021)

פרק א': מטרות והגדרות

מטרות החוק 1. חוק זה מטרתו להפחית את הסיכון הנובע משימוש בחומרי הדברה, ובכלל זה למזער את הפגיעות בבריאות האדם, בסביבה, במערכות האקולוגיות ובקרקע, הנגרמות או העלולות להיגרם עקב השימוש בתכשירי הדברה בשטחים פתוחים, במגזר החקלאי ובמרחב הציבורי, תוך הבטחת קיומה של החקלאות בישראל, לרבות אספקת התוצרת החקלאית ואיכותה, ומניעת מפגעים כתוצאה ממזיקים לאדם או לרכוש, והכל למען בריאות הציבור ולמען הדורות הבאים ובהתחשב בצורכיהם.

"אזור רגיש" – כל אחד מאלה:

- (1) אזור הכולל ערכי טבע שהם פגיעים במיוחד לנזקים אפשריים מתכשירי הדברה, לרבות מקורות מים, צמחים, בעלי חיים ומערכות אקולוגיות בעלות ערכיות סביבתית;
 - (2) אזור המשמש או המיועד לשמש אזור למגורים או למבני ציבור, ובכלל זה מבני חינוך, מעונות, מרפאות, בתי חולים ומוסדות אחרים לטיפול בבני אדם או אזור לתיירות או לנופש;
- "ארגון חקלאי יציג" – ארגון שהשר הכיר בו כמייצג של חקלאים, ושהוא לדעת השר נוגע בעניין;
- "גורמים מבצעי הדברה" – אדם, תאגיד או רשות ציבורית, או מי מטעם, העושה שימוש בתכשירי הדברה;
- "הדברה משולבת" – הדברה על פי עקרונות הקיימות הסביבתית המשלבת כלים ביולוגיים, פיזיים וכימיים כדי למנוע ולהפחית סכנות בריאותיות וסביבתיות קצרות וארוכות טווח כתוצאה משימוש בחומרי הדברה;
- "חומר פעיל" – חומר כימי הנמצא בתכשיר הדברה ושנוכחותו בו גורמת לפעולות שלחן הוא מיועד;
- "חומר לשימוש מוגבל" – חומר פעיל או תכשיר הדברה, לרבות תכשיר לאידוי קרקע, אשר השימוש בו עלול לגרום לנזק בלתי סביר לסביבה או לבריאות הציבור וגורמים מבצעי הדברה.
- "חוק הגנת הצומח" – חוק הגנת הצומח, התשט"ז–1956¹⁴, והתקנות שהותקנו מכוחו;
- "חוק החומרים המסוכנים" – חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג–1993¹⁵, והתקנות שהותקנו מכוחו;
- "חוק הייצוג" – חוק ייצוג גופים ציבוריים שעניינם בשמירת איכות הסביבה (תיקוני חקיקה), התשס"ג–2002¹⁶;
- "חוק העונשין" – חוק העונשין, התשל"ז–1977¹⁷;

¹⁴ ס"ח התשט"ז, עמ' 79.

¹⁵ ס"ח התשנ"ג, עמ' 28.

¹⁶ ס"ח התשס"ג, עמ' 208.

¹⁷ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

"חוק פסיקת ריבית והצמדה" – חוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א–1961¹⁸;

"חוק שמירת הניקיון" – חוק שמירת הניקיון, התשמ"ד–1984¹⁹;

"מבנים חקלאיים" – מבנים לייצור וטיפול בתוצרת חקלאית לרבות בתי אריזה ומיון, חממות ומחסני תוצרת לא מעובדת, וכן מבנים לגידול בעלי חיים;

"מזיקים" – בעלי חיים שאינם ערך טבע מוגן או חיית בר מוגנת, העלולים לגרום למפגע או למטרד, ומנויים בתוספת הראשונה בחוק הסדרת העיסוק בהדברה תברואית, התשע"ו–2016²⁰;

"מרחק מגן" – מרחק בו קיים איסור על יישום תכשירי הדברה כאמור בסעיף 20 לחוק זה;

"הממונה" – מי שמונה לפי סעיף 53;

"המשרד" – המשרד להגנת הסביבה;

"ערכי ייחוס" – ערכי ריכוז מרבי או כמות מרבית של חומר כימי באוויר, שחריגה מהם יוצרת חשש לסיכון או פגיעה בחיי אדם, בבריאותו או באיכות חיו, או לסיכון או פגיעה בסביבה, לרבות בקרקע, במים, בחי ובצומח;

"פעולות מניעה" – פעולות מכניות, טכניות או אגרונומיות לשם מניעה, דחייה, הרחקה או הפחתה של אוכלוסיה של מזיקים, נגעים או צמחים בלתי רצויים;

"פקודת מחלות בעלי חיים" – פקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש], התשמ"ה–1985²¹;

"פקודת הרוקחים" – פקודת הרוקחים [נוסח חדש], התשמ"א–1981²², והתקנות שהותקנו מכוחה;

"הקרן" – הקרן לשמירת הניקיון כהגדרתה בסעיף 10(א) לחוק שמירת הניקיון;

"רשות ציבורית" – גורם מבצע הדברה שהוא אחד מאלה:

(1) הממשלה ומשרדי הממשלה, לרבות יחידות הסמך שלהם;

(2) רשות מקומית;

(3) חברה עירונית;

(4) תאגיד שהוקם בחוק;

¹⁸ ס"ח התשכ"א, עמ' 192.

¹⁹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 142.

²⁰ ס"ח התשע"ו, עמ' 548.

²¹ ס"ח התשמ"ה, עמ' 84.

²² ס"ח תשע"א, עמ' 1001.

(5) חברה ממשלתית וחברה בת ממשלתית כהגדרתן בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975²³;

(6) גורם שהוסמך או שהוצע לו סמכויות לבצע פעולות ייעור לפי כל דין;

(7) גוף שהוסמך לבצע הדברה במרחב הציבורי, כפי שקבע השר;

"שימוש בתכשירי הדברה" – כל יישום של תכשירי הדברה, לרבות באופן של פיזור בסביבה, החדרה למערכת מי השקיה, ריסוס בכל צורה, או יישום ישיר לצמח או לחלקיו, למעט אלה:

(1) שימוש על גוף האדם, או על בעל חיים המוחזק בביתו או בחצריו של האדם ואינו משמש לעיסוק בעל אופי מסחרי או חקלאי;

(2) שימוש בתוך מבנים, למעט מבנים חקלאיים;

(3) שימוש בחצרות מבנים, למעט חצרות המשמשות בפועל כשטח ציבורי, כגון בית מלון, בריכת שחיה, גן אירועים;

(4) מבנים וחצרות מבנים נוספים שקבע השר;

"תכשיר אידיי קרקע" – תכשיר הדברה שבעת יישומו נוצר גז שנועד לקטילת מזיקים או לחיטוי הקרקע;

"תכשיר הדברה" – חומר, או תערובת של חומרים כימיים בכל מצב צבירה, המכילים חומר פעיל אחד או יותר, למעט דשנים וזבלים, והמיועדים למטרות אלה:

(1) ויסות צמיחה, פריחה ופוריות;

(2) מניעת מחלות חסר ומחלות פיזיולוגיות;

(3) שילוך עלים;

(4) ביעור, דחייה או משיכה של נגעים, ויסות גידולם או מניעתם;

(5) ריפוי פצעי גידום והרכבה;

(6) עיכוב התפתחות, דחייה, הרחקה או הפחתת אוכלוסייה של מזיקים;

"השר" – השר להגנת הסביבה.

כללי שימוש בתכשיר 3. לא ישתמש גורם מבצע הדברה בתכשיר הדברה, אלא בהתאם להוראות חוק זה ועל פי כל דין. הדברה

פרק ב': תכנית פעולה

²³ ס"ח התשל"ה, עמ' 132.

4. תכנית פעולה
לאומית לצמצום
הסיכון משימוש
בתכשירי הדברה

הממשלה תקבע תכנית פעולה לאומית לצמצום הסיכון משימוש בתכשירי הדברה (בחוק זה – תכנית הפעולה), שמטרתה להפחית את ההיקף, הסיכונים וההשפעות השליליות של שימוש בתכשירי הדברה על בריאות האדם והסביבה ולעודד פיתוח ויישום של ניהול הדברה משולבת ושל שיטות חלופיות שיפחיתו את התלות בתכשירי הדברה, הכול כמפורט בסעיף 7.

5. ועדה להכנת תכנית
הפעולה

השר יקים ועדה להכנת תכנית הפעולה (בחוק זה – הוועדה), וזה הרכבה:

- (1) נציג השר, והוא יהיה היושב ראש;
- (2) נציג שר החקלאות;
- (3) נציג שר הבריאות;
- (4) נציג השלטון המקומי שימנה שר הפנים;
- (5) נציג הארגונים החקלאיים היציגים שימנה השר מתוך רשימת מועמדים שהארגונים האמורים יגישו לו;
- (6) נציג ארגונים שעניינם בשמירת איכות הסביבה שייבחר על ידי הארגונים המנויים בחלק א' לתוספת לחוק הייצוג.

6. הליך הכנת תכנית
הפעולה

- (א) הוועדה תפרסם באתר האינטרנט של המשרד הודעה בדבר קיום הליך לגיבוש תכנית הפעולה.
- (ב) כל אדם רשאי, במשך 60 ימים ממועד פרסום ההודעה כאמור בסעיף קטן (א), להגיש לוועדה הצעות בנוגע לתכנית הפעולה.
- (ג) בתום התקופה המנויה בסעיף קטן (ב), תכין הוועדה תכנית פעולה מוצעת (בסעיף זה – ההצעה), ותפרסם את ההצעה באתר האינטרנט של המשרד.
- (ד) כל אדם רשאי, במשך 60 ימים ממועד פרסום ההצעה כאמור בסעיף קטן (ג) (בסעיף זה – תקופת ההתייעצות), להגיש לוועדה את הערותיו.
- (ה) בתוך שישה חודשים מתום תקופת ההתייעצות, תגיש הוועדה לממשלה את תכנית הפעולה המוצעת על ידה; הוועדה תפרסם באתר האינטרנט של המשרד את ההערות שהוגשו לוועדה לפי סעיפים קטנים (ב) ו-(ד), תוך ציון נימוקי הוועדה לקבלתן או לדחייתן.
- (ו) אישרה הממשלה את תכני הפעולה, תפרסם הוועדה באתר האינטרנט של המשרד את תכנית הפעולה.

(ז) הוועדה תעדכן את תכנית הפעולה מעת לעת, ולכל הפחות אחת לחמש שנים בהתאם להוראות סעיף זה, תוך התייחסות להשגת יעדי הפעולה; הממשלה, ואם הסמיכה לעניין זה את השר – השר, יאשרו את עדכון תכנית הפעולה.

תכנית הפעולה תכלול, בין היתר, הוראות בעניינים אלה:

מבנה תכנית הפעולה 7.

(1) מטרות ויעדים כמותיים ואיכותיים בכל הנוגע להפחתת הסיכון משימוש בתכשירי הדברה;

(2) לוחות זמנים להשגת המטרות והיעדים בתכנית והאמצעים הנדרשים להשגתם, לרבות:

(א) תמריצים כלכליים ותמיכות מבוססות תוצאה לעידוד הפחתת השימוש בחומרי הדברה, לרבות יישום הדברה משולבת;

(ב) נהלי עבודה מחייבים ליישום עקרונות של הדברה משולבת;

(ג) פיקוח ואכיפה;

(ד) הדרכה מקצועית לגורמים מבצעי הדברה;

(ה) חינוך והסברה;

(ו) איסוף נתונים;

(ז) מחקר ופיתוח;

(ח) שיתופי פעולה אזוריים;

(3) מדדים לבחינת התקדמות והשגת יעדי התכנית;

(4) פעולות להפחתת או להגבלת שימוש בחומרים לשימוש מוגבל;

(5) תכנית לניטור ומעקב אחר השימוש בתכשירי הדברה והחשיפה לחומרים פעילים, ובמיוחד לחומרים לשימוש מוגבל;

(6) אמצעים להגברת המודעות בקרב הציבור וגורמים מבצעי הדברה בדבר השפעות השימוש בתכשירי הדברה, וליצירת שיח בין חקלאים ובין קהילה המתגוררת בסמוך לשטחים חקלאיים, במטרה להקטין את חשיפת הציבור לסיכון משימוש בתכשירי הדברה.

בעת הכנת תכנית הפעולה תתחשב הוועדה, בין היתר, בשיקולים אלה:

שיקולים 8.

(1) הגנה על בריאות הציבור, בהתחשב באוכלוסיות בעלות רגישות מיוחדת כגון תינוקות, ילדים ונשים הרות;

(2) הבטחת קיומה של החקלאות המגוונת בישראל;

- (3) השפעת התכנית על בעלי עניין, לרבות חקלאים, תושבים המתגוררים בסמיכות לאזורים חקלאיים ורשויות מקומיות ;
- (4) הבטחת אספקת מזון ובטיחות המזון ;
- (5) הגנת גידולים והזנתם ;
- (6) שמירה על איכות הקרקע ופוריותה ;
- (7) הגנת הסביבה, מקורות המים והמגוון הביולוגי ;
- (8) הגברת השקיפות והנגישות למידע בתחום ;
- (9) בטיחות עובדים המשתמשים בתכשירי הדברה ;
- (10) ההשפעות הבריאותיות, הכלכליות, הסביבתיות והחברתיות של האמצעים המוצעים בתכנית ;
- (11) תנאים מקומיים מיוחדים והשפעתם על האפשרות לעמוד ביעדי ומטרות התכנית.

9. הכנת תכנית הדברה
שנתית על ידי רשות
ציבורית
- (א) בתוך שנה מיום פרסום תכנית הפעולה שקבעה הממשלה, תכין ותפרסם כל רשות ציבורית, באתר האינטרנט שלה, תכנית הדברה שנתית, שמטרתה צמצום הסיכון משימוש בתכשירי הדברה על ידי הרשות הציבורית או מי מטעמה, שאינו שימוש לצרכים חקלאיים למעט פעולות ייעור (בחוק זה – תכנית הדברה של רשות ציבורית).
- (ב) תכנית הדברה של רשות ציבורית תהיה בתוקף לשנה הקלנדרית שלאחר מועד פרסומה ותעודכן מדי שנה.
10. מבנה תכנית
ההדברה של רשות
ציבורית
- תכנית ההדברה של רשות ציבורית תיערך במתכונת שיקבע הממונה, ותכלול, בין היתר, את כל אלה :

- (1) מיפוי צרכי ההדברה והגדרת מטרות ויעדי ההדברה ;
- (2) התחום הגיאוגרפי שבו תבוצע התכנית ;
- (3) הגדרה ומיפוי של אזורים רגישים ;
- (4) רשימת תכשירי הדברה וחומרים פעילים מתוכננים לשימוש ;
- (5) הנמקה בשל שימוש בחומרים לשימוש מוגבל ;
- (6) פירוט האמצעים להשגת מטרות ויעדי תכנית ההדברה בדגש על פעולות מניעה, הפחתה ואמצעי טיפול שאינם כימיים ובשים לב לאזורים רגישים ;

- (7) אמצעי ניטור ופיקוח על השימוש בפועל בתכשירי הדברה ;
- (8) מדדים לבחינת התקדמות והשגת יעדי תכנית ההדברה ;
- (9) מידע ונתונים כמותיים אודות יישום תכנית ההדברה בשנה הקודמת, בין היתר לעומת יעדי התכנית ;
- (10) בעלי תפקידים האחראים על יישום התכנית לרבות הכשרתם ;
- (11) כל פרט נוסף שיורה הממונה.
11. שיתוף הציבור בתכנית ההדברה של רשות ציבורית
- (א) טרם פרסום תכנית הדברה של רשות ציבורית לפי סעיף 9, תפרסם רשות ציבורית באתר האינטרנט שלה, תכנית הדברה מוצעת או עדכון מוצע לתכנית הדברה, לפי העניין.
- (ב) כל אדם רשאי, בתוך 60 ימים ממועד פרסום תכנית הדברה מוצעת או עדכון מוצע, כאמור בסעיף קטן (א), להגיש לרשות הציבורית את הערותיו להם.
12. ביצוע תכנית ההדברה של רשות ציבורית
- (א) גורם מבצע הדברה המשתמש בתכשיר הדברה מטעם רשות ציבורית או בתחומה, יפעל בהתאם לתכנית ההדברה של הרשות הציבורית.
- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי מנהל המחוז במשרד להגנת הסביבה, שבתחומו מבקשת רשות ציבורית לבצע הדברה, לאשר לגורם כאמור בסעיף קטן (א) לחרוג מתכנית ההדברה.
- (ג) הודעה בדבר אישור מנהל מחוז, כאמור בסעיף קטן (ב), תפורסם באתר האינטרנט של המשרד להגנת הסביבה וכן באתר האינטרנט של הרשות הציבורית הנדונה.
- (ד) מצא הממונה, או מנהל מחוז המשרד להגנת הסביבה, כי גורם מבצע הדברה פועל בניגוד לאמור בסעיף קטן (א), רשאי הוא, לאחר שהתייעץ עם הרשות הציבורית הנוגעת בדבר, להורות לרשות הציבורית ולגורם מבצע ההדברה לחדול מן הפעולה.
- פרק ג': קביעת ערכי ייחוס, ומרחקי מגן**
13. הוועדה לקביעת מרחקי מגן
- השר ימנה ועדה לקביעת מרחקי מגן (בחוק זה – הוועדה לקביעת מרחקי מגן), וזה הרכבה :
- (1) נציג המשרד להגנת הסביבה, והוא יהיה היושב ראש ;
- (2) נציג משרד החקלאות ופיתוח הכפר ;
- (3) נציג משרד הבריאות ;
- (4) נציג האקדמיה מתחומי הסביבה, החקלאות, ההנדסה או הבריאות שימנה השר מתוך רשימות מועמדים שיוגשו לו על ידי מוסדות מוכרים להשכלה גבוהה ;

(5) נציג הארגונים החקלאיים היציגים שימנה השר מתוך רשימת מועמדים שהארגונים האמורים יגישו לו ;

(6) נציג הארגונים שעניינם שמירת איכות הסביבה שיבחר על ידי הארגונים המנויים בחלק א' לתוספת לחוק הייצוג.

14. תפקידי הוועדה והליך עבודתה (א) הוועדה לקביעת מרחקי מגן תמליץ לשר על ערכי ייחוס.

(ב) לצורך קביעת ערכי הייחוס כאמור בסעיף קטן (א), הוועדה לקביעת מרחקי מגן –

(1) תבחר רשימה מייצגת של חומרים פעילים המצויים בתכשירים המאושרים לשימוש על-פי חוק הגנת הצומח, על פי חוק החומרים המסוכנים ועל פי פקודת מחלות בעלי חיים, שעבורם ייקבעו ערכי ייחוס ;

(2) תכלול ברשימה את החומרים הפעילים שהשפעתם על בריאות הציבור או הסביבה היא המשמעותית ביותר וזאת בהתחשב, בין היתר, במאפיינים שלהם, לרבות –

(א) רמת הרעילות ;

(ב) זמן מחצית חיים ;

(ג) שכיחות חשיפת האוכלוסייה ;

(ד) שכיחות השימוש בישראל ;

(ה) נדיפות ;

(ו) ריכוז מרבי בתכשירים ;

(ז) השפעות סביבתיות ;

(ח) הצטברות בשרשרת המזון ;

(3) תכלול ברשימה את כלל החומרים לשימוש מוגבל.

(ג) הוועדה לקביעת מרחקי מגן רשאית להמליץ על קביעת ערכי ייחוס למרכיבים בתכשירי הדברה שאינם חומרים פעילים, ושיש להם או עלולה להיות להם השפעה על בריאות הציבור או על איכות הסביבה.

(ד) בקביעת ערכי הייחוס, תתחשב הוועדה לקביעת מרחקי מגן, בין היתר, בכל אלה :

(1) מידע רפואי, טוקסיקולוגי ואפידמיולוגי ;

(2) מידע סביבתי ואקולוגי ;

(3) המלצות והנחיות שפרסמו ארגונים מקצועיים ישראלים ובין-לאומיים ;

(4) שולי ביטחון הכרחיים בשל מגוון דרכי חשיפה ;

(5) השפעות מצטברות ומגבירות מחשיפה לחומרים שונים ;

(6) השפעות אקוטיות וכרוניות של תכשירי ההדברה ;

(7) רמת ההגנה הנדרשת על אוכלוסיות רגישות במיוחד כדוגמת ילדים ונשים הרות ;

(8) רמת ההגנה הנדרשת על מערכות אקולוגיות.

(ה) הוועדה לקביעת מרחקי מגן תזמין לדיוניה גורמים מקצועיים או ציבוריים אשר יש בידם מידע שעשוי לעזור בגיבוש המלצותיה.

סדרי הדיון בוועדה 15. הוועדה לקביעת מרחקי מגן תקבע את נוהלי עבודתה ואת סדרי דיוניה.

פרסום מסמכי הוועדה לקביעת מרחקי מגן תפרסם, באתר האינטרנט של המשרד, את כל אלה : 16. מרחקי מגן הוועדה לקביעת מרחקי מגן

(1) נהלים שנקבעו לפי סעיף 15 ;

(2) פרוטוקולים והחלטות ;

(3) חומרים מקצועיים שעליהם מבוססות החלטות הוועדה ;

(4) ניירות עמדה שהוגשו לוועדה.

שיתוף הציבור 17. (א) טרם הגשת המלצותיה לקביעת ערכי ייחוס לשר, תפרסם הוועדה לקביעת מרחקי מגן את טיוטת ההמלצות באתר האינטרנט של המשרד למשך שלושה חודשים לפחות.

(ב) במשך התקופה האמורה בסעיף קטן (א) רשאי כל אדם להגיש לוועדה לקביעת מרחקי מגן את הערותיו לטיוטת ההמלצות.

(ג) בתום התקופה כאמור בסעיף קטן (א), תגיש הוועדה לקביעת מרחקי מגן את המלצותיה לשר, כאמור בסעיף 14(א), ותפרסמן באתר האינטרנט של המשרד, יחד עם עיקרי נימוקיה לקבלה או לדחייה של הערות הציבור שהוגשו לה לפי סעיף זה.

קביעת רשימת החומרים ועדכונה 18. (א) השר, לאחר קבלת המלצות הוועדה לקביעת מרחקי מגן, יקבע את ערכי הייחוס.

(ב) הוועדה תבחן ותמליץ לשר, אחת לחמש שנים לפחות, על הצורך בעדכון רשימת החומרים שעבורם נקבעו ערכי ייחוס ועל הצורך בעדכון ערכי הייחוס שנקבעו.

(ג) החליט השר שלא בהתאם להמלצות הוועדה, יפרסם באתר האינטרנט של המשרד את נימוקי החלטתו.

קביעת מרחק המגן 19. (א) הוועדה לקביעת מרחקי מגן תמליץ על ארבע קבוצות מרחקי מגן, לכל היותר, שאליהן יסווגו כלל תכשירי ההדברה המאושרים לשימוש, כאשר הסיווג של כל תכשיר ייעשה בהתחשב בערכי הייחוס, ככל שנקבעו, ועבור כל שיטת יישום הקיימת לתכשיר זה בנפרד; מרחק המגן עבור כל קבוצה יהיה מרחק המגן המחמיר ביותר אשר חושב עבור קבוצת החומרים.

(ב) תכשירי הדברה המאושרים לשימוש על פי חוק הגנת הצומח, על פי חוק החומרים המסוכנים או על פי פקודת מחלות בעלי חיים, ושלא נקבעו עבורם ערכי ייחוס ומרחקי מגן, יסווגו לקבוצות מרחקי המגן, בהתחשב במאפיינים האמורים בסעיף 14(ב)(2) ובשיטות היישום השונות.

(ג) השר, בהסכמת שר הבריאות, ובהתייעצות עם שר החקלאות ופיתוח הכפר, יקבע בתקנות מרחקי מגן על בסיס המלצת הוועדה כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב).

(ד) השר יקבע בתקנות הוראות בדבר תנאים ליישום תכשירי הדברה, הטכנולוגיות, שימוש בטכנולוגיה המיטבית הזמינה ושיטות היישום הנדרשות בעת יישום תכשירי הדברה וכל זאת על מנת להקטין ככל האפשר את פיזור תכשיר ההדברה מעבר לחלקת היעד.

(ה) מרחקי מגן ותנאים נוספים שייקבעו בתקנות שיותקנו לפי סעיף קטן (ג) וסעיף קטן (ד) יסומנו על גבי תכשיר.

שימוש בתכשירי הדברה בשטח 20. לא ישתמש גורם מבצע הדברה בתכשיר הדברה בשטח חקלאי או בחלק משטח חקלאי, למעט במבנים חקלאיים, אם שימוש זה נעשה במרחק קטן יותר ממרחקי המגן שנקבעו עבורו לפי סעיף 19 או ממרחקי המגן שנקבעו בהוראות מיוחדות לפי סעיף 21(א) או בתקנות לפי סעיף 53(א)(2) ו-(3).

הוראות מיוחדות 21. (א) ראה הממונה כי בשימוש בתכשיר הדברה בתחום מרחק המגן באזור מסוים מעלה חשש לפגיעה באיכות הסביבה או בבריאות הציבור בקרבת האזור שבו נעשה שימוש בתכשיר הדברה, רשאי הוא להורות לגורם מבצע ההדברה על הגבלת השימוש בתכשירי הדברה במרחק מגן העולה על מרחק המגן שנקבע לפי סעיף 21 או על תנאים נוספים לשימוש בתכשירי הדברה לרבות טכנולוגיות היישום וקביעת תנאים מטאורולוגיים ומועדי שימוש מותרים.

(ב) הרואה עצמו נפגע מהוראות מיוחדות שנקבעו על ידי הממונה לפי סעיף קטן (א), רשאי לערור עליהן, תוך 30 ימים מיום קבלת ההחלטה.

(ג) ערר לפי סעיף זה ידון בפני ועדת ערר, שימנה השר (בחוק זה – ועדת הערר), שבה חברים –

- (1) נציג השר, והוא יהיה היושב ראש ;
- (2) נציג שר החקלאות ופיתוח הכפר ;
- (3) נציג שר הבריאות.
- (ד) ועדת הערר רשאית לקבל את הערר, לדחותו או לקבלו בשינויים בהתאם לתנאים המנויים בסעיף קטן (א).
- הקלה מהמרחק המגן 22. (א) השר, בהתייעצות עם שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר הבריאות, רשאי לקבוע מצבים, טכנולוגיות יישום, גידולים, תכשירי הדברה או אזורים שבהם יחולו מרחקי מגן קצרים יותר מהמרחק המגן שנקבע עבור קבוצת התכשירים כאמור בסעיף 19.
- (ב) התקנת תקנות לפי סעיף קטן (א) תיעשה רק בהתקיים תנאים אלה :
- (1) הקפדה על מרחק המגן תפגע פגיעה בלתי מידתית בפעילות המצריכה שימוש בתכשירי הדברה ;
- (2) צמצום מרחק המגן לא יגרום לפגיעה משמעותית בסביבה או בבריאות הציבור.
- (ג) מרחקי מגן מצומצמים שנקבעו לפי סעיף זה, לא יפחתו ממרחקי המגן המוגדרים בהוראות שימוש פרטניות של תכשירי הדברה.
- בחינה מחודשת 23. (א) השר יבחן אחת לחמש שנים לפחות, את הצורך בעדכון מרחקי המגן ומרחקי המגן שקבע בהתאם לסעיף 18.
- (ב) עדכן השר את ערכי הייחוס לחומרים הפעילים המצויים בתכשירי הדברה, יבחן את הצורך בשינוי מרחקי המגן ומרחקי המגן שקבע בהתאם לסעיפים 19 עד 22.
- חובת שילוט של רשות ציבורית 24. (א) טרם שימוש בתכשירי הדברה, תציב רשות ציבורית או מי מטעמה שלט ברור בנקודה נגישה לציבור באזור השימוש.
- (ב) השלט יכלול הודעה לציבור על השימוש בתכשיר הדברה וכן יכלול, לכל הפחות, פרטים אלה :
- (1) שם הגורם מבצע ההדברה ;
- (2) מספר זיהוי במערכת המידע בהתאם לסעיף 28 ;
- (3) מספר הטלפון של הגורם מבצע ההדברה ;
- (4) פרטי הגורם המבצע בפועל את השימוש בתכשיר ההדברה ;
- (5) שם תכשיר ההדברה ;
- (6) מועד הריסוס, לרבות תאריך, שעת התחלה ושעת סיום משוערת ;

(7) הנחיות בטיחות, לרבות פרק הזמן שבו חלות מגבלות כניסה לשטח המרוסס.

(ג) כיתוב על שלט כאמור בסעיף זה יהיה בשפות העברית, הערבית והאנגלית.

(ד) על אף האמור בסעיף זה, בנסיבות שבהן הצבת שלט איננה מעשית, תפעל הרשות הציבורית ליידוע הציבור בדרכים חלופיות, על פי כללים שיקבע השר.

25. (א) הוועדה לקביעת מרחקי מגן תמליץ לשר על רשימת חומרים פעילים ותכשירים אשר מהווים לדעתה חומרים לשימוש מוגבל.

(ב) השר, בהסכמת שר הבריאות, יקבע בתקנות רשימת חומרים לשימוש מוגבל על בסיס המלצות הוועדה כאמור בסעיף קטן (א).

(ג) לא יישם אדם חומר לשימוש מוגבל, אלא אם כן יש בידו רישיון לעסוק בחומר לשימוש מוגבל שניתן לו לפי חוק זה ובהתאם לתנאי הרישיון ולהוראות חוק זה.

(ד) השר, בהסכמת שר הכלכלה והתעשייה ושר הבריאות ובהתייעצות עם שר החקלאות ופיתוח הכפר, יקבע בתקנות תנאים למתן רישיון יישום חומר לשימוש מוגבל; בתקנות לפי סעיף זה יוסדרו כל אלה:

(1) היקף ותכני ההכשרה הנדרשת לשם שימוש בחומרים לשימוש מוגבל, לרבות שימוש על פי התווית, סכנות קיימות, הדברה משולבת, רענון וקיום בחינה כתנאי לקבלת רישיון;

(2) ניסיון מוקדם נדרש;

(3) המתקנים והציוד הנדרשים לרבות פירוט מכשירים ושיטות יישום מותרים;

(4) תוקף הרישיון, סוג הרישיון, התנאים לחידושו, לביטולו או התלייתו.

(ה) השר רשאי, בהתייעצות עם שר הבריאות ושר החקלאות ופיתוח הכפר, לקבוע מגבלות, תנאים או כללים מיוחדים ליישום חומרים לשימוש מוגבל לרבות סוגים שונים של רישיונות, מרחקי מגן פרטניים שיחולו לגבי חומרים כאמור, מגבלה על כמות המותרת למכירה או שימוש ותנאי מכירה מיוחדים לגביהם.

26. (א) הממונה על חוק זה יקבע כללים לקבלת היתר למכירת חומרים לשימוש מוגבל תוך ששה חודשים מיום קביעת רשימת החומרים לשימוש מוגבל בהתאם לסעיף 14. לשימוש מוגבל

(ב) יצרן, ספק, יבואן או משווק חומר הדברה, לא יעביר לאדם תכשיר הדברה המכיל חומר לשימוש מוגבל, בין בתמורה ובין שלא בתמורה, אלא אם ברשותו היתר מכירה תקף לפי סעיף קטן (א).

(ג) יצרן, ספק, יבואן או משווק חומר הדברה, לא יעביר לאדם תכשיר הדברה המכיל חומר לשימוש מוגבל, בין בתמורה ובין שלא בתמורה, אלא לאחר שהוצג בפניו רישיון תקף לעיסוק בחומר לשימוש מוגבל בהתאם לחוק זה.

(ד) יצרן, ספק, יבואן או משווק חומר הדברה אשר העביר תכשיר המכיל חומר לשימוש מוגבל כאמור בסעיפים קטנים (ב) ו- (ג) ינהל רישום מלא ומפורט של כל אלה:

(1) פרטי היצרן, הספק, היבואן והמשווק או מי מטעמם;

(2) פרטי הקונה;

(3) מספר רישיון של הגורם מבצע ההדברה ותוקף הרישיון;

(4) שם התכשיר ומספר רישיון התכשיר שהועבר;

(5) כמות החומר לשימוש מוגבל שהועברה;

(6) מועד ביצוע ההעברה.

(ה) הרישום כאמור בסעיף קטן (ד) יישמר במשך 3 שנים לפחות.

(ו) הממונה או מי שהוא הסמיכו לכך רשאי לעיין ברישומים כאמור בסעיף זה ולקבל העתק נכון מהם.

(ח) הממונה יפרסם באתר האינטרנט של המשרד להגנת הסביבה את רשימת מקבלי היתר המכירה כאמור בסעיף קטן (א).

(א) גורם המבצע הדברה בתכשירי אידוי קרקע יגיש למנהל המחוז במשרד להגנת הסביבה (בסעיף זה – מנהל המחוז) תכנית ליישום תכשירי אידוי קרקע, על פי כללים שיקבע הממונה.

תכנית ליישום

תכשירי אידוי קרקע

(ב) תכנית כאמור בסעיף קטן (א) תוגש לכל הפחות שבועיים טרם יישומה.

(ג) מנהל המחוז רשאי לאשר את התכנית, לדחותה או לקבוע תנאים לאישורה וזאת בתוך שבוע מיום הגשתה; לא דחה את תכנית האידוי, או לא התנה אותה בתנאים, יראו את תכנית האידוי שהוגשה כמאושרת.

(ד) הממונה רשאי לקבוע כי חומרים לשימוש מוגבל מסוימים שאינם תכשירי אידוי קרקע יהיו טעונים הגשת תכנית יישום, ויחולו בעניין זה הוראות סעיפים קטנים (א) עד (ג) בשינויים המחויבים.

(ה) גורם המיישם תכשירי אידוי קרקע או חומרים שנקבעו לפי סעיף קטן (ד) יפעל בהתאם לתכנית שאושרה לפי סעיף זה.

פרק ד': הקמת מערכת מידע

28. חובת הגשת בקשה לרישום במערכת המידע
- (א) גורמים מבצעי הדברה יגישו לממונה בקשה לרישום למערכת המידע על שימוש בתכשירי הדברה (בחוק זה – מערכת המידע) בתוך שנה מיום תחילתו של חוק זה.
- (ב) גורמים מבצעי הדברה חדשים יגישו בקשה עם תחילת פעילותם.
29. פרטים נדרשים לרישום במערכת המידע
- הממונה יקבע ויפרסם באתר האינטרנט של המשרד הוראות בעניין המידע שיש לכלול בבקשה לרישום למערכת המידע, ובכלל זה –
- (1) גודל השטח המיועד לשימוש בהדברה של הגורם מבצע הדברה ומיקומו;
 - (2) מטרות פעולות ההדברה;
 - (3) לעניין שטח חקלאי – סוגי הגידולים;
 - (4) פרטי בעלי השטח וכן האחראים לניהולו ודרכי התקשרות עמם בעת שגרה וחירום.
30. אגרת רישום
- השר רשאי, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, לקבוע אגרה לצרכי רישום במערכת המידע, ובכלל זה את שיעור האגרה, אופן ומועד תשלומה, הצמדתה ודרכי גבייתה, וכן תנאים למתן פטור מתשלומה.
31. החלטת הממונה בבקשה לרישום במערכת המידע
- (א) הממונה ידון בבקשה לרישום בתוך 30 ימי עבודה ויודיע למבקש על החלטתו בתוך 7 ימי עבודה נוספים.
- (ב) מצא הממונה כי בקשה לרישום לא כללה מידע הנדרש לפי סעיף 29, רשאי הוא להודיע למבקש כי עליו להשלים את המידע.
- (ג) אישר הממונה את רישומו של גורם מבצע הדברה במערכת המידע, ייתן לו מספר מזהה במערכת המידע; תוקף האישור לפי סעיף זה יהיה לשבע שנים מיום האישור.
32. חובות דיווח של גורמים מבצעי הדברה
- (א) לא יעשה אדם שימוש בתכשירי הדברה מבלי שיש ברשותו מספר מזהה במערכת ואישור תקף לפי סעיף 31(ג).
- (ב) על גורמים מבצעי הדברה לדווח למערכת המידע, אחת לחודש, ובמתכונת שקבע הממונה, על כל השימושים שבוצעו בתכשירי הדברה בחודש שקדם למועד הדיווח.
- (ג) דיווח לפי סעיף זה יכלול, בין היתר, מידע כמפורט להלן:
- (1) שם הגורם מבצע ההדברה ומספר מזהה במערכת המידע;

(2) שם האדם או קבלן המשנה שביצע בפועל את השימוש בתכשיר ההדברה ופרטים לגבי רישיונות והיתרי הדברה לפי כל דין;

(3) שם תכשיר ההדברה;

(4) כמות תכשיר ההדברה שיושמה;

(5) מיקום השטח, השימושים בשטח ואזורים רגישים סמוכים;

(6) גודל השטח;

(7) מטרת השימוש;

(8) תאריך השימוש;

(9) אופן יישום תכשיר ההדברה;

(10) הגידול החקלאי שבו מיישמים.

(א) הממונה יקים, בתוך שנה וחצי מיום תחילתו של חוק זה, מערכת מידע ויהיה אחראי על הפיתוח, התחזוקה ופרסום המידע במערכת, וביצוע בקרה על איכות הנתונים המדווחים, מהימנותם ושלמותם.

(ב) מערכת המידע תאפשר דיווח והצגה של הנתונים, ותכלול בסיס נתונים מצטבר.

(ג) הממונה יפרסם הנחיות לגורמים מבצעי ההדברה לעניין אופן החישוב או המדידה הנדרש מהם ועל אופן הדיווח הנדרשים לשם קיום הוראות פרק זה.

(ד) אופן הדיווח הנדרש לשם קיום הוראות פרק זה יותאם, ככל האפשר, לאופן הדיווח הנדרש מהגורמים מבצעי ההדברה מכוח הסדרים החלים על מגזרים חקלאיים.

(ה) השר יקבע הוראות לעניין מערכת המידע לרבות שימוש בסמלים מיוחדים שעליהם יורה הממונה במערכת המידע לצורך סימון שימושים שונים בתכשירי הדברה, לרבות שימוש בחומרים לשימוש מוגבל לפי סעיף 25 וביצוע תכנית הדברה שאושרה בהתאם לסעיף 1א2(ג) לחוק הגנת הצומח.

(א) מערכת המידע תועמד לעיון הציבור, בלא תשלום, באתר האינטרנט של המשרד, בהתאם להוראות סעיף זה.

(ב) הממונה יפרסם במערכת המידע את כל אלה:

(1) כל הנתונים שדווחו לו לפי פסקאות (3) עד (10) של סעיף 32(ג), הן בצורתם הגולמית, והן באופן מעובד;

חובות הקמת מערכת 33.
מידע של שימוש
בתכשירי הדברה

העמדת מערכת 34.
המידע לעיון הציבור

(2) מידע כללי בנוגע לתכשירי הדברה, לרבות מידע טוקסיקולוגי וסביבתי, הוראות בטיחות וזהירות ומרחקי מגן.

(3) רשימת הגורמים שנרשמו במערכת המידע;

(4) רשימת מקבלי היתר מכירה לפי סעיף 26.

35. המצאת מידע לממונה ושמירתו (א) הממונה או עובד המשרד שהוא הסמיכו לכך, רשאים לדרוש מגורם מבצע הדברה להמציא להם כל מידע, נתון, או חישוב הנדרשים לעריכה או לאימות של דיווחים לפי סעיף 32 לעיל, לרבות נתונים כספיים, דוחות וחשבונות.

(ב) נדרש גורם מבצע הדברה להמציא מידע כאמור בסעיף קטן (א) ימציאו במועד ובאופן שצוינו בדרישה.

(ג) מצא הממונה או עובד המשרד שהוא הסמיכו לכך, כי גורם מבצע הדברה מסר בדיווח כאמור מידע שאינו נכון או אינו שלם, רשאי הוא להורות לו לתקן את הדיווח האמור או להשלימו, במועד ובאופן שייקבעו בהוראה.

(ד) על מסירת הוראה לפי סעיף זה יחולו הוראות סעיף 237 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב–1982, בדבר המצאת מסמכים, בשינויים המחויבים.

(ה) גורם מבצע הדברה ישמור דיווח לפי פרק זה, וכן מידע, נתון או חישוב שעליו התבסס לשם עריכת הדיווחים האמורים (בסעיף זה – מידע), במשך שלוש שנים לפחות מיום מסירת הדיווח.

(ו) הממונה או עובד המשרד שהוא הסמיכו לכך, רשאים לעיין במידע כאמור בסעיף קטן (ה), ולקבל העתק נכון ממנו.

36. פרסום דוח שנתי (א) הממונה יפרסם עד 31 במרס בכל שנה, במערכת המידע דוח שנתי שיכלול מידע שדווח לו לפי פרק זה על הפעילות בישראל בשנה שקדמה לה, לרבות:

(1) כמויות השימוש בתכשירי הדברה לרבות שימוש בחומרים לשימוש מוגבל;

(2) שימוש בחומרים פעילים;

(3) פיתוח תחליפים;

(4) רמת הדיווח של גורמים מבצעי הדברה;

(5) אמצעי אכיפה שננקטו בשל אי דיווח;

(6) נתונים על הפרת החוק ופעולות אכיפה שננקטו;

(7) יעדי מדיניות לשנה הבאה.

(ב) נוסף על האמור בסעיף קטן (א), הדוח השנתי יכלול סקירה של ממצאים חריגים, סיכונים, מגמות ותמורות משמעותיות שחלו לעומת לשנות דיווח קודמות.

פרק ה': עונשין

עונשין

37. (א) העושה אחד מאלה, דינו שישה חודשי מאסר או הקנס האמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, ואם הוא תאגיד – פי שניים מהקנס האמור:

(1) לא שמר מידע הנדרש ממנו בהתאם להוראות לפי סעיף 26(ד) או לא המציא מידע לממונה או למי שהוא הסמיך לכך בהתאם להוראות לפי סעיף 26(ו);

(2) לא דיווח למערכת המידע בהתאם לקבוע בסעיף 32(ב) ו-ג);

(3) לא תלה שלט או לא יידע את הציבור בדרכים חלופיות, בהתאם לקבוע בסעיף 24;

(4) לא המציא מידע לממונה או למי שהוא הסמיך לכך בהתאם להוראות לפי סעיף 35(ב);

(5) לא תיקן או השלים את הדיווח בניגוד להוראות לפי סעיף 35(ג);

(6) לא שמר מידע או לא נתן לממונה או למי שהוא הסמיך לכך לעיין במידע או לקבל העתק נכון ממנו, בניגוד להוראות לפי סעיף 35(ה) ו-ו).

(ב) מי שעשה אחד מאלה, דינו – מאסר שנה או כפל הקנס האמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, ואם הוא תאגיד – פי ארבעה מהקנס האמור באותו סעיף:

(1) לא מילא אחר הוראות הממונה או מנהל המחוז, לפי סעיף 11(ד);

(2) השתמש בתכשירי הדברה בניגוד להוראות לפי סעיף 20;

(3) השתמש בתכשירים המכילים חומר לשימוש מוגבל שלא בהתאם להוראות לפי סעיף 25(ב) וסעיף 27;

(4) העביר תכשירי הדברה המכילים חומר לשימוש מוגבל שלא בהתאם להוראות לפי סעיף 26(ב) ו-ג);

(5) השתמש בתכשירי הדברה בניגוד להוראות לפי סעיף 32(א).

(ג) העובר עבירה כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב), באופן או בנסיבות מחמירות שכתוצאה מהם נגרם או עלול להיגרם נזק ממשי לבריאות אדם או נזק או זיהום ממשי של הסביבה, דינו – מאסר שלוש שנים או כפל הקנס שבית המשפט היה רשאי להטיל עליו לפי הוראות סעיף זה, בשל העבירה שבה הורשע, ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד, דינו – שמונה פעמים הקנס האמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין.

(ד) היתה העבירה עבירה נמשכת, רשאי בית המשפט להטיל קנס נוסף, בשיעור של חמישה אחוזים מסכום הקנס הקבוע לאותה עבירה, על כל יום שבו נמשכת העבירה.

(ה) הורשע אדם, בתוך שנתיים, פעם נוספת בעבירה לפי סעיף זה, דינו – מאסר כאמור בסעיף קטן (א) או בסעיף קטן (ב), לפי העניין, או כפל הקנס שבית המשפט היה רשאי להטיל עליו, לפי הוראות סעיף זה, בשל העבירה שבה הורשע.

(ו) (1) בשל עבירה שעבר אדם לפי סעיף קטן (א), שכתוצאה ממנה השיג טובת הנאה או רווח, לעצמו או לאחר, רשאי בית המשפט להטיל עליו קנס בשיעור טובת ההנאה או הרווח שהשיג כאמור, נוסף על כל עונש אחר; בסעיף קטן זה, "טובת הנאה או רווח" – לרבות הוצאה שנחסכה או כל רווח שנבע מכך שנתון לפי חוק זה לא הועמד לעיון הציבור בשל עבירה כאמור.

(2) אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 63 לחוק העונשין.

(א) מעסיק ונושא משרה בתאגיד חייבים לפקח ולעשות כל שניתן למניעת ביצוע עבירה לפי חוק זה בידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו; המפר חובה זו, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין.

(ב) נעברה עבירה לפי חוק זה בידי עובד, תאגיד או בידי עובד מעובדיו, חזקה היא כי המעביד או נושא משרה בתאגיד הפר את חובתו לפי סעיף קטן (א), אלא אם כן הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.

(ג) בסעיף זה, "נושא משרה בתאגיד" – מנהל פעיל בתאגיד, שותף, למעט שותף מוגבל, או בעל תפקיד אחר בתאגיד האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו נעברה העבירה.

פרק ו': עיצום כספי

עיצום כספי 39. (א) הפר אדם הוראה מהוראות חוק זה, כמפורט להלן, רשאי הממונה להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום של 5,170 שקלים חדשים, ואם הוא תאגיד – בסכום של 51,690 שקלים חדשים:

(1) לא שמר מידע הנדרש ממנו לפי סעיף 26(ד) או לא המציא מידע לממונה או למי שהוא הסמיך לכך בהתאם להוראות לפי סעיף 26(ו);

(2) לא דיווח למערכת המידע בהתאם לקבוע בסעיף 32(ב)-(ג);

(3) לא תלה שלט או לא יידע את הציבור בדרכים חלופיות, בהתאם להוראות לפי סעיף 24;

- (4) השתמש בתכשירי הדברה מבלי שיש ברשותו מספר מזהה במערכת ואישור תקף בניגוד להוראות לפי סעיף 32(א);
- (5) לא המציא מידע לממונה או למי שהוא הסמיך לכך בהתאם להוראות לפי סעיף 35(ב);
- (6) לא תיקן או השלים את הדיווח בניגוד להוראות לפי סעיף 35(ג);
- (7) לא שמר מידע או לא נתן לממונה או למי שהוא הסמיך לכך לעיין במידע או לקבל העתק נכון ממנו, בניגוד להוראות לפי סעיף 35(ה) ו-ו).
- (ב) הפר אדם הוראה מההוראות לפי חוק זה, כמפורט להלן, רשאי הממונה להטיל עליו עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, בסכום של 10,340 שקלים חדשים, ואם הוא תאגיד – בסכום של 103,380 שקלים חדשים:

- (1) לא מילא אחר הוראות הממונה או מנהל המחוז, לפי סעיף 12(ד);
- (2) השתמש בתכשירי הדברה בניגוד להוראות לפי סעיף 20;
- (3) השתמש בתכשירים המכילים חומרים לשימוש מוגבל שלא בהתאם לקבוע בסעיף 25(ב) וסעיף 27;
- (4) העביר תכשירי הדברה המכילים חומר לשימוש מוגבל שלא בהתאם להוראות לפי סעיף 26(א) ו- (ב);
- (5) השתמש בתכשירי הדברה בניגוד להוראות לפי סעיף 32(א).

הודעה על כוונת חיוב 40. (א) היה לממונה יסוד סביר להניח כי אדם הפר הוראה מההוראות לפי חוק זה, כאמור בסעיף 39 (בפרק זה – מפר), ובכוונתו להטיל עליו עיצום כספי לפי אותו סעיף, ימסור למפר הודעה על הכוונה להטיל עליו עיצום כספי (בפרק זה – הודעה על כוונת חיוב).

- (ב) בהודעה על כוונת חיוב יציין הממונה, בין השאר, את אלה:
- (1) המעשה או המחדל (בפרק זה – המעשה) המהווה את ההפרה;
- (2) סכום העיצום הכספי והתקופה לתשלומו;
- (3) זכותו של המפר לטעון את טענותיו לפני הממונה לפי הוראות סעיף 41;
- (4) שיעור התוספת על העיצום הכספי בהפרה נמשכת או בהפרה חוזרת לפי הוראות סעיף 43.

זכות טיעון 41. מפר שנמסרה לו הודעה על כוונת חיוב לפי הוראות סעיף 40, רשאי לטעון את טענותיו, בכתב, לפני הממונה, לעניין הכוונה להטיל עליו עיצום כספי ולעניין סכומו, בתוך שלושים ימים ממועד מסירת ההודעה.

42. החלטת הממונה ודרישת תשלום
- (א) טען המפר את טענותיו לפני הממונה לפי הוראות סעיף 41, יחליט הממונה, לאחר ששקל את הטענות שנטענו, אם להטיל על המפר עיצום כספי, ורשאי הוא להפחית את סכום העיצום הכספי לפי הוראות סעיף 44.
- (ב) החליט הממונה לפי הוראות סעיף קטן (א) להטיל על המפר עיצום כספי, ימסור לו דרישה לשלם את העיצום הכספי (בפרק זה – דרישת תשלום); בדרישת התשלום יציין הממונה, בין השאר, את נימוקי החלטתו, את סכום העיצום הכספי המעודכן כאמור בסעיף 45 ואת התקופה לתשלומו כאמור בסעיף 46.
- (ג) החליט הממונה לפי הוראות סעיף קטן (א) שלא להטיל על המפר עיצום כספי, ימסור לו הודעה על כך.
- (ד) לא הגיש המפר את טענותיו לפי הוראות סעיף 41, בתוך שלושים ימים מיום שנמסרה לו ההודעה על כוונת חיוב, יראו הודעה זו, בתום שלושים הימים האמורים, כדרישת תשלום שנמסרה למפר במועד האמור.
43. הפרה נמשכת והפרה חוזרת
- (א) בהפרה נמשכת ייוסף על העיצום הכספי הקבוע לאותה הפרה החלק החמישים שלו לכל יום שבו נמשכת ההפרה.
- (ב) בהפרה חוזרת ייוסף על העיצום הכספי שהיה ניתן להטיל בשלה אילו הייתה הפרה ראשונה, סכום השווה לעיצום הכספי כאמור; לעניין זה, "הפרה חוזרת" – הפרת הוראה מההוראות לפי חוק זה כאמור בסעיף 39, בתוך שנתיים מהפרה קודמת של אותה הוראה שבשלה הוטל על המפר עיצום כספי או שבשלה הורשע.
44. סכומים מופחתים
- (א) הממונה אינו רשאי להטיל עיצום כספי בסכום הנמוך מהסכומים הקבועים בפרק זה, אלא לפי הוראות סעיף קטן (ב).
- (ב) השר, בהסכמת שר המשפטים ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, רשאי לקבוע מקרים, נסיבות ושיקולים שבשלהם יהיה ניתן להפחית את סכום העיצום הכספי הקבוע בסעיף 39, בשיעורים שיקבע.
45. סכום מעודכן של העיצום הכספי
- (א) העיצום הכספי יהיה לפי סכומו המעודכן ביום מסירת דרישת התשלום, ולגבי מפר שלא טען את טענותיו לפני הממונה, כאמור בסעיף 41 – ביום מסירת ההודעה על כוונת החיוב; הוגש ערעור על דרישת תשלום לפי סעיף 49 והורה בית המשפט על עיכוב תשלומו של העיצום הכספי לפי הסעיף האמור, יהיה סכום העיצום הכספי לפי הסכום המעודכן ביום ההחלטה בערעור.

(ב) סכומי העיצום הכספי כאמור בסעיף 39, יעודכנו ב-1 בינואר בכל שנה (בסעיף קטן זה – יום העדכון), בהתאם לשיעור עליית המדד הידוע ביום העדכון לעומת המדד שהיה ידוע ביום העדכון בשנה שקדמה לו, ולעניין יום העדכון הראשון – לעומת המדד שהיה ידוע ביום תחילתו של חוק זה; הסכום האמור יעוגל לסכום הקרוב שהוא מכפלה של עשרה שקלים חדשים; לעניין זה, "מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(ג) הממונה יפרסם ברשומות הודעה על סכומי העיצום הכספי המעודכנים לפי סעיף קטן (ב).

המועד לתשלום העיצום הכספי 46. העיצום הכספי ישולם בתוך שלושים ימים מיום מסירת דרישת התשלום כאמור בסעיף 42.

פריסת תשלום עיצום כספי 47. (א) הממונה רשאי, על פי בקשתו של מפר, להחליט על פריסת התשלום של עיצום כספי, אף אם החליט על הפחתתו לפי סעיף 44, ובלבד שמספר התשלומים לא יעלה על עשרה תשלומים חודשיים.

(ב) התשלום החודשי כאמור בסעיף קטן (א) יהיה מעודכן למועד תשלומו, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כהגדרתם בחוק פסיקת ריבית והצמדה (בפרק זה – הפרשי הצמדה וריבית), ממועד התשלום החודשי הראשון; לא שילם המפר תשלום חודשי במועדו, יראו את החלטת הממונה על פריסת התשלום כאמור בסעיף קטן (א) כבטלה, ועל יתרת התשלום של העיצום הכספי יחולו הוראות סעיף 46.

ריבית פיגורים 48. לא שולם עיצום כספי במועד, תיתוסף עליו, לתקופת הפיגור, ריבית פיגורים לפי חוק פסיקת ריבית והצמדה, עד לתשלומו.

ערעור 49. (א) על דרישת תשלום ניתן לערער לבית משפט השלום שבו יושב נשיא בית משפט השלום שבאזור שיפוטו ניתנה החלטת הממונה להטיל על המפר עיצום כספי; ערעור כאמור יוגש בתוך שלושים ימים מיום שנמסרה דרישת התשלום.

(ב) אין בהגשת ערעור לפי סעיף זה כדי לעכב את תשלום העיצום הכספי, אלא אם כן הסכים לכך הממונה או אם בית המשפט הורה על כך.

(ג) החליט בית המשפט לקבל ערעור שהוגש לפי סעיף זה, לאחר ששולם העיצום הכספי לפי הוראות פרק זה, יוחזר העיצום הכספי או כל חלק ממנו אשר הופחת בידי בית המשפט, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.

פרסום בדבר הטלת עיצום כספי 50. (א) הוטל עיצום כספי לפי הוראות פרק זה, יפרסם הממונה באתר האינטרנט של המשרד, פרטים כמפורט להלן, באופן שיבטיח שקיפות לגבי הפעלת שיקול דעתו בקבלת ההחלטה בדבר הטלת עיצום כספי:

(1) דבר הטלת העיצום הכספי;

- (2) מהות ההפרה שבשלה הוטל העיצום הכספי ונסיבות ההפרה ;
- (3) סכום העיצום הכספי שהוטל, ואם הופחת העיצום הכספי – הנסיבות שבשלהן הופחת סכום העיצום ושיעור ההפחתה ;
- (4) שם המפר, למעט אם הוא יחיד, ואולם הממונה רשאי לפרסם את שמו של יחיד אם סבר שהדבר דרוש לצורך אזהרת הציבור.
- (ב) הוטל עיצום כספי לפי הוראות פרק זה והוגש עליו ערעור, יפרסם הממונה את דבר הגשת הערעור ואת תוצאותיו.
- (ג) על אף האמור בסעיף זה, לא יפרסם הממונה פרטים שהם בגדר מידע שרשות ציבורית מנועה מלמסור לפי סעיף 9(א) לחוק חופש המידע, התשנ"ח–1998²⁴.
51. (א) תשלום עיצום כספי לפי פרק זה, לא יגרע מאחריותו הפלילית של אדם בשל הפרת הוראה מההוראות לפי חוק זה, המנויות בסעיף 39, המהוות עבירה.
- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), שילם המפר עיצום כספי בשל הפרה כאמור באותו סעיף קטן, לא יוגש נגדו כתב אישום בשל אותו מעשה, אלא אם כן התגלו עובדות או ראיות חדשות, המצדיקות זאת ; שילם המפר עיצום כספי והוגש נגדו כתב אישום בנסיבות האמורות בסעיף קטן זה – יוחזר לו הסכום ששילם, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומו עד יום החזרתו.
- (ג) הוגש נגד אדם כתב אישום בשל הפרה המהווה עבירה כאמור בסעיף קטן (א), לא ינקוט נגדו המנהל הליכים לפי פרק זה בשל אותה הפרה.
- פרק ז': הוראות שונות**
52. דיווח לכנסת השר ידווח לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, אחת לשנה, על יישום תכנית הפעולה הלאומית להפחתת הסיכון משימוש בתכשירי הדברה בשנה שקדמה למועד הדיווח, והוועדה תקיים דיון בנושא.
53. מינוי הממונה השר ימנה, מבין עובדי המשרד, אדם שיהיו נתונות לו סמכויות הממונה לפי חוק זה.
54. (א) השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו, ובין השאר בעניינים אלה :
- (1) הוראות לעניין ביצוע תכנית הפעולה לצמצום השימוש בתכשירי הדברה כאמור בסעיף 4 ;
- (2) הוראות לעניין תנאים ליישום תכשירי הדברה, טכנולוגיות ליישום, שימוש בטכנולוגיה המיטבית הזמינה ושיטות יישום נדרשות כאמור בסעיף 19(ד).

²⁴o ח התשנ"ח, עמ' 609.

- (3) הוראות לעניין הקלה מהמרחק המגן כאמור בסעיף 22 ;
- (4) כללים לקבלת היתר מכירה כאמור בסעיף 26 ;
- (5) הוראות לעניין ביצוע תכנית הכשרה ורישוי של גורמים מבצעי הדברה כאמור בסעיף 25 ;
- (6) הוראות לעניין הגשת תכנית ליישום חומרים לשימוש מוגבל כאמור בסעיף 27 ;
- (7) כללים בעניין אגרת הרישום כאמור בסעיף 30.
55. היטל על מכירת תכשירי הדברה
- (א) השר, בהתייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע היטל על מכירת תכשירי הדברה, שיוטל על יצרנים ויבואנים של תכשירים כאמור, והכל לעידוד הפחתת הסיכון מתכשירי הדברה ולמען הרחבת השימוש בחומרים שפגיעתם בסביבה ובבריאות הציבור פחותה.
- (ב) בתקנות לפי סעיף קטן (א) יקבע השר כאמור, בין השאר, את שיעור ההיטל, אופן תשלומו, הצמדתו ודרכי גבייתו, את חובות הדיווח שיוטלו על יצרנים ויבואנים של תכשירי הדברה, ורשאי הוא לקבוע, כאמור באותו סעיף קטן –
- (1) שיעורי היטל שונים, בהתחשב בין השאר באלה:
- (א) סוג התכשיר, החומר הפעיל וריכוזו ;
- (ב) מידת הסיכון לאדם ולסביבה ;
- (ג) קיומם של תכשירים או שיטות הדברה חלופיות ישימות שפגיעתן באדם ובסביבה פחותה ;
- (2) פטור ליצרנים ויבואנים שהיקף פעילותם אינו מצדיק את הטלת ההיטל.
56. ייעוד כספים
- (א) קנס, היטל ועיצום כספי שהוטלו לפי חוק זה ישולמו לקרן לשמירת הניקיון.
- (ב) כספים שיתקבלו בקרן לפי הוראות סעיף זה יתנהלו בחשבון נפרד וישמשו אך ורק למטרות אלה :
- (1) עידוד הטמעת עקרונות ניהול הדברה משולבת בקרב גורמים מבצעי הדברה ;
- (2) הדרכות והכשרות מקצועיות לצורך יישום חוק זה ;
- (3) פיקוח ואכיפה של חוק זה ;
- (4) מחקר ופיתוח של אמצעי טיפול ותכשירי הדברה בעלי סיכון סביבתי ובריאותי נמוך.

- גבייה 57. על גבייה של אגרה, קנס, היטל או עיצום כספי לפי חוק זה תחול פקודת המסים (גבייה)²⁵.
- תחולה על המדינה 58. חוק זה יחול על המדינה.
- שמירת דינים 59. הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות כל דין אחר ולא לגרוע מהן.
- תיקון חוק הגנת הסביבה (סמכויות) 60. בחוק הגנת הסביבה (סמכויות פיקוח ואכיפה), התשע"א–2011²⁶, בתוספת, אחרי פרט 25 יבוא:
- פיקוח ואכיפה
- "26. חוק הגנה על בריאות הציבור (הפחתת הסיכון מחומרי הדברה), התשע"ז–2017.
- תיקון חוק הגנת הצומח 61. בחוק הגנת הצומח, התשט"ז–1956²⁷, בסעיף 1א2, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
- הצומח
- "(ג) במידה שתכנית ההדברה חורגת מהוראות חוק הגנה על בריאות הציבור (הפחתת הסיכון מחומרי הדברה), התשע"ז–2017, והתקנות שהותקנו מכוחו, יביא שר החקלאות ופיתוח הכפר את תכנית ההדברה לאישור השר ושר הבריאות.
- "(ד) הושלם ביצועה של תכנית ההדברה שאושרה בהתאם לסעיף קטן (ג) לעיל, יפרסם שר החקלאות תוך 30 ימי עבודה דוח לציבור על השימוש בתכשירי הדברה במסגרת תכנית ההדברה, לרבות חומרים, כמויות, שיטות ומיקום של פעולות ההדברה; הדוח יכלול גם ניתוח לגבי הנחיצות והמידתיות באמצעים שבוצעו וכן המלצות להתמודדות עם מצב דומה בעתיד."
- תיקון חוק בתי משפט לעניינים מינהליים 62. בחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס–2000²⁸, בתוספת הראשונה, בפרט 23, אחרי פסקה (11) יבוא:
- מינהליים
- "(12) החלטה של רשות לפי חוק הגנה על בריאות הציבור (הפחתת הסיכון מחומרי הדברה), התשע"ז–2017."
- הוראות מעבר 63. הוראות שניתנו לפני יום תחילתו של חוק זה, מכוח חוק הגנת הצומח, חוק החומרים המסוכנים או פקודת הרוקחים לעניין אופן השימוש המותר בתכשירי הדברה, לרבות בעניין קביעת מרחקי מגן לשימוש בתכשירי הדברה וריסוס אווירי של תכשירי הדברה, יראו אותן כהוראות שניתנו לפי סעיף 20, לפי העניין, והן יוסיפו לעמוד בתוקפן כל עוד לא שונו או בוטלו.

²⁵. חוקי ארץ ישראל, עמ' 1374.

²⁶. ס"ח התשע"א, עמ' 738.

²⁷. ס"ח התשט"ז, עמ' 79.

²⁸. ס"ח התש"ס, עמ' 190.

- תכנית פעולה מערכת 64. (א) הממשלה תקבע תכנית פעולה ראשונה לפי סעיף 4 בתוך 18 חודשים מיום תחילתו של חוק זה. מידע וקביעות ראשונות
- (ב) הוועדה לקביעת מרחקי מגן תמליץ לשר, בתוך שנה מיום תחילתו של חוק זה על ערכי ייחוס וחומרים לשימוש מוגבל לפי סעיפים 14 ו-25.
- (ג) הממונה יקים מערכת מידע לפי סעיף 33 בתוך 18 חודשים מיום תחילתו של חוק זה.
- תקנות ראשונות 65. (א) השר יתקין תקנות ראשונות לפי סעיף 19(ג) תוך שישה חודשים מיום קבלת המלצות הוועדה לקביעת מרחקי מגן לפי סעיפים 19(א) ו-19(ב).
- (ב) השר יתקין תקנות על פי סעיף 20 (ו) ו-19(ז) תוך שישה חודשים מיום קביעת ערכי הייחוס בהתאם לסעיף 15.
- (ג) השר יתקין תקנות לפי סעיף 25(ג) תוך שישה חודשים מיום קביעת רשימת החומרים לשימוש מוגבל בהתאם לאותו סעיף.

ד ב ר י ה ס ב ר

כללי

חומרי הדברה הם חומרים אורגניים בעלי קבוצות פונקציונאליות (כגון חומרים אורגנו-כלוריים, אורגנו-זרחניים ועוד) והרכבים כימיים שונים, הנמצאים בשימוש מכוון לצורכי האדם ומיועדים לקטול סוגי מינים שונים של חי וצומח (כגון עשבים, פטריות, חרקים, מכרסמים ועוד). פרט לתועלת הגלומה בהם, עלולים חומרי הדברה גם לגרום לנזקים ניכרים. חלק מחומרי הדברה הנמצאים בשימוש שכיח בישראל גורמים לסיכונים בריאותיים, כגון: אסטמה בילדים, השפעות קוגניטיביות, השפעות אנדוקריניות, השפעות טוקסיקולוגיות, השפעות נוירולוגיות וסרטן. שימוש בלתי אחראי בחומרי הדברה עלול להוביל לפגיעה בבריאות המשתמש בחומר הדברה עצמו, באוכלוסייה השוהה בקרבת מקום הריסוס וכן בכלל האוכלוסייה, בעקבות צריכת מזון שיש בו שאריות של חומרי הדברה.

בישראל נעשה שימוש רב בחומרי הדברה. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, השימוש בחומרי הדברה בחקלאות בישראל גבוה ביחס למדינות אחרות בעולם. מדובר בקרוב ל-7,000 טונות של חומר פעיל בשנה, או 3.2 טונות חומר פעיל ל-1,000 דונם של שטחי חקלאות. חומרי הדברה משמשים לגידולים חקלאיים צמחיים, לטיפול בבעלי חיים, להדברה תברואתית בבתים, במבנים ובשטחים פתוחים וכן לשימוש על בני אדם להרחקת מזיקים. חוק זה חל על השימושים החיצוניים בחומרי הדברה, בין אם בשטחים חקלאיים, בשטחים עירוניים או בין-עירוניים ובין אם בשטחים מרוכזים לגידול וטיפול בבעלי חיים. השימוש בחומרי הדברה להדברת מזיקים לאדם ולרכוש מוסדר בחוק הסדרת העיסוק בהדברה תברואית, התשע"ו-2016, שמסדיר את עיסוקם של המדבירים התברואיים, וקובע בין היתר דרישה להכשרה ורישוי של מדבירים אלה כתנאי לעיסוק בהדברה.

ענף החקלאות הוא ענף חיוני והכרחי לאספקת מזון וחומרי גלם בארץ ובעולם. לחקלאות תרומה חיובית רבה, הכוללת בין היתר אספקת מזון וביטחון תזונתי, שמירה על שטחים פתוחים, תרומה נופית וכן שמירה על ערכי מורשת, ועל כן יש לפעול לשימור וחיזוק ענף זה. עם זאת, לפעילות החקלאית השפעות סביבתיות ובריאותיות משמעותיות ביותר. החקלאות בת ימינו הינה ענף מודרני ומתועש, אשר מיועד לספק מזון וחומרי גלם תוך כדי השאת היבול החקלאי שניתן להפיק משטח נתון. ענף זה משתמש בתהליכים טכנולוגיים וביולוגיים רבים ומורכבים וכן בכמויות נרחבות של כימיקלים התמודדות עם איומים של גורמים ביולוגיים על היבול. איומים אלה עלולים להוביל לפגיעה ביכולת לספק את הביקוש למזון וכן לפגיעה כלכלית בחקלאים. אמצעי ההתמודדות השכיחים ביותר בעולם אל מול איומים אלו הם חומרי הדברה כימיים. חומרי הדברה מתחלקים לסוגים בהתאם לאיום הביולוגי שהם מבקשים למגר וכן בהתאם לרמת הרעילות שלהם. לציבור הרחב חסר מידע בנוגע לשימוש בתכשירי הדברה ולסיכונים הנובעים ממנו. כמו כן, מחקרים הראו כי האוכלוסייה הישראלית יותר חשופה לחומרי הדברה בהשוואה למדינות אחרות בעולם. לאור עדויות אלו, עולה הצורך להפחית את הסיכון משימוש בחומרי הדברה ולוודא כי השימוש בהם נעשה באופן שאינו מסכן את בריאות הציבור או את הסביבה. הצעת החוק נועדה להפחית הסיכון משימוש בתכשירי הדברה ולמזער הפגיעות הנגרמות, בכוח או בפועל, עקב שימוש בתכשירי הדברה בשטחים חקלאיים או בשטחים פתוחים. בהמשך לכך, הצעת החוק מגדירה ערכי ייחוס ומנגנון לקביעת מרחקי מגו שיש לשמור ממקום היישום של תכשירי הדברה ומציבה מגבלות ואמצעי פיקוח על מנת למזער את הנוזקים לבריאות הציבור ולסביבה, לרבות סיווג חומרים מסוימים כחומרים לשימוש מוגבל, אשר יחולו עליהם הסדרים מחמירים יותר. הצעת החוק דורשת הכנת תכנית פעולה לאומית ותכניות הדברה עבור כל רשות ציבורית, שתוביל להפחתת הסיכון משימוש בחומרי הדברה. כמו כן, הצעת החוק יוצרת מערכת דיווח ומידע בנוגע לשימוש ומכירה בתכשירי הדברה בישראל.

פרק א': מטרות והגדרות (סעיפים 1 עד 3)

סעיף 1

מטרת הצעת החוק היא להביא להפחתת הסיכון לבריאות הציבור ולסביבה משימוש בתכשירי הדברה בשטחים הפתוחים בישראל – בין אם מדובר בשטח חקלאי, שטחים פתוחים בתוך יישובים או שטחים פתוחים אחרים. זאת, תוך הבטחת קיומה של החקלאות הענפה בישראל, אספקת התוצרת החקלאית ושמירה על איכותה וכן מניעת מפגעים ממזיקים לאדם, לגידול בעלי חיים או לרכוש. מטרות אלו תושגנה תוך יישום מידע מדעי מתקדם, ככל שישנו, ושימוש בעקרון הזהירות המונעת.

סעיף 2

הצעת החוק תהיה באחריות השר להגנת הסביבה (להלן – השר), במסגרת פעולות המשרד להגנת הסביבה (להלן – המשרד). מערכת המידע המוקמת בחוק המוצע, המרכזת מידע הנוגע לשימוש בתכשירי הדברה, תוקם ותתוחזק על ידי ממונה שהסמיכו השר (להלן – הממונה).

החובה להשתמש בתכשירי הדברה בהתאם להוראות חוק זה ועל פי כל דין חלה על כל אדם, תאגיד או רשות ציבורית, אולם חובות הדיווח למערכת המידע חלות על מי שמוגדר בסעיף זה כ"גורם מבצע הדברה". "שימוש בתכשירי הדברה" הוא כל ריסוס בכל צורה, שפיכה לסביבה, החדרה למערכת מי ההשקיה או כל יישום אחר של תכשירי הדברה שאינו אחד מאלה: (1) שימוש על גוף האדם או חיות מחמד; (2) שימוש בתוך מבנים למעט מבנים חקלאיים; (3) שימוש בחצרות מבנים, למעט, חצרות המשמשות בפועל כשטח ציבורי כגון בתי מלון, בריכות שחייה, גני אירועים; (4) מבנים וחצרות נוספים שקבע השר בתקנות.

"חומר פעיל" הוא המרכיב בתכשיר ההדברה האחראי על פעילותו של התכשיר, כלומר הוא אותו מרכיב שמשמש לדוגמה לקטילת חרקים, פטריות, עשבים או נגעים אחרים. בתכשיר הדברה ישנם, פרט לחומר הפעיל, חומרים כימיים נוספים ובהם ממסים, חומרים פעילי שטח, תוספים ועוד. גם הם עלולים להוות סיכון לבריאות או לסביבה ועל כן יש התייחסות אליהם בהמשך הצעת החוק, ואולם החומר הפעיל הוא הסיכון העיקרי במרבית המקרים.

"חומר לשימוש מוגבל" הוא חומר פעיל או תכשיר הדברה ששימוש בהם עלול להוות סיכון חמור לבריאות או לסביבה, ועל כן חלות עליו הגבלות ותנאים מיוחדים בכל הנוגע ליישום החומר, לרבות רישיון מיוחד לעשות כן, רישיון למכירה, תיעוד ושמירת פנקס לגבי מידע בדבר המכירה.

"ערכי ייחוס" הם רמות ריכוז מרביות באוויר של חומר כלשהו, לפרקי זמן נקובים. ערכי הייחוס נקבעים על סמך ידע מדעי ובריאותי, על מנת להגן על בריאות הציבור ועל הסביבה. חריגה מערכי הייחוס, כלומר, עלייה מעבר לריכוז שנקבע לפרק הזמן שנקבע, מהווה חשש לסיכון או לפגיעה בחיי אדם, בבריאותם או באיכות חייהם של בני אדם או בסביבה, לרבות בקרקע, במים, בחי ובצומח. בחוק קיימת התייחסות ייחודית ל-"אזור רגיש", בו קיימים ערכי טבע פגיעים במיוחד או שוהים בני אדם רגישים במיוחד לנזקים מתכשירי הדברה, כגון מקורות מים, שמורות טבע, מבני חינוך, מרפאות ובתי חולים, מוסדות לטיפוליים או מגורים לאוכלוסיה קשישה.

"מרחק מגן" הוא מרחק שבטווח שלו אסור ליישם תכשירי הדברה. המרחק מיועד להבטיח הגנה מספקת על בריאותם של בני אדם, בעלי חיים וערכי סביבה. על גופי המדינה חלים הסדרים מיוחדים, ומכאן הגדרת "רשות ציבורית", הכוללת את הממשלה על כל משרדה, זרועותיה ויחידות הסמך שלה, רשויות מקומיות, חברות עירוניות, איגודי ערים, חברות ממשלתיות, לרבות חברות בת שלהן, תאגידים סטטוטוריים וכן גורם שהוסמך או שהואצלו לו סמכויות לבצע פעולות ייעור לפי פקודת היערות.

"תכשיר הדברה" הינו תכשיר שיכול להיות מורכב מחומר אחד או מתערובת של חומרים, המכילים חומר פעיל אחד או יותר. תכשירי הדברה אינם כוללים דשנים וזבלים המיועדים להזנת הצמח, אלא חומרים המיועדים למטרות ויסות צמיחה, פריחה ופוריות; מניעת מחלות חסר ומחלות פיזיולוגיות; שילוך עלים; ביעור, דחייה או משיכה של נגעים, ויסות גידולם או מניעתם; שיטוח, הדברה והרטבה של תכשירים; ריפוי פצעי גידום והרכבה; ועיכוב התפתחות, דחייה, הרחה או הפחתת אוכלוסיה של מזיקים. לפיכך, כוללת הגדרה זו את כלל תכשירי ההדברה המשמשים בחקלאות וכן לצרכי הדברה תברואתית ווטרינרית.

סעיף 3

לפי המוצע, הצעת החוק תחול על כל אדם, תאגיד או רשות ציבורית שעושים שימוש בתכשירי הדברה.

פרק ב': תכניות הדברה (סעיפים 4 עד 12)

סעיף 4

סעיף זה מחייב את הכנתה של תכנית פעולה לאומית לצמצום הסיכונים מהשימוש בתכשירי הדברה (להלן – תכנית הפעולה), בתוך שנה וחצי מיום תחילתו של חוק זה. מטרת תכנית הפעולה היא להפחית את ההיקף, הסיכונים וההשפעות השליליות משימוש בתכשירי הדברה, וכן לעודד פיתוח ויישום של ניהול הדברה משולבת וכן שיטות טיפול שאינן כימיות.

סעיף 5

התכנית תוכן על ידי ועדה המורכבת מנציג השר להגנת הסביבה, שהוא יושב הראש הוועדה, נציג שר החקלאות, נציג שר הבריאות, נציג השלטון המקומית שימנה שר הפנים, נציג הארגונים החקלאיים ונציג

סעיף 6

טרם הכנת תכנית הפעולה, יינתן לציבור פרק זמן של חודשיים, בו יתאפשר לו להציע הצעות לדברים שיכללו בתכנית. לאחר מכן, יינתן פרק זמן של עד שישה חודשים לוועדה להכין את תכנית הפעולה. תכנית הפעולה תתפרסם באתר האינטרנט של המשרד, ולאחר פרסומה יינתן פרק זמן של חודשיים להערות הציבור עליה. יינתן לוועדה פרק זמן של שישה חודשים נוספים לערוך שינויים בהתאם להערות שהתקבלו. הוועדה תפרסם את תכנית הפעולה הסופית ואת עיקרי נימוקיה לקבלתן או דחייתן של הערות שהתקבלו. תכנית הפעולה טעונה את אישורה של הממשלה. תכנית הפעולה תעודכן מעת לעת ולפחות אחת לחמש שנים, ותהיה בה התייחסות ליעדים אשר השיגה, ושינוייה בהתאם לכך.

סעיף 7

התכנית תגדיר מטרות כלליות ויעדים כמותיים להפחתת הסיכון בשימוש בתכשירי הדברה ולעידוד הדברה משולבת, ומדדים להתקדמותה ולהשגת יעדיה. כמו כן, תפרט התכנית לוחות זמנים ואמצעים לעמידה ביעדיה, לרבות תמריצים כלכליים ותמיכות מבוססי תוצאות לעידוד ההפחתה בשימוש בחומרי הדברה לרבות על דרך של הדברה משולבת, נהלי עבודה מחייבים ליישום עקרונות של הדברה משולבת, כלי פיקוח ואכיפה והדרכה מקצועית לחקלאים, ככל שיימצאו מתאימים, חינוך הסברה לציבור, לגורמים מבצעי ההדברה ולמפזרים, פירוט לגבי איסוף נתונים, הנחיות למחקר ופיתוח ושיתופי פעולה אזוריים. התכנית תכלול גם רשימת פעולות נדרשות המתוכננות לצורך הפחתה או הגבלה של שימוש בחומרים לשימוש מוגבל. תכנית הפעולה תתייחס אף לניטור ומעקב אחר השימוש בתכשירי הדברה והחשיפה אליהם. לבסוף, התכנית תכלול גם אמצעים לשיתוף הציבור והגורמים מבצעי ההדברה במידע בנוגע להפחתת הסיכון בשימוש בתכשירי הדברה ולהעלאת מודעות הציבור והגורמים מבצעי ההדברה להשפעות השימוש בתכשירים אלו וכן אמצעים ליצירת שיח בין החקלאים לקהילה המתגוררת בסמוך לשטחים חקלאיים.

סעיף 8

התכנית צריכה להתחשב במספר שיקולים המפורטים בסעיף 8, ובהם: הבטחת קיומה של החקלאות הענפה והמגוונת בישראל; הגנה על בריאות הציבור והגברת השקיפות ונגישות המידע בתחום; השפעת התכנית על בעלי עניין; בטיחות תזונתית ואספקת מזון; רישוי ובטיחות עובדים המשתמשים בתכשירי הדברה; הגנת הסביבה, מקורות המים והמגוון הביולוגי; שאריות תכשירי הדברה במזון; וההשפעות הבריאותיות, הכלכליות, סביבתיות והחברתיות, כגון שיקולי כשרות, של האמצעים המוצעים בתכנית. יודגש, כי סעיף זה בפרט ופרק ב' בכלל לא נועדו לקבוע את תוכן תכנית הפעולה, אלא את ההליכים לניסוחה ואישורה וכן את מסגרת השיקולים שחייבת להילקח במסגרתה בחשבון.

סעיף 9

כל רשות ציבורית תחויב בהכנת תכנית הדברה שנתית בתחום רשותה (להלן – תכנית הדברה של רשות ציבורית), שמטרתה צמצום הסיכונים מהשימוש בתכשירי הדברה. חובה זו חלה לאחר שתאושר תכנית הפעולה. יודגש, כי חובה זו חלה רק על רשויות ציבוריות ולא על חקלאים. בנוסף, תכניות ההדברה לא יתייחסו לשימושים החקלאיים בתכשירי הדברה בשטחי אותה רשות, אלא אם כן מדובר בפעולות ייעור בשטחים המיועדים להנאת הציבור.

סעיף 10

תכנית הדברה של רשות ציבורית תכלול התייחסות בין היתר לצרכי ההדברה של אותה רשות, פירוט האמצעים להשגת מטרות ויעדי התכנית בדגש על פעולות מניעה, הפחתה ואמצעי טיפול שאינם כימיים ובשים לב לאזורים רגישים, אמצעי ניטור ופיקוח על השימוש בתכשירי הדברה, מדדים לבחינת הצלחתה של תכנית ההדברה, מידע ונתונים אודות ביצוע תכנית ההדברה מהשנה הקודמת וכל פרט נוסף שיוזר הממונה. בנוסף תכלול התכנית נימוקים לשימוש מתוכנן בחומרים לשימוש מוגבל וזאת על מנת להוביל לשימוש בחומרים אלו רק באין ברירה, ולחנך לצמצום השימוש בהם שלא לצורך.

סעיף 11

תכנית ההדברה של רשות ציבורית תפורסם להערות הציבור.

סעיף 12

כל גורם מבצע הדברה מחויב להיצמד לתכנית ההדברה של הרשות הציבורית, אלא אם כן קיבל אישור ממנהל המחוז במשרד לסטות ממנה. במידה ומנהל המחוז נתן אישור שכזה, הודעה על כך תפורסם באתר המשרד להגנת הסביבה ובאתר הרשות הציבורית.

פרק ג': קביעת ערכי ייחוס, מרחקי מגן וחומרים לשימוש מוגבל (סעיפים 13 עד 28)

סעיף 13

ערכי הייחוס, המוגדרים בסעיף ההגדרות, הם הבסיס לקביעת מרחקי מגן בין שימוש בתכשירי הדברה ובין שימושים אחרים בקרבת מקום. תקום ועדה לקביעת מרחקי מגן בה יכהנו נציגים של משרדי ממשלה הנוגעים בדבר, נציגי אקדמיה ונציגים של ארגוני החקלאים וארגונים שעניינם הגנת הסביבה.

סעיפים 14-15

בתוך שנה, הוועדה תמליץ לשר על ערכי ייחוס לחומרים פעילים מייצגים שייבחרו על ידי הוועדה. ברשימה זו יכללו החומרים הפעילים שהשפעתם על בריאות הציבור או הסביבה היא המשמעותית ביותר, וזאת בהתחשב ברמת הרעילות של החומרים, בשכיחות השימוש בארץ, בהשפעות הסביבתיות של החומרים ועוד. בין היתר הוועדה תקבע ערכי ייחוס עבור כלל החומרים לשימוש מוגבל. כמו כן, הוועדה רשאית לקבוע ערכי ייחוס למרכיבים נוספים בתכשירי ההדברה, כגון ממסים ותוספים. לפי הסעיף המוצע, בקביעת ערכי הייחוס יש להתייחס למידע רפואי, טוקסיקולוגי ואפידמיולוגי, מידע סביבתי ואקולוגי, המלצות של ארגונים מקצועיים בארץ ובעולם, שולי בטיחות בשל מגוון דרכי החשיפה לתכשירי הדברה, השפעות מצטברות ומגבירות של חומרים שונים, השפעות כרוניות ואקוטיות של תכשירי ההדברה ורמת ההגנה הנדרשת על אוכלוסיות רגישות במיוחד, כגון ילדים או נשים הרות. בקביעתם הוועדה רשאית להזמין גורמים מקצועיים או ציבוריים לדיונים.

סעיף 17

טרם העברת המלצותיה לשר, הוועדה תפרסם טיוטה להערות הציבור, וינתן פרק זמן של שלושה חודשים לפחות לקבלת הערות בנוגע לערכי הייחוס. לאחר התייחסות להערות, הוועדה תפרסם את עיקרי נימוקיה לקבלה או דחייה של הערות הציבור באתר המשרד.

סעיף 18

השר ייבחן את הצורך בעדכון ערכי הייחוס לפחות אחת לחמש שנים.

סעיף 19

בהמשך לקביעת ערכי הייחוס, הוועדה תחשב את מרחקי המגן, שאלו המרחקים אשר נדרש לשמור ממוקד הריסוס לשם עמידה בערכי הייחוס. במטרה לקבוע הסדר אשר יהיה קל לאכיפה ולפיקוח מחד, ויכיל מנגנון של

גמישות שיתחשב בהבדלים הקיימים ברמות הסיכון לבריאות או לסביבה העולים משימוש בתכשירים השונים מנגד, תקבע הוועדה עד ארבעה מרחקי מגן אליהם תסווג את תכשירי ההדברה השונים ובהתחשב בשיטות היישום השונות. מרחקי המגן ייקבעו על מנת להגן מפני סכנה בעת החשיפה של הציבור או הסביבה לחומרי הדברה בסמוך לשטחים החקלאיים. הסיווג יעשה לאחר חישוב מרחקי המגן עבור החומרים עבורם נקבעו ערכי ייחוס, כאשר מרחק המגן של כל קבוצה יקבע לפי מרחק המגן המחמיר ביותר אשר נדרש לאותה קבוצת חומרים. בעת חישוב מרחקי המגן, הוועדה תתחשב בשיטות יישום שונות ובמידת הפיזור של חומרי ההדברה במרחב כתוצאה משיטות היישום.

השר, בהסכמת שר הבריאות ובהתייעצות עם שר החקלאות, יקבע בתקנות את מרחקי המגן על בסיס המלצות הוועדה לקביעת מרחקי מגן. התקנות יכילו גם את ערכי הייחוס שנקבעו על ידי הוועדה. הסעיף מאפשר לשר לקבוע בתקנות הוראות גם בדבר תנאים ליישום תכשירי הדברה והטכנולוגיות הנדרשות להקטנת פיזור התכשיר מעבר לחלקת היעד ככל האפשר. זאת במטרה לצמצום רסס תכשירי ההדברה מעבר לחלקת היעד, זאת בדומה לקביעת האיחוד האירופי, בדירקטיבה 2009/128/EC, ביחס לכלי טיס באמצעותם מתבצע ריסוס אווירי. בדירקטיבה נקבע כי כלי טיס אלו יהיו מאובזרים באמצעים המהווים את הטכנולוגיה המיטבית הזמינה להפחתת רסס תכשירי הדברה – "...shall be equipped with accessories that constitute the best available technology to reduce spray drift" (סעיף 9.2.f).

על מנת לוודא כי מיישמי החומרים יכירו את מרחקי המגן והתנאים המיוחדים, אלו יירשמו על גבי התכשירים. קיימות כיום חובות בכל הנוגע לרישום התוויות בתקנות מכוח חוק הגנת הצומח, התשט"ז–1956, חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ח–1998 ופקודת הרוקחים [נוסח חדש], התשמ"א–1981, והחוק המוצע יוסיף עליהם.

כמו כן, קיימים כיום מרחקי בטיחות בתקנות מכוח חוק הגנת הצומח, התשט"ז–1956, חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ח–1998 ופקודת הרוקחים [נוסח חדש], התשמ"א–1981, ואולם אלו נקבעו מבלי להתחשב בערכי הייחוס, מבלי לבצע מדידות מדעיות ותחשיבים ובלא התחשבות מספקת בדרגות הרעילות של חומרים פעילים שונים. אין עדויות לכך שמרחקי הבטיחות שנקבעו בחוקים אלו נותנים הגנה מספקת לבריאות הציבור ולסביבה, לא כל שכן לאוכלוסיות ולאזורים רגישים. מרחקי המגן מכוח סעיף זה בחוק המוצע יחליפו את מרחקי הבטיחות הקיימים, שיישארו בתוקפם לתקופת המעבר עד לקביעת המרחקים החדשים.

סעיף 20

סעיף זה אוסר על גורם מבצע הדברה לעשות שימוש בתכשירי הדברה בשטח חקלאי במרחק הפחות ממרחקי המגן שנקבעו על ידי הוועדה בהתאם לסעיף 20, או ממרחק המגן שקבע הממונה בהוראות אישיות בהתאם לסעיף 22.

סעיף 21

אם, למרות שמירה על המרחק המגן, קיים חשש לפגיעה בבריאות הציבור או בסביבה בנסיבות מסוימות, רשאי הממונה, להשית באמצעות הוראות מיוחדות על גורם מבצע הדברה מרחק מגן גדול יותר, וכן תנאים אחרים לשימוש בתכשירי הדברה. לדוגמה, הממונה רשאי לקבוע טכנולוגיות ליישום תכשירים, תנאים מטאורולוגיים מסוימים או מועדים מותרים לשימוש. תינתן אפשרות לערר על החלטת הממונה לרואה את עצמו נפגע מהוראה שכזו, וזאת בפני ועדת ערר שתורכב מנציג השר, נציג שר החקלאות ונציג שר הבריאות.

סעיף 22

השר, בהתייעצות עם שר הבריאות ושר החקלאות, מוסמך גם לאשר שימוש בתכשירי הדברה במרחקים קצרים ממרחק המגן, ולקבוע תנאים בהם יינתן שימוש במרחקים אלו. זאת בתנאי שמרחקי בטיחות אלה לא יפחתו ממרחקי הבטיחות המוגדרים בהוראות השימוש בתכשיר ההדברה, ושהקיצור לא יגרום לפגיעה נוספת בסביבה או בבריאות הציבור.

סעיף 23

השר יבחן אם לעדכן את מרחקי הבטיחות והמרחק המגן מעת לעת, ולפחות פעם בחמש שנים. במידה ושינה השר את ערכי הייחוס, יבחן את הצורך לשנות את מרחק המגן בהתאם.

סעיף 24

סעיף זה מפרט את חובת הרשויות הציבוריות המיישמות תכשירי הדברה להציב שלט ברור בשפה העברית, הערבית והאנגלית בנקודה נגישה לציבור באזור, אשר כולל פרטים אודות הגורם מבצע ההדברה, תכשיר ההדברה, הנחיות בטיחות ומגבלות כניסה לשטח, אם יש.

סעיף 25

חומרים לשימוש מוגבל הינם חומרים רעילים במיוחד, הידועים כבעלי השפעה פוגענית על הסביבה ועל בריאות הציבור. לאור האמור, ובדומה לסעיף 11 לחוק האמריקאי FEDERAL RODENTICIDE ACT, INSECTICIDE, FUNGICIDE, AND חובת הכשרה ובהסמכה של הגורמים מבצעי ההדברה, סעיף 26 לחוק המוצע קובע כי רק מבצעי ההדברה בעלי רישיון מיוחד לעסוק בחומרים אלו, אשר רשימה שלהם תקבע בתקנות יוכלו להשתמש בהם. הרישיון יינתן לאחר הליך של הכשרה ובחינה, הכל לפי תנאים שייקבעו בתקנות על ידי השר. לציין כי הדירקטיבה 2009/128/EC מחמירה אף יותר וקובעת כי על הכשרה שכזו נדרשת עבור כלל המיישמים ולא רק עבור מיישמים של חומרים לשימוש מוגבל, ובנוסף דורשת כי המדינות החברות יקימו מערכות הסכמה עבור כך.

סעיף 26

כדי לאפשר פיקוח הדוק על השימוש בחומרים לשימוש מוגבל על ידי גורמים מורשים לכך, יש להגביל את מכירת חומרים אלו לגורמים מורשים בלבד. לצורך כך, קובע הסעיף המוצע חובת קבלת היתר מכירה מן הממונה על חוק זה, ומחייב כל יצרן, ספק, יבואן או משווק חומר הדברה, להעביר תכשירי הדברה המכילים חומרים לשימוש מוגבל רק בכפוף להצגת רישיון לעסוק בחומר מטעם אותו אדם אליו הועבר התכשיר. עוד קובע הסעיף, בדומה לאמור בתקנה (g) 171.11 Federal certification of pesticide applicators in States or on Indian Reservations where there is no approved State or Tribal certification plan in effect לתקנות האמריקאיות, כי על כל יצרן, ספק, יבואן או משווק חומר הדברה אשר העביר חומרים לשימוש מוגבל לתעד את הפעילות בפנקס רשומות אותו יציג לממונה על חוק זה לפי דרישה. על הפנקס לכלול את שם וכתובת היצרן, הספק, היבואן והמשווק או מי מטעמם, פרטי הקונה, מספר רישיון של הגורם מבצע ההדברה ותאריך תפוגת הרישיון, שם התכשיר שהועבר ומספר הרישיון שלו, כמות החומר לשימוש מוגבל שהועברה ומועד ביצוע העסקה. פנקס זה ישמר לתקופה של שלוש שנים לפחות.

סעיף 27

כדי לאפשר פיקוח הדוק ווידוא יישומם של חומרים לאידוי קרקע בהתאם לכל דרישות החוק, גורם מבצע הדברה בעל רישיון ייעודי לכך בהתאם לסעיף 26, והעומד ליישם חומרים לאידוי קרקע, יגיש תכנית ליישום תכשירי אידוי למנהל המחוז במשרד להגנת הסביבה, לכל המאוחר שבועיים לפני מועד היישום. אופן הכנה

והגשת התכנית ייקבע בתקנות על ידי השר. השר רשאי להטיל חובה דומה עבור יישום חומרים נוספים לשימוש מוגבל. ראוי לציין כי הסוכנות להגנת הסביבה האמריקאית (USEPA) אף היא דורשת מגורמים מיישמים של תכשירי אידוי להגיש תכניות לניהול השימוש בתכשירי אידוי, זאת כחלק ממערך ניהול הסיכונים לשימוש בחומרים אלו.

פרק ד': הקמת מערכת מידע (סעיפים 28 עד 36)

לגורמי הממשלה האמונים על החקלאות, הבריאות והגנת הסביבה, כמו גם לציבור הרחב, אין כיום כל מידע מבוסס ומפורט הנוגע לשימוש בתכשירי הדברה בארץ, אלא קומץ הערכות כלליות ובלתי מאומתות בלבד. מידע מסוג זה בנוגע לכמויות ולסוגי התכשירים שבשימוש, למיקום השימוש, לשיטות היישום, למזיקים כנגדם בוצע הריסוס, לסוג הגידולים שרוססו ועוד עשוי לשמש למגוון מטרות ציבוריות ראויות. מטרות לדוגמה הן קביעת מדיניות להפחתת הסיכונים מחומרי הדברה לאדם ולסביבה, קביעת מדדים ומעקב אחר התקדמות ביישום התכנית הפעולה הלאומית קיימא להפחתת הסיכון משימוש בתכשירי הדברה, שיפור האכיפה, זיהוי אפשרויות לתמרוץ אמצעי הפחתת הסיכון משימוש בתכשירי הדברה, זיהוי צרכי הדרכה לחקלאים, שיפור ההגנה על הבטיחות, הסביבה ובריאות הציבור, ביצוע מחקרים אפידמיולוגים אודות ההשפעות הבריאותיות מחשיפה לחומרי הדברה ועוד.

פרק זה מסדיר את המנגנונים להקמתה, תפעולה ותחזוקתה של מערכת מידע מסוג זה, על ידי הממונה שיקבע השר. מערכת דומה כבר פועלת במדינות רבות בכל העולם. לאחר רישומו במערכת, קבלת מספר מזהה ואף תשלום אגרה אם השר יחייב זאת, יהיה גורם מבצע הדברה מחויב בדיווח חודשי על השימוש בתכשירי הדברה בחודש שקדם לדיווח באמצעים ובדרכים שיקבע הממונה, לרבות אמצעים אלקטרוניים שהינם זמינים ופשוטים כיום ונגישים מבחינה טכנולוגית.

יודגש, פרק זה קובע חובת דיווח בלבד על השימוש בתכשירי הדברה ואינו דורש מן הגורם מבצע ההדברה קבלת אישור מרשות כלשהי טרם ביצוע שימוש בתכשירי הדברה. רישום במערכת המידע הינו תנאי לשימוש בתכשירי הדברה, כפי שמוגדר בחוק זה. יש לחדש את הרישום במערכת כל שבע שנים.

ידוע כי כבר כיום חקלאים רבים מדווחים על השימוש בתכשירי הדברה לאור הסכמי ייצוא החלים עליהם. על כן, מוצע כי אופן הדיווח למערכת יותאם לדיווח הנדרש כבר כיום מהחקלאים וימנע דיווח כפול.

בסיס המידע המצטבר יהיה אף הוא נגיש לציבור, וניתן יהיה לעבד את המידע שבו בצורה ממוחשבת. מעבר לנתונים על השימוש בתכשירי הדברה, במערכת המידע יימסר לציבור מידע נוסף כגון מידע בריאותי וטוקסיקולוגי, הוראות בטיחות, מרחקי מגן ועוד. הממונה יהא אמון גם על הנגשת המידע שייאסף במערכת לציבור הרחב ובמסגרת זאת יכין דוח שנתי מפורט אשר יסכם את הדיווחים ומשמעותם. הממונה יפרסם הוראות והנחיות לגבי אופן הדיווח, יהיה אחראי לשלמות הנתונים במערכת ולבקרת איכותם, יקים מערכת מידע לצורכי הדיווח ופרסום הנתונים לציבור. הממונה יפרסם מדי שנה דוח שנתי המסכם את הנתונים שנאספו במערכת המידע וסוקר ממצאים חריגים. אם חלו שינויים ביחס לשנים קודמות, אלו יצוינו במסגרת הדוח.

פרק ה': עונשין (סעיפים 37 עד 38)

בדומה לחוקים סביבתיים אחרים שנחקקו בשנים האחרונות, הצעת החוק כוללת סנקציות פליליות במקרה של אי קיום הוראותיו. הצעת החוק יוצרת מדרג בין שני סוגי עבירות.

הסוג הראשון הוא עבירות דיווח, והוא כולל אי שמירת מידע או הצגתו בכפוף לדרישת הממונה בהתאם לקבוע בסעיף 27 (ד) ו-1 (ו) לחוק המוצע; אי דיווח למערכת המידע בהתאם לקבוע בסעיף 33 (ב) ו-1 (ג) לחוק המוצע;

אי תליית שלט ברור בנקודה נגישה לציבור באזור וטרם שהחל השימוש בתכשירי ההדברה בהתאם לקבוע בסעיף 25 להצעת החוק; אי מילוי הוראות הממונה בכל הנוגע למאגר המידע בהתאם לקבוע בסעיף 36 להצעת החוק. מוצע לקבוע כי העונש בשל ביצוע עבירות מסוג זה יהיה חצי שנת מאסר או הקנס האמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין), שהוא 75,300 שקלים חדשים, וכפל הקנס האמור לתאגיד. סוג העבירות השני הוא עבירות שימוש בתכשירי הדברה, והוא כולל שימוש בתכשירי הדברה בשטח חקלאי או בחלק משטח חקלאי במרחק קטן יותר ממרחקי המגן שייקבעו בתקנות לפי סעיף 20 לחוק המוצע; או שימוש בתכשירים המכילים חומר לשימוש מוגבל שלא בהתאם להוראות סעיף 26 וסעיף 28 להצעת החוק. עוד כולל חלק זה העברת תכשירים המכילים חומר לשימוש מוגבל שלא בהתאם להוראות סעיף 27 לחוק המוצע. מוצע לקבוע כי העונש בשל ביצוע עבירות מסוג זה יהיה שנת מאסר או כפל הקנס האמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, שהוא 150,600 שקלים חדשים, וארבע פעמים הקנס האמור לתאגיד.

פרק ו': עיצום כספי, (סעיפים 43 עד 51)

עוד בדומה לחוקים סביבתיים אחרים שנחקקו בשנים האחרונות, הצעת החוק מעניקה למשרד להגנת הסביבה כלי אכיפה נוסף ולעיתים יעיל אף יותר מסנקציות פליליות, בדמות עיצומים כספיים אותם ניתן להטיל על מנת להפוך את הפרת החוק לבלתי משתלמת. גם סעיפים אלו לחוק המוצע מאמצים את המדרג המוצע בין שני סוגי העבירות המתוארים לעיל, עבירות דיווח ועבירות שימוש בתכשירי הדברה.

גובה העיצום הכספי אשר הצעת החוק מתירה לממונה להטיל על המבצע עבירות דיווח הוא 5,170 שקלים חדשים ו-51,690 שקלים חדשים לתאגיד. גובה העיצום אשר הצעת החוק מתירה לממונה להטיל על המבצע עבירות שימוש בתכשירי הדברה הוא 10,340 שקלים חדשים ו-103,380 שקלים חדשים לתאגיד.

פרק ז': הוראות שונות (סעיפים 53 עד 65)

סעיפים 52 עד 54

הסעיפים המוצעים מפרטים את סמכויות השר לפי חוק זה. השר ידווח לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת אחת לשנה על יעדי התכנית הפעולה שהושתו בשנה שקדמה לדיווח והוועדה תקיים דיון בנושא. השר ימנה מבין עובדי משרדו ממונה לחוק זה. הצעת החוק מסמיכה את השר להתקין תקנות וכללים לביצוע חוק זה, בין השאר בנוגע לתכנית הפעולה, הוראות לעניין ביצוע תוכנית הכשרה ויישום של חומרים לשימוש מוגבל, כללים לקבלת היתר מכירת חומרים לשימוש מוגבל, קביעת מרחקי מגן, קביעת רשימת חומרים לשימוש מוגבל ותנאים ליישומם והשימוש בתכשירי הדברה באזורים רגישים ותנאים להחמרה והקלה במרחק המגן.

סעיפים 55 עד 57

השר, לאחר התייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע היטל על מכירתם של תכשירי הדברה, שיוטל על היצרנים או הייבואנים, במטרה לעודד את הפחתת הסיכון מתכשירי הדברה. הכספים שייגבו מהיטלים, קנסות או עיצומים לפי חוק זה ישולמו לחשבון נפרד בקרן לשמירת הניקיון. כספים אלו יועדו למטרות הבאות: עידוד הטמעת עקרונות ניהול הדברה משולבת בקרב גורמים מבצעי הדברה; הדרכות והכשרות מקצועיות לצורך יישום חוק זה; פיקוח ואכיפה של הוראות חוק זה; מחקר ופיתוח של אמצעי טיפול ותכשירי הדברה בעלי סיכון סביבתי ובריאותי נמוך.

סעיף 61

הסעיף המוצע מוסיף תיקון לחוק הגנת הצומח, שמטרתו להסדיר את היחסים בין סמכות המדינה לבצע פעולות הדברה ובין מגבלות חוק זה. זאת, על ידי הטלת חובה על שר החקלאות להביא לאישורו של השר להגנת

הסביבה תוכניות הדברה אשר חורגות מהוראות החוק המוצע.
נוסף על כך, ישנה חובת דיווח לציבור לגבי השימוש בתכשירי ההדברה במסגרת תכנית ההדברה של המדינה, כמו גם ניתוח הנחיצות והמידתיות באמצעים שבוצעו, וכן המלצות להתמודדות עם מצב דומה בעתיד.

סעיף 62

הסעיף המוצע מוסיף תיקון לחוק בתי משפט לעניינים מנהליים, התש"ס-2000, ובכך מקנה את סמכות השיפוט לפי החוק המוצע לבית המשפט לעניינים מנהליים.

סעיפים 64 עד 65

הוראות מעבר קובעות כי הוראות שניתנו מכוח חוק הגנת הצומח, חוק החומרים המסוכנים או פקודת הרוקחים לעניין אופן השימוש המותר בתכשירי הדברה, לרבות בעניין קביעת מרחקי מגן לשימוש בתכשירי הדברה וריסוס אווירי של תכשירי הדברה, יוסיפו לעמוד בתוקפן כל עוד לא שונו או בוטלו. כמו כן נקבעו הוראות לעניין מועדים לתקנות ראשונות ולביצוע הוראות מסוימות.
הצעת החוק נוסחה בסיוע "אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה (ע"ר).

הצעת חוק זו הונחה על שולחן הכנסת העשרים (פ/4480/20) על ידי חברי הכנסת אלי אלאלוף ויעל גרמן, ומאז ממתינה לקביעת וועדה.

הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות (תיקון – השוואת ההטבות בתעשייה להטבות בחקלאות), התשע"ז-2016 (הגשה מחדש, התשפ"א-2021)

החלפת סעיף 1 12. בחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, התשמ"א-1980²⁹ (להלן – החוק העיקרי), במקום סעיף 1 יבוא:

1. מטרתו של חוק זה לעודד השקעות הון בחקלאות, לשם פיתוח וביסוס החקלאות כאמצעי לחיזוק ההתיישבות והביטחון התזונתי והלאומי של תושבי המדינה, תוך קידום יוזמה וצמיחה כלכלית ושימור משאבי טבע וסביבה, ובכלל זה –

(1) ביסוס ופיתוח כושר ייצור חקלאי מגוון;

(2) יצירת עוגנים כלכליים להתיישבות באזורי פיתוח;

²⁹ ס"ח התשמ"א, עמ' 56.

(3) עידוד חקלאות משמרת סביבה, משאבי טבע
וערכי נוף;

(4) שיפור יכולתו של המגזר החקלאי להתמודד
בתנאי תחרות בשווקים בין-לאומיים."

תיקון סעיף 3 13. בסעיף 3 לחוק העיקרי, במקום "שר האוצר ושר החקלאות" יבוא "שר האוצר והשר".

תיקון סעיף 4 14. בסעיף 4 לחוק העיקרי –

(1) בהגדרה "יצרן חקלאי", אחרי "יצרן חקלאי" – יבוא "כל אחד מאלה:",
ובפסקה (2), בסופה יבוא "(להלן – קבלן שירותים)";

(2) אחרי ההגדרה "יצרן חקלאי" יבוא:

"המנהל" – סגן מנהל כללי בכיר במשרד, המופקד על נושא ההשקעות
והמימון;

"המנהלה" – המנהלה להשקעות הון בחקלאות במשרד;

"המשרד" – משרד החקלאות ופיתוח הכפר";

(3) בהגדרה "תוכנית זוטא" במקום "חצי מיליון" יבוא "מאה ושלושים אלף";

(4) אחרי ההגדרה "מפעל חקלאי מאושר" יבוא:

"השר" – שר החקלאות ופיתוח הכפר";

(5) בהגדרה "תוצרת חקלאית" המילים "המיועדים בעיקר ליצוא" – יימחקו;

(6) אחרי ההגדרה "תוצרת חקלאית" יבוא:

"מפעל חקלאי בר תחרות" – מפעל חקלאי שמתקיים בו, בכל שנת מס, אחד
מאלה:

הכנסתו, בשנת המס, ממכירות המפעל בשוק מסוים, אינה עולה על 75% מכלל
הכנסתו ממכירות המפעל באותה שנת מס;

(2) 25% או יותר מכלל הכנסתו, בשנת המס, ממכירות המפעל, הן
ממכירות בשוק מסוים המונה 14 מיליון תושבים לפחות; מספר
התושבים לפי פסקת משנה זו יעלה, ב-1 בינואר של כל שנת מס,
בשיעור של 1.4% ביחס למספר התושבים לפי פסקת משנה זו ב-1
בינואר של שנת המס הקודמת;"

(7) אחרי ההגדרה "מפעל חקלאי בר תחרות" יבוא :

"תכנית הפיתוח בחקלאות" – מכלול הנהלים למתן הטבות לפי חוק זה, בשנה מסוימת;".

החלפת סעיף 5 15. במקום סעיף 5 לחוק העיקרי יבוא :

"קביעת עקרונות 5. (א) השר, לאחר התייעצות עם המנהלה, יקבע בצו מדיניות הפיתוח את עקרונות מדיניות הפיתוח של החקלאות בישראל, בהתאם למטרות החוק ולתקציב המנהלה לאותה שנה.

(ב) לא קבע השר את עקרונות מדיניות הפיתוח לפי סעיף קטן (א), עד ליום 1 בינואר של כל שנה, יחולו באותה שנה עקרונות מדיניות הפיתוח שנקבעו לשנה הקודמת."

ביטול סעיפים 6 ו-7 16. סעיפים 6 ו-7 לחוק העיקרי – בטלים.

תיקון סעיף 8 17. בסעיף 8 לחוק העיקרי –

(1) בסעיף קטן (א), המילה "והמועצה" – תימחק, ובמקום "בשמך" יבוא "בשמה";

(2) סעיף קטן (ב) – בטל.

תיקון סעיף 9 18. בסעיף 9 לחוק העיקרי –

(1) במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) לשם יישומו של חוק זה, תפעל במשרד מנהלה להשקעות הון בחקלאות, שהרכבה כמפורט להלן :

(1) המנהל, והוא יהיה היושב ראש ;

(2) ארבעה נציגי המשרד, מקרב עובדיו, שימנה השר ובכלל אלה : נציג שירות ההדרכה והמקצוע במשרד, חשב המשרד או נציגו והיועץ המשפטי של המשרד או נציגו ;

(3) שני נציגי משרד האוצר, מקרב עובדיו, שימנה שר האוצר מהם אחד שהוא עובד רשות המסים ;

(4) נציג משרד הכלכלה והתעשייה, מקרב עובדיו, שימנה שר הכלכלה והתעשייה." ;

(2) בסעיף קטן (ב), במקום "למנהלה" יבוא "כמשקיף בדיוני המנהלה", והמילה "במועצה" – תימחק ;

(3) סעיף קטן (ד) – בטל.

הוספת סעיף 9א 19. אחרי סעיף 9 לחוק העיקרי יבוא :

"מניין חוקי 9א. רוב חברי המנהלה ובהם היושב ראש הם מניין חוקי בישיבותיה ; לא נכח מניין חוקי בישיבה כאמור שעתיים לאחר המועד שנקבע לה, תתקיים הישיבה בכל מספר משתתפים שהוא, ובלבד שכל חברי המנהלה הוזמנו לישיבה לפחות שלושה ימים מראש ; אין בהיעדרות המשקיפים כאמור בסעיף קטן (ב) מהישיבה כדי לפגוע בתוקף פעולותיה וסמכויותיה של המנהלה."

תיקון סעיף 10 20. בסעיף 10 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) אלה תפקידי המנהלה :

(1) לייעץ לשר בקביעת עקרונות מדיניות הפיתוח בחקלאות לפי סעיף 5 ;

(2) לגבש ולפרסם את תכנית הפיתוח בחקלאות, בהתאם לעקרונות מדיניות הפיתוח בחקלאות שנקבעו לאותה שנה, ובכלל זה – סדרים ומועדים להגשת בקשות לאישור תכנית ; חישובי עלויות להשקעות במפעל חקלאי ובתשתית ותנאים למתן ההטבות ;

(3) לשפוט ולאשר בקשות למתן הטבות לצורך ביצוע תכניות, בהתאם לתכנית הפיתוח בחקלאות ;

(4) לקיים את הקשר בין יצרנים חקלאיים ובין משרדי הממשלה ורשויות אחרות הנוגעות בדבר בכל עניין הנוגע לביצועו של חוק זה ;

(5) לרכז מידע בענייני השקעות הון בחקלאות בישראל ולהפיצו ;

(6) להמליץ לפני כל רשות מוסמכת לכך, שתעניק, במסגרת החיקוקים שבתחום סמכותה או שהיא ממונה על ביצועם, הנחה, הקלה, רישיון והלוואה העשויים לסיים להגשמתה של מטרת חוק זה.

(7) לבצע כל פעולה אחרת לשם הגשמת מטרתו של חוק זה."

ביטול סעיפים 11 עד 21.	סעיפים 11 עד 16 לחוק העיקרי – בטלים.	
16		
תיקון סעיף 17	22. בסעיף 17 לחוק העיקרי –	
	(1) בסעיף קטן (א), במקום "לתכנית" יבוא "לקבלת הטבה לצורך ביצוע תכנית";	
	(2) סעיף קטן (ב) – בטל.	
תיקון סעיף 18	23. בסעיף 18 לחוק העיקרי, אחרי "מטרת חוק זה" יבוא "ובהתאם לתכנית הפיתוח בחקלאות לאותה שנה".	
תיקון סעיף 19	24. בסעיף 19 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:	
	"(ב) לא תאשר המנהלה תכנית אלא אם כן הוכח להנחת דעתה כי עם תחילת ביצוע התכנית:	
	(1) היה המבקש מגדל תוצרת חקלאית – יש ברשותו, לפי דין, קרקע, מים ומכסות ייצור הדרושים לביצוע התכנית;	
	(2) היה המבקש קבלן שירותים – יש לו התקשרות עם מגדל תוצרת חקלאית שברשותו, לפי דין, קרקע, מים ומכסות ייצור הדרושים לביצוע התכנית."	
תיקון סעיף 20	25. בסעיף 20 לחוק העיקרי –	
	(1) בסעיף קטן (א), המילים "לאחר שקיבל המלצת ועדה מייעצת" – יימחקו;	
	(2) סעיף קטן (ג) – בטל.	
ביטול סעיפים 21 ו-22.	סעיפים 21 ו-22 לחוק העיקרי – בטלים.	
22-ו		
תיקון סעיף 24	27. בסעיף 24(א) לחוק העיקרי –	
	(1) בפסקה (1), במקום "20%" יבוא "25%";	
	(2) בפסקה (2), במקום "10%" יבוא "20%".	
הוספת סעיפים 24א ו-24ב	28. אחרי סעיף 24 לחוק העיקרי יבוא:	

"מסלולים נוספים 24א. הממשלה, לפי הצעת השרים שתגובש לאחר התייעצות עם המנהלה, רשאית להחליט על סוגי השקעות שיקדמו את מטרת החוק, בגינם יינתנו הטבות (בסעיף זה – מסלולים); השר יביא לאישורה של ועדת הכספים של הכנסת את המסלולים; לגבי כל אחד מהמסלולים תחליט הממשלה, בין השאר, לגבי אלה:

(1) שיעור המענק באחוזים מההשקעה של המפעל בהתאם לתכנית המאושרת;

(2) תנאים ייחודיים לאישור התכניות;

(3) דרכים ומועדים להגשת תכניות לאישור;

(4) התנאים והמועדים לתשלום המענק;

(5) אזורים שבהם יינתן המענק, ויכול שייקבעו האזורים האמורים בסעיף 24א), או אזורים אחרים, ובלבד שאזורים אחרים ייקבעו לפי פרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009³⁰.

24ב. (א) תקציב שנתי בסך 250 מיליון שקלים חדשים לפחות, למימון השקעות הון בחקלאות לפי סעיף 24 ו-24א, ייקבע בתחום פעולה נפרד בסעיף תקציב המשרד בחוק התקציב השנתי; בסעיף זה, "תחום פעולה" ו"סעיף תקציב" – כהגדרתם בחוק תקציב שנתי, כמשמעותו בחוק יסודות התקציב.

(ב) המשרד יקצה, מדי שנה, לפחות 40% מהסכום האמור בסעיף קטן (א) להשקעות לפי סעיף 24.

ביטול סעיפים 27 ו-29. סעיפים 27 ו-28א לחוק העיקרי – בטלים.

28א

30. תיקון סעיף 31 בסעיף 31 לחוק העיקרי, במקום "בעל מפעל חקלאי מאושר הזכאי" יבוא "בגיננו שולם מענק ואשר זכאי".

31. החלפת סעיף 33 במקום סעיף 33 לחוק העיקרי יבוא:

³⁰ ס"ח התשס"ט, עמ' 157.

33. "המס על הכנסה
החל על חברה
ממפעל חקלאי בר
תחרות

על אף האמור בסעיף 126(א) לפקודה, חברה בערבון
מוגבל ואגודה שיתופית חקלאית שבחרה להיות נישומה
כחברה מכוח סעיף 62 לפקודה, זכאית כי לגבי הכנסתה
מהמפעל החקלאי בר התחרות יוטל מס חברות
בשיעורים כמפורט להלן :

(1) באזור פיתוח א' – 9% ;

(2) בשאר הארץ – 16.16% .

הוספת סעיפים 33א – 32. אחרי סעיף 33 לחוק העיקרי יבוא :

עד 33ג

33א. "מס על דיבידנד
מהכנסה ממפעל
חקלאי בר תחרות

על אף האמור בסעיף 125 לפקודה, על דיבידנד
המשתלם מתוך הכנסה של חברה ממפעל חקלאי בר
תחרות יחול שיעור מס של 20% .

33ב. מס על הכנסה של
יחיד ממפעל חקלאי
בר תחרות

על אף האמור בסעיף 121 לפקודה, המס על הכנסה החל
על מי שלא חל עליו סעיף 33, ממפעל חקלאי בר תחרות
יהיה בשיעורים כמפורט להלן :

(1) באזור פיתוח א' – 23% ;

(2) בשאר הארץ – 29% .

33ג. פחת מואץ למפעל
חקלאי בר תחרות

מפעל חקלאי בר תחרות זכאי לפחת מואץ, בשיעורים
ובתנאים הקבועים בסעיף 31, בשל נכסים יצרניים
המשמשים אותו, ובלבד שסך כל הפחת שינוכה לא יעלה
על המחיר המקורי של הנכס. "

ביטול סעיפים 34 עד 33. סעיפים 34 עד 35 לחוק העיקרי – בטלים.

35א

34. תיקון סעיף 38
בסעיף 38 לחוק העיקרי –

(1) בסעיף קטן (א), במקום "להטבות הקבועות בחוק" יבוא "להטבות לפי פרק ה'
ולפי סעיף 31 לחוק" ;

(2) סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) – בטלים.

תיקון סעיף 39 35. בסעיף 39(ג) לחוק העיקרי, אחרי "רשאית להחליט אחת מאלה:" יבוא:

"(1) להתלות או לבטל את האישור, כולו או חלקו, לעתיד או למפרע;

(2) לעכב הטבות עד לבירור העניין;

(3) לדרוש החזרת הטבות שניתנו."

תיקון סעיף 40 36. בסעיף 40 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) ניתן אישור או מענק על יסוד הודעות כוזבות או מטעות, רשאית המנהלה להחליט אחד מאלה, לאחר שנתנה למי שקיבל את האישור או המענק הזדמנות סבירה בנסיבות העניין, להשמיע בפניה את טענותיו בטרם ההחלטה:

(1) להתלות או לבטל את האישור, כולו או חלקו, לעתיד או למפרע;

(2) לעכב הטבות עד לבירור העניין;

(3) לדרוש החזרת הטבות שניתנו;

(4) לקבוע כי מקבל האישור לא יהיה זכאי לקבל הטבות חדשות או נוספות לפי החוק למשך תקופה שלא תעלה על שנתיים מיום החלטתה."

תיקון סעיף 41 37. בסעיף 41 לחוק העיקרי –

(1) בסעיף קטן (א), אחרי "בסעיף 39(ג)(3)" יבוא "או בסעיף 40(א)(3)", ובמקום "תשעים" יבוא "שישים";

(2) סעיף קטן (ג) – בטל.

תיקון סעיף 46א 38. בסעיף 46א לחוק העיקרי האמור בו יסומן (א), ואחריו יבוא:

"(ב) על גביית אגרות לפי חוק זה יחול חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה–1995³¹.

³¹ס"ח התשנ"ה, עמ' 170.

תיקון חוק בתי משפט לעניינים 39. בחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000³², בתוספת הראשונה, בפרט 19, אחרי פרט משנה (3) יבוא : מינהליים

"(4) החלטה של המנהל או של המנהלה לפי חוק עידוד השקעות הון בחקלאות, התשמ"א-1980."

ד ב ר י ה ס ב ר

עיסוק בחקלאות הוא בעל תועלות ציבוריות רבות – בתחומי ההתיישבות, החברה, התרבות, התיירות והסביבה.

החוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, התשמ"א-1980 (להלן – החוק), אינו מקצה את מלוא המשאבים לעידוד השקעות הון בחקלאות, דבר אשר גורם לשחיקה במעמדה של החקלאות בישראל. לפיכך, מוצע בהצעת חוק זו לבצע רפורמה בחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות באופן שיצור הקבלה בין ההטבות הניתנות לתעשייה לאלו הניתנות לחקלאות. כך למשל, מוצע לאפשר מתן הטבות מס ומענקים בתנאים נוחים, ולקבוע שיעורי מס מופחתים בהתאם לשיעורים הקיימים בחוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959. כמו כן, מוצע להקצות משאבים תקציביים למענקים במסלולי הטבות שייקבעו, לעודד מענקים לתמיכה בחקלאים שיקדמו חקלאות בעלת תועלות אקולוגיות וחקלאות אשר מתאימה עצמה לדרישות הגנת הסביבה. בנוסף, מוצע להגדיל את שיעורי המענקים הקבועים במסלולים המרכזיים שנקבעו בחוק ולהסמיך את הממשלה, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע מסלולים נוספים, השונים מהמסלולים המרכזיים על פי פרמטרים ועקרונות שייקבעו.

הצעת חוק זוהי הוגשה בכנסת העשרים (20/3521/פ) על ידי חברי הכנסת משה גפני, איתן ברושי, אורלי לוי אבקסיס, בצלאל סמוטריץ', עודד פורר, מנואל טרכטנברג, באסל גטאס, אלעזר שטרן, מירב בן-ארי, מכלוף מיקי זוהר, יצחק וקנין, אורי מקלב, אורן אסף חזן, איל בן ראובן, מאיר כהן, יעקב פרי, חיים ילין, זוהר בהלול, מיכל רוזין, אכרם חסון, יעל כהן-פארן, דב חנין, איילת נחמיאס ורבין, יהודה גליק, אברהם נגוסה ויחיאל חיליק בר. ההצעה נעצרה בהכנה לקריאה הראשונה בוועדה בשנת 2018, ומאז לא קודמה.

הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – סימון תוצרת חקלאית שיוצרה במדינת ישראל), התשפ"א-2020 (הגשה מחדש, התשפ"א-2021)

³²o"ח התש"ס, עמ' 190.

תיקון סעיף 17 1. בחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981³³ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 17, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא :

"(ב1א) עוסק המציע למכירה תוצרת חקלאית שיוצרה במדינת ישראל יסמן על המדף או המכל שבו מוצעת התוצרת החקלאית, כי היא יוצרה במדינת ישראל; סימון כאמור יהיה כפי שיקבע השר באישור ועדת הכלכלה של הכנסת; בסעיף זה, "תוצרת חקלאית" – כהגדרתה בחוק להסדרת תוצרת אורגנית, התשס"ה-2005³⁴."

תחילה 2. תחילתו של חוק זה, שישה חודשים מיום פרסומו.
תקנות ראשונות 3. תקנות ראשונות לפי סעיף 1 יובאו לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת בתוך שישה חודשים מיום פרסומו של חוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

בהצעת חוק זו מוצע לקבוע חובת סימון של תוצרת חקלאית המיוצרת בישראל. בהתאם למוצע, הסימון יהיה על המדף או על המכל, במקום המכירה.
כיום משווקים אינם מחויבים בסימון כאמור, ולכן ברוב המקרים הצרכן אינו מודע למקור התוצרת החקלאית אותה הוא צורך. בפועל מספר רב של רשתות שיווק מחזיקות בהיתר ליבוא חלקי או מלא של תוצרת חקלאית והן משווקות תוצרת חקלאית ישראלית לצד תוצרת חקלאית המגיעה ממדינות זרות. בהיעדר סימון, לא ניתנת לצרכן כל אפשרות לבחור איזו תוצרת לצרוך. סימון התוצרת החקלאית על המדף או על המכל, במקום המכירה תאפשר שקיפות לצרכן ותיתן את היכולת לבחור אם לצרוך מוצר מיובא או תוצרת מקומית. לצריכה של תוצרת חקלאית מקומית יתרונות רבים: היא מאפשרת לצרכן ליהנות ממוצרים איכותיים העומדים בתנאי משרד החקלאות ופיתוח הכפר, היא תורמת לחיזוק החקלאות המקומית ולפיתוח צרכנות אקולוגית, ומאפשרת לצרכנים ישראלים לתת עדיפות לתוצרת חקלאית מקומית.
הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת חיים ילין וקבוצת חברי הכנסת (2537/20/פ); הוסרה מסדר היום ביום ו' באדר ב' התשע"ו (16 במרס 2016); (3123/20/פ).

הצעת חוק זהה הוגשה על שולחן הכנסת ה-23 (2193/23/פ) על ידי חבר הכנסת מכלוף מיקי זוהר ומחכה כחמישה חודשים לקביעת וועדה.

*ההצעה הבאה הונחה על שולחן הכנסת לדיון מוקדם החודש (18.5.21), אך ראינו לנכון לצרפה לתיק החקיקה שלנו מאחר והתבססנו על צירופה במהלך העבודה והתיק לא יהיה שלם בלעדיו, שהרי היא מציגה את המדיניות הכוללת לעיגון מעמד החקלאות, שראוי שתמצא בחקיקה הישראלית;

הצעת חוק החקלאות, התשפ"א-2021

פרק א': מטרה והגדרות

³³ ח"ח התשמ"א, עמ' 248.

³⁴ ח"ח התשס"ה, עמ' 474.

מטרת חוק זה היא לעגן את מעמדה של החקלאות כענף בעל ערך לאומי ייחודי וחשיבות רב-דורית, לשם השגת יעדים אלה:

- (1) הבטחת אספקה זמינה של תוצרת חקלאית מקומית במחירים סבירים ככלי לחיזוק הביטחון התזונתי של תושבי מדינת ישראל;
- (2) ביסוס וקידום ההתיישבות והמרחב הכפרי ככלי לחיזוק הביטחון הלאומי והאישי של מדינת ישראל ותושביה, לפיזור אוכלוסין ולחיזוק שטחי הספר לאורך גבולותיה של המדינה;
- (3) פיתוח מחקר חקלאי וקידום חדשנות חקלאית;
- (4) קידום צמיחה כלכלית באמצעות העצמת הערך הכלכלי שמייצרת החקלאות למשק;
- (5) קידום והגנה על ערכי נוף, תרבות, מורשת וסביבה.

בחוק זה –

"אמצעי ייצור" – קרקע, מים, עבודה, הון וביטוח;

"חקלאות" – ביצוע פעולות של עיבוד קרקע, או של ניהול משק חי או צומח, לרבות ייעור, מרעה ומדגה, אשר מבוססים על טיפול ופיתוח של מחזור ביולוגי של צמח או בעל חיים, או שלב במחזור כאמור, תוך עשיית שימוש, בפועל או בכוח, בקרקע, במים, ובכלל זה מי ים, או במשאבי טבע אחרים, וביצוע פעולות נלוות;

"חקלאי" – מי שעיסוקו בחקלאות;

"פעולות נלוות" – טיפול בתוצרת חקלאית, אריזתה, אחסונה, עיבודה הראשוני או שיווקה, רכש תשומות, פיתוח של מוצרים ראשוניים מהחי או מהצומח, טיפול בפסולת חקלאית, או אספקת שירותים אחרים הדרושים לצרכי החקלאות או המבוססים על החי והצומח, ואשר נדרשים לשם הבאת תוצרת חקלאית ללקוח הסופי כשהיא זמינה לשימוש, זאת בין היתר באמצעות שימוש במתקנים ובמשאבים המשמשים לייצורם של מוצרים כאמור, ובכלל זה שירותי תיירות חקלאית וחינוך חקלאי;

"תוצרת חקלאית" – פירות, ירקות, גידולי שדה, חלב, ביצים, דבש, בקר צאן, עופות או דגים;

"תעשייה חקלאית" – תעשייה בה חומר הגלם העיקרי הוא תוצרת חקלאית טרייה מייצור מקומי;

"השר" – שר החקלאות ופיתוח הכפר.

פרק ב': הסדרת החקלאות

- הסדרת החקלאות, ובכלל זה מעורבותה של כל רשות מרשויות השלטון בהסדרת החקלאות ובהקצאת אמצעי ייצור, תיעשה באופן –
- (1) שיהלום את מעמדה של החקלאות כערך לאומי;
- (2) שיבטיח את יציבותה והמשכיותה של הפעילות החקלאית ושל הייצור החקלאי המקומי;
- (3) שיבטיח את יציבותה והמשכיותה של התעשייה החקלאית;
- (4) שיבטיח את כושר התחרות של החקלאות והתעשייה החקלאית מול חקלאות או תעשייה חקלאית זרה.
- זמינות אמצעי ייצור 4. חקלאי זכאי להבטחת זמינותם של אמצעי הייצור הדרושים לו בתחום עיסוקו כדי להתפרנס בכבוד, כמפורט להלן:
- (1) קרקע שייעודה חקלאי ושטחה לא יפחת מתקן נחלה; לעניין זה, "תקן נחלה" – מספר הדונמים השכיח לנחלה ביישוב החקלאי שהקרקע כאמור נמצאת בשטחו;
- (2) מים באיכות מתאימה ובמחירים נאותים;
- (3) עובדים, לרבות עובדים זרים, בהיקף הולם;
- (4) הסדרי ביטוח נאותים לתשלום תגמולי ביטוח בגין נזקי טבע, שלפיהם השתתפות המדינה בדמי הביטוח היא בשיעור הולם;
- (5) מענקים ותמריצים להשקעות הון בחקלאות, לפי חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, התשמ"א–1980.³⁵
- הסכמים בין חקלאים 5. על אף האמור בחוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח–1988,³⁶ חקלאים רשאים להתקשר ביניהם בהסכמים לתיאום או לתכנון הייצור של תוצרת חקלאית וביצוע פעולות נלוות, לשם מניעת עודפים בייצור ובשיווק של תוצרת חקלאית או לשם צמצום, וכן לשם הבטחת תמורה הוגנת למגדלים בעד תוצרתם; לא יראו בהסכמים כאמור הסדר כובל, כמשמעותו בסעיף 2 לחוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח–1988.
- חקלאות משמרת סביבה 6. הקצאת אמצעי ייצור לחקלאות תבוצע תוך התחשבות בערכי נוף וסביבה, ובכלל זה תוך שימור הקרקע ואיכותה, שמירה על שטחים פתוחים, הגנה על מקורות מים ואיכותם וצמצום הפגיעה במגוון הביולוגי וברוחת בעלי חיים.

פרק ג': מחקר ופיתוח חקלאי

³⁵ ח"ח תשמ"א, עמ' 56.

³⁶ ח"ח תשמ"ח, עמ' 128.

קידום מחקר ופיתוח 7. הממשלה תשקוד על פיתוחה ושגשוגה של החקלאות בהתאם למטרות חוק זה, ותפעל לעידוד, לתמיכה ולסיוע במחקר ופיתוח החקלאות ולקידום חדשנות חקלאית.

פרק ד': תכנית לאומית רב שנתית ודיווח

תכנית לאומית רב- 8. (א) בתוך שנה מיום תחילתו של חוק זה, יגיש השר לאישור הממשלה תכנית לאומית רב-שנתית לקידום מטרותיו של חוק זה, שבה ייכללו, בין השאר, אלה:

- (1) יעדים להגדלת כושר הייצור החקלאי לשוק המקומי ולייצוא;
- (2) יעדים להגדלת המגוון בייצור החקלאי מן החי ומן הצומח;
- (3) יעדים לקידום המחקר, הפיתוח והחדשנות בחקלאות;
- (4) יעדים לפיתוח המרחב הכפרי בזיקה לפיתוח החקלאות וההתיישבות החקלאית;
- (5) יעדים לקידום החינוך החקלאי והתעסוקה החקלאית;
- (6) יעדים לשימור משאבי הטבע והסביבה המשמשים לחקלאות לטובת הדורות הבאים;
- (7) אמצעים לעמידה ביעדים האמורים בפסקאות (1) עד (6), ומדדים להשגתם.

(ב) הממשלה תעדכן את התכנית הלאומית הרב-שנתית, לפי הצעת השר, לפחות אחת לחמש שנים.

דיווח לממשלה 9. השר ידווח לממשלה, אחת לשנתיים, על כל אלה:

- (א) מצב החקלאות והפעולות שננקטו לקידום מטרות החוק מאז מסירת הדוח הקודם;
- (ב) התרומות הציבוריות הישירות והעקיפות של החקלאות למשק, בערכים כלכליים;
- (ג) תהליכים, שינויים ומגמות במחקר, פיתוח וחדשנות חקלאית, בישראל ובעולם.

פרסום 10. התכנית הלאומית הרב-שנתית כאמור בסעיף 8 ודיווח השר כאמור בסעיף 9 יפורסמו באתר האינטרנט של משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

ביצוע ותקנות 11. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

דברי הסבר

החקלאות מספקת ביטחון קיומי ומניע כלכלי – היא מאפשרת אספקת מזון מקומית תוך צמצום התלות בגורמים חיצוניים, גם בעתות משברים אקלימיים, מדיניים וביטחוניים. לצד תפקידה המסורתי של החקלאות בייצור מזון, נלוות לה תועלות נוספות בהיבט של פיתוח בר קיימא, הכוללות בין היתר את היתרונות שיוצרת מערכת אקולוגית כגון: שימור שטחים פתוחים, מים וקרקע, נוף ותיירות, תרבות ומורשת התיישבות. במדינות העולם המפותח ננקטים צעדי מדיניות, שנועדו לתמוך במגזר החקלאי ולחזקו. צעדים אלה נובעים מההכרה בחשיבותה הלאומית של החקלאות ומהרצון למנוע הדרדרות של המגזר הכפרי, זניחת קרקעות, אובדן תעסוקה ושינוי בדמות הנוף החקלאי.

חקלאות בת קיימא מבוססת על מערכות חקלאיות המקיימות את משאבי הקרקע והמים שעליהם הן מתבססות, ועל ממשק חקלאי המצמצם, ככל הניתן, את הפגיעה במגוון הביולוגי ובנופים החקלאיים. מדיניות של פיתוח בר קיימא כוללת שלושה מרכיבים – קיימות סביבתית, קיימות כלכלית וקיימות חברתית. בכל תחום מסמל הפיתוח בר הקיימא אורח חיים ומהות שיכולים להתקיים לאורך זמן תוך השארת מרחב בחירה לדורות הבאים.

טרם הקמת המדינה שימשה ההתיישבות החקלאית מכשיר להגשמת יעדים לאומיים: קליטת גלי עלייה, פתרונות דיור, ייצור מזון, פריסה מרחבית בשטחי ארץ ישראל, ועוד. מרבית יעדים לאומיים אלה רלוונטיים גם כיום – החקלאות מהווה מנוף לחיזוק ההתיישבות באזורים מועדפים ולאורך גבולות המדינה. אחת מהתועלות המושגות באמצעות קיומם של ענפי החקלאות הינה פיזור אוכלוסייה וקידום כלכלי של הפריפריה, בדגש על הפן התעסוקתי.

באזורי פריפריה החקלאות הינה מקור תעסוקה ופרנסה מרכזי המסייע לגיוון ההיצע התעסוקתי עבור התושבים, גם במעגל התעסוקה הראשוני – בחקלאות גופא, וגם במעגלים הנוספים, בתעשייה החקלאית ובתעשייה הנלווית לה – אספקת חומרי גלם, טכנולוגיות, מכשור מתאים וכו'. יתר על כן, השטחים החקלאיים מהווים תשתית לפעילות נופש ותיירות, שגם לה תרומה לגיוון מקורות התעסוקה. במקרים רבים, התיירות כלכלית יותר מהחקלאות שמתקיימת באותו שטח, כאשר אין ספק שהתיירות לא תתקיים ללא החקלאות התומכת בה.

החקלאים אינם מתוגמלים בגין מימוש ערכים ציבוריים אלה, והחברה בכללותה – הדור הנוכחי והדורות הבאים, יוצאת נפסדת מכך. הפסקת קיומה של חקלאות ונטישת שטחי חקלאות עקב חוסר כדאיות כלכלית תביא בעקבותיה לאובדן חלק נכבד מהתרומות הציבוריות ולפגיעה בשורה ארוכה של ערכים קיומיים לחברה. לאור תרומותיה המגוונות והמרובות של החקלאות ושל העיסוק בחקלאות כמתואר לעיל, ונוכח השחיקה במעמדה בשנים האחרונות, המתבטאת בין היתר בהכפפת ערך החקלאות לערכים אחרים באופן שאינו נותן ביטוי מספק לחשיבותה הלאומית העל-דורית של החקלאות, מן הראוי לעגנה בחוק זה כערך לאומי. על מנת ליישם ערך זה, הצעת החוק מבקשת לספק ולהסדיר לענף החקלאות את האמצעים הנדרשים על מנת לפתחו:

³⁷ ח"ח התשמ"ח, עמ' 128.

זמינות אמצעי ייצור, קביעת הוראות שיאפשרו עריכת הסכמים בין חקלאים, על אף האמור בחוק התחרות הכלכלית, מחקר אודות חקלאות וכתובת תכנית לאומית רב-שנתית לקידום החקלאות לאור מטרותיו של חוק זה.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת רם בן ברק וקבוצת חברי הכנסת (2180/23/פ).

הצעת החוק זהה לפ/2180/23 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הצעת חוק זו הונחה על שולחן הכנסת ה-24 (פ/898/24) על ידי רם בן ברק, רם שפע ואופיר סופר.